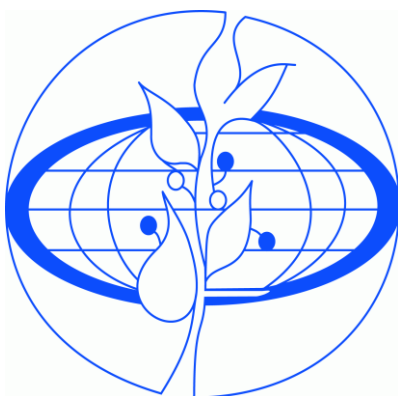

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

SPRIEVODCA ĽUDSKOPRÁVNymi ZÁVÄZKAMI SLOVENSKEJ REPUBLIKY VOČI OSN

Nina Pániková – Zuzana Pavlíčková

BRATISLAVA 2014

Názov: Sprievodca ľudskoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky voči OSN

Autorky: Mgr. Nina Pániková a Mgr. Zuzana Pavlíčková

Vydalo: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva v Bratislave 2014

Obálka: Plagáty z výtvarnej súťaže „Moje ľudské práva“ organizovanej Slovenským národným strediskom pre ľudské práva v roku 2013: **Richard Baran**, 15 rokov, ZŠ Krosnianska 2, Košice, **Jolana Dzuriková**, 13 rokov, ZŠ Jasov, Košice – okolie.

Text neprešiel jazykovou úpravou!

Tlač: Jozef Pavlak – OPTIMA

ISBN: 978-80-89016-75-4

EAN: 9788089016754

© Slovenské národné stredisko pre ľudské práva 2014

PREDHOVOR

„Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremiľateľné a nezrušiteľné.“ Tak znie asi jeden z najdôležitejších výrokov vychádzajúci z čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Mal by ho mať na zreteli nielen každý právnik, ale dovoľím si tvrdiť, že aj pri nie veľmi vysokej miere poznania práva medzi verejnosťou na Slovensku, by mal byť všeobecne rozšírený a známy u každého nositeľa práv, ale aj povinností. Je ním vymedzené a jasne deklarované, že základné práva a slobody sú mimoriadne dôležitým a stabilným prvkom právneho poriadku Slovenskej republiky. Sú teda takou významnou a cennou právnou hodnotou, že na rozdiel od iných práv nemôžu byť predmetom obchodovania, nedajú sa zrušiť či odňať. Takisto sa nesmie skomplikovať postup pri ich uplatňovaní a ochrane uplynutím času. Nie sú zakotvené iba v základnom zákone Slovenskej republiky, ale ich význam a váha spočíva v tom, že v dôsledku aktívneho spoločenského a právneho vývoja akcelerovaného prežitím hrôz počas druhej svetovej vojny, sú súčasťou mnohých medzinárodných právnych dokumentov, ktorých zmluvnou stranou je aj Slovenská republika.

Proces prijímania medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, kvantitatívne aj kvalitatívne pozdvihnutý na piedestál predovšetkým na pôde Organizácie Spojených národov, značne rozšíril a neustále rozširuje možnosti každého jednotlivca domáhať sa vyššej a efektívnejšej ochrany jeho a jej ľudských práv a slobôd. Následne štátom ako takým vyplynuli určité záväzky. Štáty tieto práva musia rešpektovať a umožňovať ich všeobecnú dostupnosť, plnohodnotný výkon a účinnú ochranu v primeranom čase. Netreba samozrejme zabúdať, že problematikou ochrany ľudských práv a slobôd v medzinárodnej oblasti sa zaoberajú aj iné medzinárodné organizácie. Od vstupu Slovenska do Európskej únie situáciu na poli ľudských práv a základných slobôd obohatili, či naopak „skomplikovali“ (podľa toho, či sa na to pozeráme z pohľadu nositeľov práv alebo nositeľov povinností), aj pramene práva Európskej únie. Samozrejme nesmieme opomenúť ani pôsobenie Rady Európy a osobitne činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva.

Vnútroštátne právo Slovenskej republiky v oblasti ľudských práv a základných slobôd má svoju významnú dynamiku aj prostredníctvom judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky. Minimálne tak je dôležitá aj dynamika medzinárodných ľudskoprávných záväzkov Slovenskej republiky. Poznanie ich vývoja, histórie, mechanizmov fungovania a ich praktická katalogizácia sa v dôsledku zrýchľovania a globalizácie spoločenského a právneho vývoja každého štátu javí ako nevyhnutná.

Predkladaná publikácia sa zameriava na analýzu záväzkov Slovenskej republiky voči Organizácii Spojených národov. Nie je teda náhodou, že publikáciu uvádza Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, inštitúcia pre ochranu a podporu ľudských práv v Slovenskej republike, ktorá vzišla z dohody s Organizáciou Spojených národov a s jednotlivými ľudskoprávnymi orgánmi OSN aj komunikuje.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva má právo, ale aj povinnosť ako národná inštitúcia pre ľudské práva monitorovať konkrétne záväzky Slovenskej republiky v oblasti ochrany ľudských práv voči samotnej OSN aj voči ostatným medzinárodným organizáciám regionálneho typu. Ako nezávislá organizácia zriadená zákonom, ktorý vzišiel z dohody medzi Organizáciou Spojených národov a Slovenskou republikou o jej zriadení, patrí do skupiny národných inštitúcií pre ľudské práva. Mandát Strediska v sebe spája pôsobenie v domovskom štáte a pôsobnosť na medzinárodnej úrovni. Stredisko je tu každodenne pre obyvateľov a obyvateľky Slovenskej republiky a pomáha im najmä na poli ochrany ľudských práv a slobôd vrátane práv dieťaťa. Sem patrí komunikácia so štátnou úrovňou a mimovládny sektorom, vytváranie, sprostredkovanie, podpora a šírenie ľudskoprávných informácií a príkladov dobrej alebo zlej praxe. Súčasne je tiež pre Slovenské národné stredisko pre ľudské práva charakteristická vzájomná spolupráca a veľmi úzky kontakt s niektorými ľudskoprávnymi orgánmi OSN. Tento podstatný rozlišujúci charakter činnosti Slovenského národného strediska pre ľudské práva je možné vidieť už od začiatku jeho pôsobenia v roku 1993. Rokmi však naberá na intenzite a význame.

Ako podstatné rozšírenie ľudskoprávných záväzkov Slovenskej republiky voči Organizácii Spojených národov možno vnímať pomerne nový mechanizmus

Univerzálneho periodického hodnotenia. Stredisko aktívne sledovalo priebeh jeho nedávneho druhého kola a na základe vlastných praktických skúseností a bezprostredných informácií využíva túto publikáciu ako jednu z foriem naplňania svojho poslania v oblasti ochrany ľudských práv a slobôd vrátane práv dieťaťa ako na národnej, tak aj na medzinárodnej úrovni.

Marian Mesároš

Výkonný riaditeľ Slovenského národného strediska pre ľudské práva

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 Závazky v oblasti ochrany ľudských práv a ich špecifické postavenie v právnom poriadku SR.....	12
1.1 Proces ratifikácie MZĽP v Slovenskej republike.....	16
1.2 Postavenie MZĽP v slovenskom právnom systéme.....	19
1.3 Úloha národných inštitúcií pre ľudské práva v oblasti podpory ratifikácie medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv	22
1.4 Mandát Slovenského národného strediska pre ľudské práva v oblasti podpory a ratifikácie MZĽP	25
2 Systém podpory a ochrany ľudských práv v rámci OSN.....	29
2.1 Valné zhromaždenie OSN.....	34
2.2 Hospodárska a sociálna rada OSN.....	36
2.3 Bezpečnostná rada OSN	37
2.4 Medzinárodný súdny dvor.....	37
2.5 Rada OSN pre ľudské práva	38
2.6 Nástroje Rady OSN pre ľudské práva	41
3 Zmluvné orgány OSN v systéme ochrany ľudských práv na medzinárodnej úrovni	45
3.1 Postup podávania správ zmluvným orgánom OSN.....	49
3.2 Úloha národných inštitúcií pre ľudské práva vo vzťahu k mechanizmu podávania správ zmluvným orgánom OSN.....	54
3.3 Praktický príklad postupu podávania správ Výboru pre práva dieťaťa	58
3.3.1 Predkladanie úvodných implementačných správ k Dohovoru o právach dieťaťa	60
3.3.2 Predkladanie nasledujúcich periodických správ k Dohovoru o právach dieťaťa	62
3.3.3 Predkladanie správ Výboru pre práva dieťaťa zo strany Slovenskej republiky	64
3.3.4 Úloha národných inštitúcií pre ľudské práva v oblasti ochrany a podpory práv dieťaťa	67
4 Univerzálne periodické hodnotenie	71
4.1 Stručná charakteristika priebehu Univerzálneho periodického hodnotenia	74

4.2 Slovenská republika a prvé kolo UPH.....	81
4.3 Slovenská republika a druhé kolo UPH	90
4.4 Unikátna úloha Národných inštitúcií pre ľudské práva v Univerzálného periodického hodnotenia.....	100
BIBLIOGRAFIA	104
PRÍLOHY	110

ÚVOD

Idea vnímania ľudských práv založená na ľudskej dôstojnosti a obmedzení právomoci štátu je vitálnou súčasťou ľudskej spoločnosti už od nepamäti. Neexistuje taký historický moment, ktorý by neilustroval príklad boja jednotlivca za jeho práva. Manifestácie tohto boja však závisia od konkrétneho historického obdobia. Je samozrejmé, že revolucionár vo Veľkej francúzskej revolúcii bojoval za diametrálne odlišné práva ako africká žena počas dekolonizácie v 60. rokoch 20. storočia alebo homosexuál v krajinách post sovietskeho priestoru v súčasnosti. Ľudské práva patrili do výlučnej zóny vplyvu jednotlivých štátov a zasahovanie iného aktéra do tejto problematiky bolo tráfalým narušením vnútornej suverenity. Obete druhej svetovej vojny, dekolonizácia a polarizácia sveta paradoxne vydláždili cestu procesom tzv. internacionalizácie ľudských práv. Morálka západných mocností kodifikovaná v niektorých dokumentoch sa pretavila do inštitucionalizovanej formy povojnovej spolupráce s cieľom zabrániť pošľapávaniu ľudskej dôstojnosti a obmedzovať právomoci štátu prostredníctvom nástrojov zo zahraničia.

Organizácia Spojených národov sa vydala na dlhú a kľukatú cestu, aby mohla *„vyhlásiť znovu svoju vieru v základné ľudské práva, dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, v rovnaké práva mužov a žien i národov veľkých i malých...“*. Postupne sa jej podarilo vytvoriť funkčný a konzistentný systém ochrany a podpory ľudských práv. Viac o tomto systéme sa dočítate v našom Sprievodcovi. Dovoľujeme si za zaujímavú považovať práve skutočnosť, ako sa globálna mašinéria OSN postupne sústreďuje na spoluprácu s pestrou paletou aktérov nielen na národnej úrovni, ale aj na úrovni regionálnej a lokálnej. Pozorujeme teda transformáciu globálneho systému dohovorov na organizáciu reagujúcu veľmi citlivo na podnety od jednotlivcov. Svedčí o tom existencia viacerých orgánov resp. ich nástrojov, ktoré prijímajú podnety a sťažnosti od konkrétnych osôb v konkrétnych situáciách, pretože tak ako počas celej histórie, aj v súčasnosti, je to predovšetkým jednotlivec, ktorý neustále bojuje o svoje neodňateľné práva.

Motiváciou pre publikovanie a vypracovanie Sprievodcu bol fakt, že Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len: „Stredisko“) z pozície národnej inštitúcie pre ľudské práva má zo zákona povinnosť monitorovať

konkrétne záväzky Slovenskej republiky v oblasti ochrany ľudských práv voči samotnej OSN, ale aj voči ostatným organizáciám regionálneho typu. Tím autoriek starostlivo sleduje vývoj v oblasti ochrany ľudských práv v prostredí Slovenskej republiky. Autorky zároveň participujú na viacerých aktivitách týkajúcich sa zahraničnej agendy Strediska. Za obzvlášť prínosné považujeme spracovanie problematiky Univerzálneho periodického hodnotenia, ktoré sa stále považuje za pomerne nový mechanizmus v rámci OSN. Ako veľmi dôležitú v tomto smere vnímame propagáciu ľudskoprávneho aspektu OSN na pôde slovenskej odbornej aj neodbornej verejnosti, aby sa tak modifikoval väčšinový názor označujúci OSN ako svetovú vládu piatich členov Bezpečnostnej Rady. Je teda našim cieľom objasniť spleť štruktúry tejto organizácie aj metódami, ktoré sme získali od odborníkov zo zahraničia s použitím najnovšej klasifikácie jednotlivých orgánov OSN, ktoré majú pôsobnosť v oblasti ochrany ľudských práv.

Predkladaná publikácia vychádza z jednotlivých medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktoré sú pre Slovenskú republiku záväzné. Využitím analytickej a kritickej metódy formuluje jasné stanoviska a analyzuje efektivitu jednotlivých procesov. Takisto odpovedá na otázky vývoja OSN a vo viacerých častiach sa venuje rozboru politických súvislostí. Z pozície národnej inštitúcie pre ochranu a podporu ľudských práv sme si dovolili špecifickú pozornosť venovať úlohe takýchto inštitúcií v procese ratifikácie, implementácie, monitorovania a predkladania implementačných správ k dohovorom zmluvných orgánov. Špecifická úloha národných inštitúcií pre ľudské práva v mechanizme Univerzálneho periodického hodnotenia je akcentovaná na konkrétnych osobných skúsenostiach autoriek s týmto procesom.

Vznik Sprievodcu bol tiež podmienený niekoľkými významnými medzníkmi. Minulý rok uplynulo 20 rokov od Svetovej konferencie ľudských práv, ktorá sa uskutočnila vo Viedni. Na konferencii bol prijatý dokument Viedenská deklarácia a akčný program, ktorý okrem iného vo svojej druhej časti, v článku 83 *„určuje vlády členských štátov, aby dôsledne implementovali štandardy medzinárodnoprávných ľudskoprávných nástrojov do národných legislatív a posilnili národné štruktúry, inštitúcie aj orgány občianskej spoločnosti, ktoré hrajú dôležitú úlohu v oblasti ochrany a podpory ľudských práv.“* Článok 83 takisto *„odporúča posilnenie aktivít OSN a jej programov, tak aby asistovali*

štátom, ktoré majú záujem založiť a posilniť ich vlastné národné inštitúcie pre ochranu a podporu ľudských práv.“ Koncom minulého roka sme si okrem iného tiež pripomenuli kľúčové memento, ktorým bolo prijatie rezolúcie OSN č. 48/134 z 20. decembra 1993, ktorá potvrdzuje dôležitosť tzv. Parížskych princípov. Aj u nás na vnútroštátnej úrovni bol rok 1993 prelomový. Koncom roka, konkrétne 15. decembra 1993, prijala Národná rada Slovenskej republiky zákon č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva s účinnosťou od 1. januára 1994. Táto inštitúcia bol zriadená na základe projektu OSN (SLO/94/AH/2) *“Establishment of a National Institute for Protection and Promotion of Human Rights”*. Potrebná dokumentácia bola Národnou radou Slovenskej republiky odobrená už v júni 1993, aby tak dala zelenú podpisu Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a Organizáciou Spojených národov o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva - Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 29/1995 Z. z. a vládou Slovenskej republiky v marci 1993 v Ženeve.

Okrem významného výročia Strediska alebo pripomínania medzníkov národných inštitúcií pre ľudské práva, bolo motiváciou aj prijatie rezolúcie Tretieho výboru Valného zhromaždenia č. 68/L.50, ktorá priznáva národným inštitúciám pre ľudské práva právo na širšiu participáciu v OSN. OSN sa zaviazala, že sa v budúcnosti bude sústreďovať aj na iných aktérov ako štátne orgány jednotlivých členských štátov. Zaviazali sme sa teda aj my ako Slovenská republika, že budeme venovať viac pozornosti samotnej OSN.

Zvolená štruktúra Sprievodcu vychádza zo slovenskej vnútroštátnej legislatívy, konkrétne sa zameriava na čl. 7 ods. 4 Ústavy SR. Tento článok je základným prameňom právnej úpravy medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách v Slovenskej republike. *„Na platnosť medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodných politických zmlúv, medzinárodných zmlúv vojenskej povahy, medzinárodných zmlúv, z ktorých vzniká Slovenskej republike členstvo v medzinárodných organizáciách, medzinárodných hospodárskych zmlúv všeobecnej povahy, medzinárodných zmlúv, na ktorých vydanie je potrebný zákon, a medzinárodných zmlúv, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, sa vyžaduje súhlas Národnej rady Slovenskej republiky.*“ Takto iniciovaná prvá kapitola následne uvádza konkrétny príklad ratifikácie Dohovoru OSN o právach

osôb so zdravotným postihnutím a Opčného protokolu k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Špecifická časť je samozrejme venovaná tiež postaveniu medzinárodných záväzkov vo vnútroštátnom právnom poriadku SR s dôrazom na čl. 7 ods. 5 Ústavy SR, podľa ktorého: „*Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie je potrebný zákon a, medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.*“ V závere prvej kapitoly sa napokon venujeme úlohe národných inštitúcií pre ľudské práva v procese ratifikácie a implementácie medzinárodných zmlúv v oblasti ochrany ľudských práv.

Druhá kapitola sa už priamo pozerá na konkrétne úlohy hlavných resp. politických orgánov OSN. Analyzujeme postavenie Valného zhromaždenia OSN, Hospodárskej a sociálnej rady OSN, Bezpečnostnej rady OSN a takisto Rady OSN pre ľudské práva, ktorej nástrojom venujeme osobitú pozornosť.

Aké postavenie majú zmluvné resp. expertné orgány OSN v celom systéme? Ako prebieha samotná implementácia dohovorov zmluvných orgánov? Zmluvnou stranou akých dohovorov je SR? Čo je to implementačná správa? Na uvedené, ale aj iné otázky následne odpovedá tretia kapitola.

Univerzálne periodické hodnotenia, ako jeden z významných nástrojov Rady OSN pre ľudské práva, je podrobený detailnej analýze v štvrtej kapitole. Práve v tejto časti autorky Sprievodcu využívajú osobné skúsenosti zo samotného procesu v druhom kole hodnotenia. Poďakovanie v tejto časti patrí odboru ľudských práv Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a predstaviteľom Stálej misie pri OSN v Ženeve za poskytnutie dôležitých materiálov mapujúcich veľmi čerstvé výsledky druhého kola Univerzálneho periodického hodnotenia.

Domnievame sa, že oprávnene považujeme predkladanú publikáciu za *učebnicu*, ktorá môže prispieť k lepšiemu pochopeniu problematiky inštitucionálneho zabezpečenia ľudských práv v rámci OSN. Publikácia sa zároveň môže stať užitočnou pomôckou pre študentov právnických fakúlt, ale aj študentov fakúlt s politologickým zameraním alebo zameraním na medzinárodné právo, medzinárodné organizácie, humanitárne právo alebo medzinárodné vzťahy komplexne.

1 Závazky v oblasti ochrany ľudských práv a ich špecifické postavenie v právnom poriadku SR

Slovenská republika je ako demokratický a právny štát zmluvnou stranou mnohých medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktoré sa tak stávajú významnou súčasťou ochrany ľudských práv na vnútroštátnej úrovni. **Medzinárodná spolupráca Slovenskej republiky v oblasti ochrany ľudských práv je spojená predovšetkým s členstvom Slovenska v Organizácii Spojených národov (ďalej len: „OSN“) a členstvom v Rade Európy. Zameraním Sprievodcu je priblížiť záväzky, ktoré Slovensku vyplývajú vo vzťahu k systému ochrany ľudských práv v štruktúrach OSN a preto sa ďalej venujeme výlučne medzinárodným zmluvám prijatým na pôde OSN.**

Prvým a základným dokumentom v oblasti ochrany ľudských práv je Všeobecná deklarácia ľudských práv z roku 1948 prijatá vo forme rezolúcie OSN, ktorá sa napriek tomu, že nikdy nenadobudla formu právne záväznej zmluvy, stala podkladom pre tvorbu a prijatie ďalších medzinárodných zmlúv v oblasti ochrany ľudských práv a mnohé jej ustanovenia nadobudli záväznosť vo forme obyčajového medzinárodného práva. Všeobecnú deklaráciu ľudských práv detailne rozpracúvajú dva pakty prijaté v roku 1966, konkrétne: Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Tieto tri dokumenty tvoria základ svetovej ochrany ľudských práv na globálnej úrovni a bývajú spoločne označované aj ako Medzinárodná listina práv (International Bill of Rights). Tejto problematike sa bližšie venujeme v druhej kapitole Sprievodcu.

Na pôde OSN boli následne prijaté viaceré osobitné dohovory, ktoré sa zameriavajú na ochranu konkrétnych kategórií ľudských práv alebo vybraných skupín osôb (napr. ženy, deti, zdravotne postihnutí). Spoločnou črtou týchto osobitných dohovorov je, že v súlade s ich ustanoveniami sa zriaďuje aj kontrolný mechanizmus -špeciálne výbory, tzv. **zmluvné orgány OSN. Ich úlohou je monitorovať implementáciu konkrétneho dohovoru a svojou činnosťou**

prispievajú k vývoju medzinárodného práva ochrany ľudských práv.¹ Bližšie sa činnosti zmluvných orgánov v systéme ochrany ľudských práv venujeme v tretej kapitole Sprievodcu.

Medzinárodný systém ochrany ľudských práv dotvárajú mnohostranné dohovory prijaté či už na pôde OSN (bez vytvorenia monitorovacieho mechanizmu, napr. Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy), na pôde špecializovaných organizácií OSN (napr. dohovory prijaté Medzinárodnou organizáciou práce), ako aj dohovory prijaté v rámci činnosti regionálnych organizácií (v Európe je to predovšetkým Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a iné dohovory prijaté v rámci činnosti Rady Európy a tiež Charta základných práv EÚ).

Nasledovná tabuľka predstavuje členenie medzinárodných zmlúv tvoriacich jadro ochrany ľudských práv v rámci systému OSN, na ktorý sa v našej publikácii podrobnejšie zameriavame.

Univerzálne ľudskoprávne dohovory	
Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach <i>Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach</i> <i>Druhý opčný protokol k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach</i>	
Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach <i>Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach</i>	

Osobitné ľudskoprávne dohovory	
Dohovory o osobitných kategóriách ľudských práv	Dohovory o právach špecifických skupín osôb
Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie	Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien <i>Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien</i>

¹ Ch. Chinkin: 'Sources' v D. Moeckli, S. Shah & S. Sivakumaran, *International Human Rights Law*, 2. vydanie (Oxford University Press, 2014), s.78.

Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu <i>Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu</i>	Dohovor o právach dieťaťa <i>Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch</i> <i>Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii</i> <i>Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení</i>
Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím	Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím <i>Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím</i>
	Dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín

Tabuľka 1 – Rozdelenie ľudskoprávných dohovorov prijatých v rámci činnosti OSN

Slovenská republika je zmluvnou stranou takmer všetkých uvedených základných dohovorov OSN v oblasti ochrany základných práv, s výnimkou Dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím síce Slovenská republika podpísala v septembri 2007, avšak doposiaľ nebol ratifikovaný a teda sa nestal súčasťou nášho právneho poriadku. Z časového hľadiska sú pre Slovenskú republiku najnovšie záväzky z Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení, ktorý bol u nás ratifikovaný 3. decembra 2013², ako aj z Opčného protokolu k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, ktorý Slovensko ratifikovalo 7. marca 2012.³

² Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedure oznámení vstupuje v súlade s ustanovením jeho článku 19(1) do platnosti po úspešnom získaní potrebného počtu ratifikácií dňa 14. apríla 2014.

³ Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach vstúpil do platnosti po získaní potrebného počtu ratifikácií v súlade s ustanovením jeho článku 18(1) dňa 5. mája 2013.

Výhrady SR k jednotlivým medzinárodným zmluvám

Viaceré z uvedených dohovorov boli ratifikované už v podmienkach bývalého Československa a Slovenská republika k nim následne sukcedovala po vzniku samostatného štátu. Významným z pohľadu uznania medzinárodných záväzkov v oblasti ochrany ľudských práv bol pre Slovenskú republiku aj rok 1991, kedy Československo oznámilo odstúpenie od viacerých výhrad, ktoré boli uplatnené pri ratifikácii predmetných dohovorov. Konkrétne išlo o odstúpenie od výhrady k článku 22 Dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, výhrady k článku 29 Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a výhrady k článku 20 Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Neskôr v roku 1995 Slovenská republika odstúpila aj od výhrady k článku 20 Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a uznala tak právomoci Výboru proti mučeniu. Z dohovorov ratifikovaných **po roku 1993 uplatnila Slovenská republika výhradu k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Ratifikácii predmetného dohovoru sa venujeme v nasledovnej podkapitole.**

Po roku 2000 Slovenská republika pristúpila k viacerým dohovorom a opčným protokolom v rámci systému zmluvných orgánov OSN.⁴ S výnimkou Dohovoru o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím, boli všetky tieto dohovory v Slovenskej republike postupne ratifikované a stali sa súčasťou nášho právneho poriadku. **Vzhľadom na ich prednostné postavenie pred vnútroštátnymi zákonmi sa označujú aj ako tzv. samovykonateľné zmluvy (self-executing treaties).** Spolu s ústavou garantovaným katalógom ľudských práv tvoria nielen štruktúru záväzkov Slovenska v oblasti ochrany ľudských práv, ale najmä základný prvok ochrany ľudských práv jednotlivcov v rámci jurisdikcie Slovenskej republiky.

⁴ Konkrétne: Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovor o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím ako aj všetky tri Opčné protokoly k Dohovoru o právach dieťaťa.

Osobitné medzinárodné zmluvy o ľudských právach (ďalej len: „MZĽP“), ktoré SR neratifikovalo

Na to, aby bola štruktúra ochrany ľudských práv a základných slobôd v podmienkach Slovenskej republiky čo najúplnejšia, **by bolo vhodné pristúpenie Slovenska k Dohovoru o ochrane všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, ich ratifikácia, ako aj ratifikácia Dohovoru o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím.**

1.1 Proces ratifikácie MZĽP v Slovenskej republike

Dojednávanie medzinárodných zmlúv je na základe ústavného splnomocnenia uvedeného v ustanovení článku 102 ods. 1 písm. a) Ústavy SR v právomoci prezidenta SR. Prezident má zároveň možnosť preniesť dojednávanie medzinárodných zmlúv na vládu SR alebo so súhlasom vlády SR na jej jednotlivých členov. Toto oprávnenie prezidenta bolo realizované Rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky o prenesení právomocí dojednávať niektoré medzinárodné zmluvy č. 250/2001 Z. z. s účinnosťou od 1. júla 2001. Predmetné rozhodnutie v bode 1 písmeno a) prenáša právomoc vo vzťahu k príprave a prerokúvaniu návrhov medzinárodných zmlúv, na ktoré je potrebný súhlas Národnej rady SR (teda medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách), na vládu SR. Vláda sa pri vykonávaní tejto právomoci riadi Pravidlami pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a zmluvnú prax, ktoré boli schválené uznesením vlády SR č. 743 z 21. októbra 2009.

Základným prameňom právnej úpravy ratifikácie MZĽP v Slovenskej republike je ustanovenie článku 7 ods. 4 Ústavy SR. Podľa tohto ustanovenia sa na platnosť medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách vyžaduje pred ratifikáciou súhlas Národnej rady Slovenskej republiky. MZĽP tak spadajú do kategórie tzv. prezidentských zmlúv, t. j. zmlúv, ktoré

pred ratifikáciou prezidentom SR vyžadujú súhlas zákonodarcu.⁵ Pri schvaľovaní MZLP v Národnej rade SR je podľa ustanovenia čl. 84 ods. 3 Ústavy SR potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov (teda absolútna väčšina poslancov). **V praxi to znamená, že medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách sa môžu ratifikovať len potom, ako Národná rada SR vysloví s predmetnou zmluvou súhlas.** Zákon nedovoľuje ani ratifikáciu takýchto zmlúv s predbežným súhlasom Národnej rady SR po prerokovaní v budúcnosti, ani následne schválenie udelené po ratifikácii zmluvy.⁶ **V súlade s Pravidlami pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a zmluvnú prax, konkrétne s ustanovením článku 28, gestor⁷ dojednávanej medzinárodnej zmluvy je povinný informovať prezidenta o podpise prezidentskej zmluvy.** Ak prezident nevyužije oprávnenie na predbežnú kontrolu ústavnosti alebo do 30 dní nezašle gestorovi stanovisko, gestor môže vypracovať návrh na vyslovenie súhlasu Národnej rady SR s prezidentskou zmluvou. Vo vzťahu k MZLP zároveň vláda predkladá Národnej rade SR takúto zmluvu aj na rozhodnutie, či ide o zmluvu, ktorá má podľa článku 7 ods. 5 Ústavy SR prednosť pred vnútroštátnymi zákonmi.

Príklad: Proces ratifikácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

Ako praktický príklad možno uviesť proces ratifikácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a Opčného protokolu k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. **Vláda (konkrétne jej predseda) predložila Národnej rade SR návrh na schválenie tohto Dohovoru a Opčného protokolu k nemu 11. februára 2010. Súčasťou návrhu bolo Uznesenie vlády SR č. 117 z 10. februára 2010, v ktorom vláda vyhlásila, že súhlasí s návrhom na ratifikáciu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím**

⁵ Do kategórie prezidentských zmlúv zaraďujeme zmluvy podľa článku 7 ods. 2 až 5 Ústavy SR.

⁶ J. Drgonec, *Ústava Slovenskej republiky- Komentár*, 2. vydanie (Šamorín: Heuréka, 2007), s. 130.

⁷ Gestorom medzinárodnej zmluvy je v zmysle ustanovenia článku 10 ods. 1 Pravidiel pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a zmluvnú prax (Uznesenie vlády SR č. 743 z 21. októbra 2009) ústredný orgán štátnej správy, do ktorého pôsobnosti patrí podľa osobitného zákona plne alebo prevažne predmet úpravy zmluvy a zabezpečenie jej vykonávania.

a Opčného protokolu k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím s uplatnením výhrady k ustanoveniu čl. 27 ods. 1 písm. a) dohovoru v súlade s jeho čl. 46. Vláda v predmetnom uznesení **zároveň odporučila Národnej rade SR vysloviť súhlas s ratifikáciou Dohovoru a Opčného protokolu (vrátane výhrady) a rozhodnúť, že ide o medzinárodné zmluvy, ktoré majú podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR prednosť pred zákonmi.** Prezidentovi vláda v uznesení odporučila podpísať ratifikačné listiny Dohovoru a Opčného protokolu po vyslovení súhlasu Národnej rady SR s uplatnením výhrady k ustanoveniu čl. 27 ods. 1 písm. a) Dohovoru. Návrh následne prešiel jednotlivými štádiami legislatívneho procesu v Národnej rade SR a bol schválený v treťom čítaní (za hlasovalo 125 poslancov) ako Uznesenie Národnej rady SR č. 2048 z 9. marca 2010. Zákonodarca v uznesení vyslovil súhlas s ratifikáciou Dohovoru a Opčného protokolu, súhlas s výhradou k Dohovoru a vyslovil, že tieto medzinárodné zmluvy majú prednosť pred zákonmi SR. **Prezident SR Dohovor ratifikoval 28. apríla 2010 a ratifikačná listina (spolu s uplatnením výhrady) bola uložená u depozitára Dohovoru, t. j. generálneho tajomníka OSN, dňa 26. mája 2010.**

Pred ratifikáciou dojednanej MZĽP môže prezident v súlade s ustanovením článku 102 ods. 1 písm. b) podať na Ústavný súd SR návrh na rozhodnutie o jej súlade s Ústavou SR alebo s ústavným zákonom. Toto oprávnenie prezidenta je **prostriedkom preventívnej ochrany ústavnosti, t. j. predtým ako sa medzinárodná zmluva, na ktorú je pred ratifikáciou potrebný súhlas Národnej rady SR stane súčasťou slovenského právneho poriadku.** Prezident môže iniciovať konanie pred Ústavným súdom SR po dojednaní konkrétnej MZĽP, nie však v čase pred jej uzavretím. Táto právomoc prezidenta je teda časovo obmedzená a prezident ju môže realizovať v čase od dojednania medzinárodnej zmluvy do vyslovenia súhlasu s touto zmluvou Národnou radou SR.⁸

⁸ J. Drgonec, poznámka č. 6, s. 757.

1.2 Postavenie MZLP v slovenskom právnom systéme

Vzťah vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky k medzinárodnému právu a tiež postavenie medzinárodných zmlúv v slovenskom právnom systéme upravuje ustanovenie článku 7 ods. 5 Ústavy SR. Podľa tohto ustanovenia majú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, prednosť pred zákonmi. V praxi má toto ich postavenie v právnom poriadku Slovenskej republiky význam najmä v prípadoch, keď je vnútroštátna právna úprava výraznejšie odlišná od týchto dohovorov.

MZLP, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú v našom právnom poriadku osobitné postavenie v porovnaní s ostatnými medzinárodnými zmluvami. Toto výnimočné postavenie potvrdil aj Ústavný súd SR, ktorý však súčasne vo svojom uznesení vyslovil, že ich prednosť pred zákonmi neznamená aj ich prednosť pred Ústavou SR.⁹

Rovnaký názor na prednosť medzinárodných zmlúv vo vzťahu k Ústave SR je vyjadrený aj v dôvodovej správe k ústavnému zákonu č. 90/2001 Z. z. Táto dôvodová správa uvádza, že prednosť MZLP pred zákonmi neohrozuje štandard ochrany ľudských práv a základných slobôd, tak ako je vyjadrený v druhej hlave Ústavy SR. V argumentácii dôvodovej správy sa ďalej uvádza, že medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách musia byť v súlade s Ústavou SR. Preto nie je možné predpokladať, že by bola uzavretá medzinárodná zmluva obsahovo v rozpore s Ústavou SR, ani to, že by obsah takejto zmluvy znemožňoval aplikovať v podmienkach právneho poriadku SR ústavný štandard ochrany ľudských práv a základných slobôd. Na zabezpečenie súladu s Ústavou SR a tiež poskytnutie záruky, že MZLP, ktoré budú mať prednosť pred zákonmi SR, nebudú môcť poskytovať nižší rozsah ústavou garantovaných práv a slobôd, slúži inštitút

⁹ II. ÚS 91/1999, Uznesenie zo 16. decembra 1999, Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1999, s. 672.

preventívnej kontroly súladu uzatváraných medzinárodných zmlúv s Ústavou SR zo strany Ústavného súdu SR.¹⁰

Napriek tomu, že Ústavný súd SR viackrát vyslovil názor, v zmysle ktorého medzinárodné zmluvy nemajú prednosť pred Ústavou SR, naznačil ich význam pre interpretáciu a aplikáciu Ústavy SR.¹¹ Vo svojej rozhodovacej praxi tak Ústavný súd SR napríklad pri interpretácii požiadavky na „verejné vyhlásenie rozsudku“ v zmysle článku 142 ods. 3 Ústavy SR potvrdil, že táto požiadavka vychádza z MZLP, a preto jej podstata a účel sa nemôžu zásadne odlišovať od definície podanej v súlade s týmito MZLP napríklad zo strany Európskeho súdu pre ľudské práva. Ústavný súd tento nález odôvodnil nasledovne:

„...ústava má povahu základného prameňa práva, ktorý je nadradený voči ostatným prameňom práva (II. ÚS 8/97). Ústava v širokej miere preberá niekedy doslovné znenie základných ľudských práv a slobôd, tak ako sú definované v medzinárodných zmluvách o ľudských právach a základných slobodách (II. ÚS 91/99). Ustanovenia Dohovoru, ktorý Európsky súd pre ľudské práva kvalifikoval ako „ústavný inštrument európskeho verejného poriadku“ (rozsudok Loizidou z 23. marca 1995, § 75), ustupujú pred vnútroštátnou normou, keď tá poskytuje viac ochrany (čl. 53 Dohovoru), ale v opačnom prípade kompenzujú jej nepresnosti, medzery alebo nedostatky. Ústavný súd od začiatku svojej činnosti v súlade s princípom pacta sunt servanda konštantne judikuje, že základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98, PL. ÚS 17/00). To znamená, že aj vtedy, keď nebol nútený sa priamo vysloviť o porušení Dohovoru alebo inej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ústavný súd vždy, pokiaľ to ústava svojím znením nevylučovala, prihliadal pri vymedzení obsahu základných práv a slobôd ustanovených v ústave aj na znenie týchto zmlúv a príslušnú judikatúru k nim vydanú (II. ÚS 55/98).“

¹⁰ Osobitná časť Dôvodovej správy k Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z. z. a ústavného zákona č. 9/1999 Z. z. (ústavný zákon č. 90/2001 Z. z.).

¹¹ J. Drgonec, poznámka č. 6, s. 130.

Ústavný režim priamej a prednostnej aplikácie medzinárodných zmlúv sa líši v súvislosti s časom, kedy medzinárodné zmluvy získali vnútroštátnu záväznosť. Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikuje a vyhlási spôsobom ustanoveným zákonom v čase po nadobudnutí účinnosti ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. majú vždy prednosť pred vnútroštátnymi zákonmi. Na druhej strane, MZLP, ktoré sa nestanú prameňom práva v budúcnosti, ale ktoré sú už pre Slovenskú republiku právne záväzné, majú v zmysle článku 154c ods. 1 Ústavy SR obmedzenú prednosť pred zákonmi.¹²

V súlade s ustanovením článku 154c ods. 1 Ústavy SR sú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Medzinárodné zmluvy zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd za predpokladu, že priznávajú jednotlivcom právo, ktoré nie je garantované slovenskými zákonmi. Táto podmienka je splnená aj v prípade, ak priznané právo síce nie je v podmienkach Slovenskej republiky novým právom, ale obsah daného práva je širší a teda priaznivejší v zmysle medzinárodného dohovoru ako v zmysle interpretácie slovenského zákona.¹³

Do kategórie MZLP spadajúcich pod ústavný režim postavený na článku 154c ods. 1 Ústavy SR patria medzinárodné zmluvy o ľudských právach a slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred 1. júlom 2001 (t.j. pred účinnosťou ústavného zákona č. 90/2001 Z. z.) Obe podmienky (čas ratifikácie a spôsob vyhlásenia) musia byť splnené súčasne. Preto, ak bola MZLP ratifikovaná pred 1. júlom 2001, ale bola vyhlásená spôsobom ustanoveným po účinnosti ústavného zákona č. 90/2001 Z. z., podlieha ústavnému režimu podľa ustanovenia článku 7 ods. 5 Ústavy SR a má neobmedzenú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.¹⁴

Pod režim článku 154c ods. 1 Ústavy SR zaradujeme aj MZLP, do ktorých

¹² Tamtiež, s.134.

¹³ J. Drgonec, poznámka č. 6, s. 1149.

¹⁴ Tamtiež, s. 1149.

Slovenská republika sukcedovala ako právny nástupca československého štátu. Rovnako sa tento režim vzťahuje na Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach ako aj Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Rozdiel medzi medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách podliehajúcimi režimu podľa článku 7 ods. 5 Ústavy SR a tými MZLP, ktoré podliehajú režimu podľa článku 154c ods. 1 Ústavy v SR, spočíva v orgáne, ktorý rozhoduje o prednosti danej zmluvy pred zákonom. V prvom prípade je to Národná rada SR, zatiaľ čo v druhom prípade sú oprávneným orgánom súdy SR, pričom podmienky aplikácie týchto zmlúv sú, až na isté výnimky, totožné.¹⁵

1.3 Úloha národných inštitúcií pre ľudské práva v oblasti podpory ratifikácie medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv

Národné inštitúcie pre ľudské práva sú nezávislé inštitúcie, ktoré na základe ústavného alebo zákonného mandátu pôsobia v oblasti ochrany a podpory ľudských práv. Tieto inštitúcie sú významnou súčasťou vnútroštátnej ochrany ľudských práv a zároveň prepájajú národnú úpravu ľudských práv s medzinárodnými štandardmi v oblasti ochrany LP. Národné inštitúcie pre ľudské práva tak predstavujú elementárny prvok silného systému ochrany ľudských práv premost'ujúci vnútroštátne zákony štátu, v ktorom sú zriadené, s medzinárodným systémom ochrany ľudských práv.

¹⁵ Tamtiež, s. 134-135.

Parížske princípy ako základný dokument upravujúci minimálne požiadavky pre národné inštitúcie pre ľudské práva

Parížske princípy sa týkajú statusu národných inštitúcií. Tento dokument vzišiel ako výsledok prvého Medzinárodného workshopu o národných inštitúciách na podporu a ochranu ľudských práv, ktorý sa konal v roku 1991 v Paríži. **V súčasnosti predstavujú štandard na posudzovanie legitimacy a dôveryhodnosti týchto inštitúcií. Význam Parížskych princíпов podčiarkuje aj skutočnosť, že boli následne schválené vo forme Rezolúcie Valného zhromaždenia OSN č. 48/134 z 20. decembra 1993. Stručne zhrnuté, šesť základných požiadaviek na národné inštitúcie pre ľudské práva obsiahnutých v Parížskych princíпов sa týka mandátu a kompetencií, autonómie od vlády, nezávislosti garantovanej zákonom alebo ústavou konkrétneho štátu, pluralizmu, adekvátnych zdrojov a adekvátnych právomocí v oblasti prešetrovania.**

Vzhľadom na tematické zameranie tohto Sprievodcu sa v nasledovnej časti zameriavame na štandard právomocí národných inštitúcií pre ľudské práva vo vzťahu k ratifikácii MZLP.

Článok 3 Parížskych princíпов uvádza minimálne kompetencie, ktorými by národné inštitúcie pre ľudské práva mali disponovať v rámci svojho mandátu. V bode c) predmetného článku je upravená pôsobnosť vo vzťahu k MZLP a inštrumentom medzinárodnej ochrany ľudských práv. Na základe tohto bodu by národné inštitúcie pre ľudské práva mali mať mandát podporovať ratifikáciu medzinárodných inštrumentov alebo pristúpenie k nim a tiež zabezpečovať ich implementáciu v štáte, v ktorom sú zriadené.

Požiadavky zakotvené v Parížskych princíпов sú bližšie špecifikované vo Všeobecnom komentári (General Observations)

Akreditačnej komisie Medzinárodného koordinačného výboru národných inštitúcií pre ľudské práva.¹⁶ Tento dokument slúži ako nástroj na interpretáciu Parížskych princípov a jeho hlavnou úlohou je objasňovať národným inštitúciám pre ľudské práva, štátom ako aj občianskej spoločnosti, ako by mali byť v praxi implementované Parížske princípy.¹⁷

V bode 1.3 Všeobecného komentára je bližšie rozpracovaná požiadavka zakotvená v článku 3 písmeno c) Parížskych princípov. V súlade s interpretáciou Medzinárodného koordinačného výboru národných inštitúcií pre ľudské práva mandát národných inštitúcií pre ľudské práva v oblasti podpory ratifikácie a pristúpenia k medzinárodným inštrumentom v oblasti ochrany ĽP predstavuje kľúčovú funkciu národných inštitúcií pre ľudské práva. Akreditačná komisia preto podporuje zakotvenie tejto právomoci v zakladajúcich zákonoch (t. j. v legislatíve zriaďujúcej národnú inštitúciu pre ľudské práva v konkrétnom štáte) s cieľom, aby sa zabezpečila čo najlepšia úroveň ochrany ľudských práv na vnútroštátnej úrovni.

Úlohou národných inštitúcií pre ľudské práva by tak malo byť podporovať ratifikáciu a pristúpenie k MZĽP, ktoré ich štát doposiaľ nepodpísal a teda sa nestal ich zmluvnou stranou. Účelom naplňania tejto významnej funkcie je zabezpečiť, aby sa medzinárodne uznané ľudské práva a slobody stali súčasťou vnútroštátnej legislatívy a praxe a teda zabezpečovať súlad národnej ochrany ľudských práv s medzinárodnými štandardmi.

Národné inštitúcie pre ľudské práva, ktoré majú poradné právomoci vo vzťahu k vláde vo veciach ratifikácie medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, môžu napríklad poskytnúť poradenstvo o presnom rozsahu a obsahu záväzkov, ktorými bude štát viazaný v prípade ratifikácie konkrétnej medzinárodnej zmluvy. Zároveň môžu adresovať ustanovenia a predpisy vnútroštátnej povahy, ktoré už pred ratifikáciou spĺňajú

¹⁶ General Observations of the ICC Sub-Committee on Accreditation (2009).

¹⁷ European Union Agency for Fundamental Rights, *Handbook on the establishment and accreditation of National Human Rights Institutions in the European Union*, (Luxemburg: Publication Office of the European Union, 2012), s.17.

medzinárodný štandard obsiahnutý v danej medzinárodnej zmluve, ako aj tie oblasti vnútroštátnej úpravy a praxe, ktoré budú v prípade ratifikácie konkrétnej MZ vyžadovať zosúladenie.¹⁸

Odvodzujúc od funkcie podporovať ratifikáciu MZLP, v praxi sa pozornosť a aktivity národných inštitúcií pre ľudské práva môžu zamerať aj na výhrady, ktoré štát uplatnil pri ratifikácii určitej MZ. Znamená to, že v prípade, ak štát pri ratifikácii alebo pristúpení k MZ uplatnil výnimku z uplatňovania určitého ustanovenia MZ, národná inštitúcia pre ľudské práva môže monitorovať dopad predmetnej výhrady na ochranu ľudských práv v krajine a snažiť sa pozitívne ovplyvniť vládu, aby od danej výhrady odstúpila a umožnila tak úplnú implementáciu MZ.¹⁹ **V praxi môže národná inštitúcia pre ľudské práva upozorňovať na negatívne dopady výhrady k MZLP vo svojich správach, podávať odporúčania vláde, ale tiež o nich informovať zmluvné orgány OSN vo svojich alternatívnych správach a snažiť sa tak vytvoriť tlak smerom k tomu, aby štát svoju výhradu stiahol a prípadne vykonal potrebné legislatívne zmeny, aby sa konkrétna MZ mohla v krajine implementovať bezvýhradne.**

Samotná ratifikácia MZLP je síce významným krokom k posilneniu vnútroštátnej ochrany ľudských práv a základných slobôd a k zosúladeniu národnej legislatívy s medzinárodnými štandardmi, avšak **v mnohých prípadoch štáty ratifikované MZ plne neimplementujú do legislatívy a praxe na vnútroštátnej úrovni. Preto je úlohou národných inštitúcií pre ľudské práva po úspešnej ratifikácii MZ štátom, monitorovať a podporovať jeho implementáciu.**

1.4 Mandát Slovenského národného strediska pre ľudské práva v oblasti podpory a ratifikácie MZLP

V zákone č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „zákon o zriadení Strediska“) nie je

¹⁸ Office of the High United Nations Commissioner for Human Rights, *National Human Rights Institutions – History, Principles, Roles and Responsibilities*, Professional Training Series No. 4 (Rev. 1), HR/P/PT/4/Rev.1, (New York and Geneva: United Nations Publication, 2010), s. 107.

¹⁹ United Nations Development Programme/ OHCHR, *Toolkit for Collaboration with National Human Rights Institutions*, (New York and Geneva: United Nations Publication, 2010), s. 38.

výslovne zakotvený mandát Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“) v oblasti podporovania ratifikácie a pristúpenia Slovenskej republiky k MZLP. Napriek tomu, že Stredisko túto právomoc nemá explicitne zakotvenú v ustanovujúcom zákone, v praxi ju Stredisko vykonáva. Konkrétne v súvislosti s výkonom mandátu v oblasti monitorovania a vyhodnocovania dodržiavania ľudských práv a zásady rovnakého zaobchádzania, zhromažďovania a poskytovania informácií o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike, zhromažďovania a šírenia informácií v tejto oblasti ako aj v rámci prípravy vzdelávacích aktivít a informačných kampaní s cieľom zvyšovania tolerance spoločnosti.

Na základe vyhodnotených informácií o stave a dodržiavania ľudských práv v Slovenskej republike Stredisko vydáva odborné stanoviská, pripravuje a publikuje správy a odporúčania.

Správa o dodržiavaní ľudských práv, princípu rovnakého zaobchádzania a práv dieťaťa

V súlade s ustanovením § 1 ods. 4 zákona č. 308/1993 Z. z. Stredisko každoročne do 30. apríla vypracúva a uverejňuje za predchádzajúci kalendárny rok správu o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike. Správa o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike sa týka aj dodržiavania práv detí. Jej súčasťou sú závery a odporúčania ako vylepšiť (zmeniť) právnu úpravu vrátane zákonov, pripravovanú alebo prijatú orgánmi Slovenskej republiky. Správa zahŕňa informácie o stave dodržiavania ľudských práv (základné práva a slobody, práva dieťaťa, princíp rovnakého zaobchádzania), ktorých porušovanie alebo nedostatočná ochrana rezonovali v spoločnosti v predchádzajúcom kalendárnom roku. Táto správa pravidelne poukazuje na význam a potrebu ratifikácie vybraných MZLP. Medzinárodné dohovory z oblasti ľudských práv (ratifikované aj neratifikované) sú často citované v správach a odporúčaní Strediska ako medzinárodné štandardy ochrany ľudských práv. Stredisko zároveň odporúča ratifikovať tie dohovory, ktoré doposiaľ Slovensko neratifikovalo.

Stredisko obhajobu alebo pozdvihnutie povedomia o konkrétnej ratifikácii resp. pristúpeniu k medzinárodným zmluvám uskutočňuje aj prostredníctvom informačných kampaní. **V období od apríla 2012 do októbra 2012 uskutočnilo Stredisko informačnú kampaň „Slovenské národné stredisko pre detské práva“.**

„Slovenské národné stredisko pre detské práva“

Stredisko organizovalo v období od apríla 2012 do októbra 2012 informačnú kampaň s názvom „Slovenské národné stredisko pre detské práva“, ktorej **cieľom bolo upozorniť na potrebu zvýšenia ochrany práv detí a na absenciu inštitútu detského ombudsmana na Slovensku.** Stredisko kampaňou poukazovalo na Záverečné odporúčania Výboru OSN pre práva detí k Druhej periodickej správe Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa. **V odporúčaniach Výbor odporučil Slovenskej republike, aby vytvorila mechanizmus prijímania a vybavovania sťažností od a v prospech detí v záujme ochrany práv detí v súlade so všeobecným odporúčaním, ktoré hovorí o úlohe nezávislých národných inštitúcií pôsobiach v oblasti ochrany práv detí.** Súčasťou kampane „Slovenské národné stredisko pre detské práva“ boli viaceré mediálne výstupy. **V priestoroch Strediska sa pri príležitosti Medzinárodného dňa detí konalo dňa 31. mája 2012 hlavné podujatie kampane.** Podujatia sa zúčastnilo 50 detí zo základných a stredných škôl a detského domova, učitelia, vychovávatelia, zástupcovia mimovládnych organizácií, krízového centra a Štátnej školskej inšpekcie, detský psychológ a psychiatr, zástupcovia Ministerstva spravodlivosti ako aj Rozhlas a televízia Slovenska. Predmetom okrúhleho stola boli otázky spojené s Dohovorom o právach dieťaťa a Opčnom protokole o mechanizme pre podávanie sťažností, potrebe jeho zavedeníu do praxe ako aj k potrebe ratifikácie Európskeho dohovoru o výkone práv dieťaťa. **Záverom bola výzva účastníkov k vládnej a zákonodarnej moci na splnenie záväzku Slovenskej republiky vytvoriť na Slovensku orgán či inštitúciu, ktorá bude komplexne chrániť všetky práva dieťaťa, dohliadať nad uplatňovaním a realizáciou práv detí v praxi a vybavovať individuálne sťažnosti od detí a v prospech detí.**

„Kampaň za mladých ľudí“ a „Myslíme bez bariér“

V roku 2013 Stredisko realizovalo komunikačnú kampaň so zameraním na mladých ľudí a zdravotne postihnuté osoby s názvom „Kampaň za mladých ľudí“ a „Myslíme bez bariér“. **Dôležitou úlohou v rámci kampane bolo šírenie osvedy o Dohovore OSN o právach zdravotne postihnutých osôb a zisťovanie súčasného stavu implementácie Dohovoru a inklúzie zdravotne postihnutých občanov.** Cieľovými skupinami kampane boli zdravotne postihnuté osoby, mladí ľudia (študenti základných, stredných a vysokých škôl), zdravotne postihnuté osoby hľadajúce zamestnanie, zdravotne postihnuté osoby chystajúce sa zamestnať po škole, zamestnávateľa so záujmom zamestnať zdravotne postihnuté osoby a zamestnávateľa zamestnávajúci zdravotne postihnuté osoby, partnerské organizácie z oblasti zdravotne postihnutých osôb a partnerské organizácie so záujmom podieľať sa na šírení osvedy v oblasti ľudských práv.

O stave implementácie Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím Stredisko informuje aj v Správe o dodržiavaní ľudských práv za rok 2011 (zverejnená v apríli 2012), ako aj v Správe o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania a práv dieťaťa v Slovenskej republike za rok 2012 (zverejnená v apríli 2013) a takisto v Správe o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania a práv dieťaťa v Slovenskej republike za rok 2013. Správy o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania a práv dieťaťa v Slovenskej republike obsahujú odporúčania Strediska v tejto oblasti. Rovnako o stave implementácie a dodržiavania Dohovoru o právach dieťaťa Stredisko informuje v spomínaných správach a podáva odporúčania (konkrétne aj v súvislosti s potrebou zriadiť inštitút detského ombudsmana).

2 Systém podpory a ochrany ľudských práv v rámci OSN

Už v prvej časti Sprievodcu avizujeme, že našim zámerom je venovať pozornosť záväzkom Slovenskej republiky v oblasti ochrany ľudských práv vo vzťahu k OSN. V prvej kapitole sme stručne objasnili **kategorizáciu MZL'P** a proces ich prijímania na vnútroštátnej úrovni v podmienkach slovenskej legislatívy. Cieľom tejto kapitoly je priblížiť štruktúru OSN s dôrazom na analýzu jej ľudskoprávneho aspektu. Pre lepšiu ilustráciu prikkladáme aj schému orgánov OSN ako prílohu 1. **Objektom nášho výskumu sú najmä hlavné orgány OSN a Rada OSN pre ľudské práva (ďalej len „Rada“).** Tzv. expertným orgánom, resp. zmluvným orgánom OSN, označovaným aj ako špeciálne výbory, sa bližšie venuje nasledujúca tretia kapitola Sprievodcu.

Organizácia Spojených národov, bezpochyby, v súčasnosti patrí medzi najznámejšie a najrozsiahlejšie medzinárodné fóra, zamerané, okrem iného, na politický dialóg a tzv. multilaterálnu diplomaciu. OSN je svetovým garantom bezpečnosti a mieru. Jej rozsiahla členská základňa sa zvykne označovať aj ako svetové spoločenstvo, čo samozrejme len potvrdzuje univerzálny charakter tejto organizácie. Esenciálnym cieľom OSN je práve zabrániť systémovým konfliktom, akými boli prvá a druhá svetová vojna, ale takisto predchádzať konfliktom medzi štátmi. V ostatnej dobe je však významným sprostredkovateľom aj pri riešení vnútroštátnych konfliktov.²⁰

Zakladajúce štáty OSN si po drancujúcich skúsenostiach a hrubom porušovaní ľudských práv v oboch svetových vojnách uvedomovali nevyhnutnosť existencie medzinárodnoprávnej ochrany a garancie týchto práv. Proces tzv. internacionalizácie ľudských práv bol teda odštartovaný práve na pôde OSN.

²⁰ Ako konkrétny príklad je možné uviesť nedávno uskutočnené stretnutie medzi sýrskou opozíciou a predstaviteľmi Assadovho režimu v Ženeve v januári 2013. OSN bola na tomto stretnutí v úlohe mediátora.

Samotná preambula zakladajúcej listiny - Charty OSN vyzýva k potrebe „*vyhlásiť znovu svoju vieru v základné práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, v rovnaké práva mužov a žien i národov veľkých i malých...*“.²¹

Ľudskoprávny aspekt sa tak stal organickou bázou inštitucionálnej formy povojnovej spolupráce a reflektoval sa v samotných kompetenciách hlavných orgánov OSN. Závazok podporovať a chrániť ľudské práva a základné slobody pre všetkých bez diskriminácie sa stal jedným z hlavných cieľov OSN ako univerzálnej medzinárodnej organizácie, ktorý bol zakotvený v čl. 1 Charty OSN.

Cieľ OSN (čl. 1 Charta OSN)

„uskutočňovať medzinárodnú spoluprácu riešením medzinárodných problémov hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho alebo humanitného rázu podporovaním a posilňovaním úcty k ľudským právam a základným slobodám pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka alebo náboženstva.“²²

Viacere články Charty OSN obsahujú klauzulu, ktorá opakovane odkazuje k „*posilňovaniu úcty k ľudským právam a základným slobodám pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka a náboženstva*“ v rámci akejkoľvek formy spolupráce medzi štátmi navzájom a štátmi a samotnou OSN.

V prostredí výskumu histórie ľudských práv sa stretávame s názormi autorov, že práve vznik OSN bol významným medzníkom v **tzv. procese internacionalizácie ľudských práv**.²³ Ľudské práva sa teda začali objavovať v dokumentoch medzinárodných organizácií a neboli už len objektom procesov národných politík. Svoju pozornosť autori venujú najmä faktu, že Charta OSN a po nej nasledujúce dokumenty obsahujú explicitne pojem ľudské práva

²¹ Preambula Charty OSN.

²² Charta OSN, čl. 1.

²³ Internacionalizácia ľudských práv je chápanie problematiky ochrany, dodržiavania a podpory ľudských práv ako problému na medzinárodnej úrovni, pre ktorého riešenie je nevyhnutná participácia všetkých aktérov medzinárodného spoločenstva

a základné slobody resp. základné práva. Naproti tomu „**Pakt Spoločnosti národov v celom jeho texte priamo neuvádza pojem ľudské práva.**“²⁴ Charta OSN však neobsahovala enumeráciu ľudských práv. Tento jej nedostatok bol kritizovaný už na konferencii v San Franciscu, kde niektorí účastníci navrhovali koncept tzv. Listiny ľudských práv (Bill of Rights) ako prílohu ku Charte OSN.²⁵ Z pochopiteľných dôvodov bol tento návrh v San Franciscu zamietnutý, keďže interferoval s niektorými životnými záujmami mocností. **Panama ako jeden z hlavných navrhovateľov konceptu Listiny ľudských práv sa však nedala odradiť a jej návrh, že prijatie Charty OSN musí vyústiť do vypracovania nejakej formy Listiny ľudských práv, bol napokon akceptovaný.**²⁶

Konferencia v San Franciscu známa aj pod menom **Konferencia Spojených národov** sa uskutočnila v čase od 25. apríla do 26. júna 1945. Na tomto významnom medzinárodnom podujatí bola založená Organizácia Spojených národov. Základné princípy tejto organizácie boli navrhnuté už na konferencii v Dumbarton Oaks v roku 1944, kde len potvrdili politické zámery Spojencov, ktoré odznali už v Teheráne a boli potvrdené aj na konferencii na Jalte začiatkom roku 1945.

V predchádzajúcej kapitole sa okrajovo dotýkame problematiky Všeobecnej deklarácie ľudských práv. V celom procese vytvárania tohto dokumentu je nevyhnutné **podčiarknuť úlohu Hospodárskej a sociálnej rady OSN (HSR)**, ktorá patrí medzi hlavné orgány OSN (ktorým sa Sprievodca bližšie venuje neskôr).

²⁴ F. G. Isa, 'Introducción general' v F. G. Isa & J. M. Puerza, *La Protección Internacional de los Derechos Humanos en los Albores del Siglo XXI*, (Bilbao: Universidad de Deusto, 2003), s.24.

²⁵ Táto iniciatíva prezentovaná na konferencii v San Franciscu je známa aj pod menom „latinskoamerický aktivizmus“, keďže tvorcami tohto zámeru boli predovšetkým latinskoamerické štáty.

²⁶ F. Jhabvala, 'The Drafting of the Human Rights Provisions of the UN Charter', *Netherlands International Law Review*, 44(1997), s.1-31, s.13.

„Hospodárska a sociálna rada zriadí komisie pre hospodárske a sociálne otázky a pre podporovanie ľudských práv, ako aj iné komisie potrebné pre vykonávanie svojich úloh.“²⁷

Zahrnutie tejto klauzuly vyžadovalo veľké lobistické úsilie zo strany mimovládnych organizácií, ktoré sa tiež zúčastnili na konferencii v San Franciscu. Ich snaha sa napokon vyplatila a **jedna z prvých úloh Hospodárskej a sociálnej rady smerovala k vytvoreniu Komisie pre ľudské práva (ďalej len „Komisia“) už v roku 1946. Fundamentálnou úlohou novovytvorenej komisie bolo vypracovať návrh Všeobecnej deklarácie ľudských práv.** V prostredí studenej vojny sa tento a jemu nasledujúce dokumenty samozrejme nerodili ľahko. Napriek tomu sa Komisii pre ľudské práva podarilo pripraviť komplexný dokument, ktorý definoval všeobecné princípy ľudských práv.

Všeobecná deklarácia ľudských práv síce obsahovala výpočet konkrétnych ľudských práv a slobôd, jej nedostatkom však bolo, že sa nikdy nestala záväzným právnym dokumentom, nebola *de facto* nikdy predložená na proces ratifikácie. Dôvodom bolo najmä vtedajšie bipolárne usporiadanie svetového politického systému a s ním súvisiaca studená vojna. Problematickým bol najmä jej univerzálny rámec, nakoľko pokrýva obe kategórie ľudských práv, t. j. a) občianske a politické práva a b) hospodárske, sociálne a kultúrne práva. Proti sebe stojace názorové bloky studenej vojny boli rozdielne naklonené záväznosti jednej alebo druhej kategórie, avšak nie oboch naraz.

Vízia členských štátov OSN si však vyžadovala existenciu legálne zaväzujúcich dohovorov, ktoré by zmluvné strany zaväzovali k rešpektovaniu občianskych, politických, sociálnych, ekonomických a kultúrnych práv. Keďže Všeobecná deklarácia ľudských práv nebola pre členské štáty OSN právne záväzná a Charta OSN nezakotvila vo svojich ustanoveniach konkrétne ľudské práva a slobody, ktoré bolo treba chrániť, štáty sa snažili o prijatie záväzných dokumentov, ktoré by na jednej strane ľudské práva a slobody presne

²⁷ Charta OSN, čl. 68.

vymenovali a rozpracovali a na druhej strane, aby tieto dokumenty boli pre štáty právne záväzné a tak sa zabezpečila ochrana ľudských práv a základných slobôd na celosvetovej úrovni.

V roku 1966 boli prijaté dva rozhodujúce univerzálne MZLP- **Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach** a **Medzinárodný pakt o hospodárskych sociálnych a kultúrnych právach**, ktoré však vstúpili do platnosti až o desať rokov neskôr. Dvojica týchto dokumentov doplnená o **Všeobecnú deklaráciu ľudských práv** naplnila predstavy niektorých štátov ešte z konferencie zo San Francisca a skompletizovala **Medzinárodnú listinu práv (International Bill of Rights)**.

Trojica dokumentov so samotnou OSN tak zohrali veľmi dôležitú úlohu v procese kodifikácie medzinárodného práva v oblasti ochrany ľudských práv a takisto sa stali odrazovým mostíkom pre ďalšie dohovory o osobitných kategóriách ľudských práv, ktorými sa postupne zabezpečovala širokospektrálna ochrana ľudských práv vo svete. Úspešne iniciovaný proces internacionalizácie ľudských práv sa stal inšpiráciou pre postupné vytváranie dohovorov prijatých v rámci činnosti regionálnych organizácií akou je napríklad Rada Európy.

V Sprievodcovi sa prikláňame k deleniu orgánov OSN s pôsobnosťou v oblasti ochrany ľudských práv na tzv. **politické orgány** (kde patrí Valné zhromaždenie, Hospodárska a sociálna rada, okrajovo Bezpečnostná rada, Medzinárodný súdny dvor, Rada OSN pre ľudské práva spoločne s jej nástrojmi) a **expertné alebo zmluvné orgány** medzi, ktoré zaraďujeme výbory k dohovorom OSN a tzv. nezávislých špeciálnych spravodajcov. Dovoľíme si koncepciu delenia na tzv. orgány vytvorené na základe Charty OSN a zmluvné orgány považovať v súčasnom stave celej organizácie za prekonanú.

2.1 Valné zhromaždenie OSN

„Valné zhromaždenie dáva podnet k štúdiu a robí odporúčanie za tým cieľom aby sa podporovala medzinárodná spolupráca na hospodárskom, sociálnom, kultúrnom, výchovnom a zdravotnom poli a aby sa uľahčilo uskutočňovanie ľudských práv a základných slobôd pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka alebo náboženstva.“²⁸

Valné zhromaždenie (ďalej len „VZ“) je **orgán OSN zložený zo zástupcov všetkých členských štátov**. Návrhy rezolúcií, deklarácií a iných ľudskoprávných dokumentov sú vypracované prostredníctvom pomocných orgánov VZ, a to **Sociálneho, humanitárneho a kultúrneho výboru (Tretí výbor VZ)** a **Legislatívneho výboru (Šiesty výbor VZ)**.²⁹ Existujú dva spôsoby, akými sú tieto návrhy rezolúcií prijímané vo VZ. **Samotný Tretí výbor** disponuje právomocami, ktoré ho oprávňujú na **prediskutovanie a prijímanie rezolúcií** v oblasti ochrany ĽP. Okrem toho je oprávnený prediskutovať výročné správy Rady OSN pre ľudské práva (ktorá sa predkladá na zváženie takisto plénu VZ), debatuje o správach tzv. špeciálnych procedúr, diskutuje o výročných správach Vysokého komisára OSN pre ľudské práva, zaoberá sa výročnými správami zmluvných orgánov a takisto správami prichádzajúcimi od Generálneho tajomníka OSN.

Druhý spôsob prijímania rezolúcií a deklarácií v oblasti ľudských práv je **v pléne VZ**. Plénum je takisto poverené formálnym potvrdením prijatia nových nástrojov v oblasti ochrany ĽP, ktoré boli prijaté Radou OSN pre ľudské práva resp. iným orgánom OSN. Plénum je oprávnené viesť diskusiu o výsledkoch medzinárodných konferencií v oblasti ochrany ĽP.³⁰ Ak je to potrebné, plénum VZ je oprávnené formovať *ad hoc* pracovné skupiny zaoberajúce sa konkrétnou

²⁸ Charta OSN, čl. 13.

²⁹ Avšak, ako uvádzame vyššie, návrh Všeobecnej deklarácie ľudských práv, Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a Medzinárodného paktu o hospodárskych sociálnych a kultúrnych právach boli vypracované Komisiou pre ľudské práva.

³⁰ Akou bola napríklad Svetová konferencia proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a podobnej intolerancii v Durban v roku 2001 alebo na ňu nadväzujúca konferencia v Ženeve v roku 2009.

agendou v oblasti ochrany ĽP.³¹ Pre úplnosť uvádzame, že uvedené rezolúcie v oblasti ochrany ĽP radíme medzi tzv. soft law, čo znamená, že sú pre štáty právne nezáväzné. **Tretí výbor sa zaoberá všetkými otázkami riadne predloženými príslušnými orgánmi OSN (najmä Vysokým komisárom OSN pre ľudské práva, Radou OSN pre ľudské práva, resp. príslušnými výbormi - zmluvnými orgánmi OSN),** ktoré sa dotýkajú najmä sociálnych, humanitárnych a záležitostí v oblasti ľudských práv.³² Okrem uvedených výborov sa agendy v oblasti ochrany ĽP okrajovo dotýka aj činnosť Piateho výboru VZ, ktorý však schvaľuje rozpočet Úradu vysokého komisára pre ľudské práva.

Príklad: Rezolúcia Tretieho výboru VZ č. 68/L.50

Ako praktický príklad je možné uviesť Rezolúciu Tretieho výboru VZ OSN č. 68/L.50 s názvom Národné inštitúcie na podporu a ochranu ľudských práv. Text rezolúcie víta participáciu národných inštitúcií pre ľudské práva (Stredisko nevynímajúc) na rôznych procesoch v rámci OSN v Ženeve aj v New Yorku a opakovane potvrdzuje úlohu Parížskych princípov. Konkrétne apeluje na nezávislosť týchto inštitúcií, ktoré by sa za žiadnych okolností nemali objektom akýchkoľvek represálií a napádania počas výkonu ich mandátu.³³ Rezolúcia teda poukazuje na inštitucionálne posilnenie v oblasti podpory a ochrany ľudských práv.

Príklad: Rezolúcia Tretieho výboru VZ č. 68/L.64

Iným príkladom rezolúcie Tretieho výboru VZ je rezolúcia prijatá v novembri 2013 zameraná na tzv. ženské ochrankyne práv resp. „Women Human Rights Defenders“. Rezolúcia nalieha na členské štáty, aby implementovali príslušnú legislatívu zameranú na rodovú problematiku a ochranu žien v pozícii ochrankýň práv.³⁴

³¹ J. Connors & M. Schmidt, 'United Nations' v D. Moeckli, S. Shah & S. Sivakumaran, *International Human Rights Law*, 2. vydanie (Oxford University Press, 2014), s. 359-397, s. 391-392.

³² W. Kälin & J. Künzli, *The Law of International Human Rights Protection*, (Oxford University Press, 2009), s.239.

³³ Rezolúcia Tretieho výboru VZ OSN č. 68/L.50/Rev.1 (2013), dokument v angličtine dostupný na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/C.3/68/L.50/Rev.1.

³⁴ Rezolúcia Tretieho výboru 68/L.64 (2013): dostupná na:

Príklad: Rezolúcia VZ č. 64/292

Medzi konkrétne príklady rezolúcií prijímaných v pléne VZ patrí aj Rezolúcia VZ OSN č. z roku 2010, ktorá definitívne radí právo na vodu a sanitáciu medzi ľudské práva a ustanovuje prístup k čistej vode a sanitácií ako nevyhnutný predpoklad k napĺňaniu ľudských práv jednotlivca.

Následne bol k rezolúcii Tretím výborom v októbri 2013 prijatý text, ktorý niektoré členské štáty charakterizovali ako oslabený v prospech dosiahnutia konsenzu medzi delegáciami.³⁵ **Oslabenie niektorých častí rôznych dokumentov s cieľom dosiahnutia ďalšieho konsenzu je však fenomén charakteristický pre všetky rezolúcie a dokumenty prijímané vo Valnom zhromaždení OSN resp. jeho Tret'om výbore, čo len reflektuje rozmanitosť názorov a početnosť zastúpenia tohto orgánu.**

2.2 Hospodárska a sociálna rada OSN

Orgánom OSN, ktorého pôsobnosť v oblasti ľudských práv bolo v ostatnej dobe značne oslabená, ale ktorý zohral dôležitú úlohu pri formovaní Komisie pre ľudské práva, je Hospodárska a sociálna rada OSN. Práve Komisia pre ľudské práva, v roku 2006 nahradená Radou OSN pre ľudské práva, bola orgánom, ktorý pripravil návrh Všeobecnej deklarácie ľudských práv a takisto dvoch nasledujúcich Paktov, ktoré spoločne sformovali Medzinárodnú listinu práv.

Charta OSN HSR, okrem iného poveruje: „robiť odporúčanie za tým cieľom, aby sa podporovala úcta k ľudským právam a základným slobodám pre všetkých a ich zachovávanie“.³⁶

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/C.3/68/L.64.

³⁵ UN Department of Public Information, *Third Committee Approves text on human right to safe drinking water and sanitation, 10 other draft resolutions*, (New York, 2013), dokument v angličtine dostupný na: <http://www.un.org/News/Press/docs/2013/gashc4092.doc.htm>.

³⁶ Charta OSN, čl.62.

V období osemdesiatich a deväťdesiatych rokov bola však úloha Komisie pre ľudské práva značne spolitizovaná, čo vyústilo do frekventovanej kritiky jej činnosti a viedlo až k jej transformácii na Radu OSN pre ľudské práva v roku 2006.³⁷ To takisto značne marginalizovalo postavenie HSR v tejto oblasti.

2.3 Bezpečnostná rada OSN

Jeden z hlavných orgánov OSN, ktorému Charta OSN nepriznáva právomoci v oblasti ľudských práv, je **Bezpečnostnú rada** (ďalej len „BR“) OSN. Tento orgán **zložený z 5 stálych a 10 nestálych členov** v ostatnej dobe akcentuje dôležitosť ľudských práv konkrétne v procese naplňania svojho mandátu. Už z názvu BR vyplýva, že **porušovanie ľudských práv sa v tomto kontexte chápe predovšetkým ako hrozba voči svetovému mieru a bezpečnosti**. Rezolúcie BR adresované problémovým krajinám vždy obsahujú časť, ktorá zahŕňa obavu z porušovania ľudských práv. **BR disponuje aj súborom rezolúcií, ktoré sa priamo zameriavajú na ľudskoprávnu dimenziu jej činnosti.**³⁸ Jej členovia takisto figurujú v pracovnej skupine BR, ktorá monitoruje, odporúča a sleduje dodržiavanie práv dieťaťa v ozbrojených konfliktoch. Okrem toho **BR reagovala na masívne porušovania ľudských práv a to vo forme zriadenia *ad hoc* Medzinárodných trestných tribunálov pre Rwandu a bývalú Juhosláviu**. Ochrana práv civilistov patrí medzi otázky, ktoré môžu byť predebatované v otvorených diskusiách medzi členmi samotnej BR a Vysokým komisárom pre ľudské práva pri spoluúčasti Generálneho tajomníka OSN.³⁹

2.4 Medzinárodný súdny dvor

Podobne ako v prípade BR, Charta OSN priamo nedeleguje Medzinárodného súdnemu dvoru (ďalej len „MSD“) právomoci v oblasti ľudských

³⁷ Tejto problematike sa budeme bližšie venovať v nasledujúcej časti Sprievodcu.

³⁸ Menovite rezolúcie: BR č. 1325 zameriavajúca sa na ženy, mier a bezpečnosť, BR č. 1674 pre ochranu civilistov a BR č. 1820 o sexuálnom násilí počas ozbrojených konfliktov.

³⁹ J. Connors & M. Schmidt, poznámka č. 31, s. 392-393.

práv. Avšak, opäť podobne ako v prípade BR, v ostatnej dobe sa aj tento hlavný orgán OSN začal problematikou ľudských práv zaoberať okrajovo. Napriek tomu, že samotné obete porušovania ľudských práv nie sú oprávnené podávať podnet tomuto súdnemu v orgáne individuálne, v súdnych procesoch medzi jednotlivými štátmi sa mnohokrát **MSD dotkne problematiky ľudských práv a prispieva najmä k objasneniu interpretácie rôznych medzinárodných nástrojov v oblasti ochrany LP v konkrétnom štáte, resp. štátoch.**⁴⁰

2.5 Rada OSN pre ľudské práva

Nasledujúcim pomerne špecifickým orgánom, ktorého postavenie nie je priamo zakotvené v Charte OSN, je Rada OSN pre ľudské práva. Od roku 2006 je subsidiárnym orgánom VZ. Jej celý príbeh však siaha k samotnej Charte OSN a súvisí s postavením HSR OSN. *„Hospodárska a sociálna rada zriadi komisie pre hospodárske a sociálne otázky a pre podporovanie ľudských práv, ako aj iné komisie potrebné pre vykonávanie svojich úloh.“*⁴¹

Ako sme už vyššie spomenuli, v roku 1946 bola zriadená Komisia OSN pre ľudské práva ako subsidiárny orgán HSR. Jednou z jej prvých úloh bolo vypracovať návrh Všeobecnej deklarácie ľudských práv a takisto návrhy ďalších dohovorov. Komisia bola skoncipovaná z 53 členov, ktorí boli volení na obdobie troch rokov.

Pôvodné funkcie Komisie tvorili:

1. Vytvoriť návrh Medzinárodnej listiny práv;
2. Formulovať odporúčania pre medzinárodné deklarácie alebo dohovory v oblastiach ako občianske slobody, postavenie žien, právo na informácie;
3. Ochrana menšín;
4. Zabrániť diskriminácii z dôvodu rasy, pohlavia, jazyka a náboženstva;
5. Plniť akékoľvek iné funkcie, ktoré nie sú obsiahnuté v bodoch 1 - 4⁴².

⁴⁰ W. Kälin & J. Künzli, poznámka č. 32, s. 239.

⁴¹ Charta OSN, čl. 68.

⁴² P. Alston, 'The Commission of Human Rights' v P. Alston, *The United Nations and Human Rights: A Critical Appraisal*, (Oxford: Clarendon Paperback edition, 1992), s. 127.

Komisia sa bezprostredne po jej vzniku stala najmä orgánom, ktorý sa venoval vypracovaniu základných štandardov v oblasti ľudských práv, *de facto* dohovorom v oblasti ochrany ĽP ako takým. V druhej polovici svojej existencie, v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch, sa samotná činnosť komisie sústredila špeciálne na problematiku porušovania ľudských práv súvisiacu s dekolonizačnými procesmi. Rezolúcie HSR boli práve tými právnymi dokumentmi, ktoré Komisiu pre ľudské práva poverovali konkrétnymi špecializovanými časťami jej mandátu. **Takmer paralelne s Komisiou pre ľudské práva vznikala a pôsobila Subkomisia pre podporu a ochranu ľudských práv**⁴³ (ďalej len „Subkomisia“). **Subkomisia pôsobila ako tzv. think tank resp. expertný orgán v rámci Komisie pre ľudské práva.** Po transformácii jej materskej inštitúcie na Radu OSN pre ľudské práva **Subkomisia zanikla.** Bola však **nahradená Poradným výborom Rady OSN pre ľudské práva**⁴⁴ (ďalej len „Výbor“).

Prečo teda došlo k transformácii Komisie na Radu v roku 2006? Tomuto významnému kroku predchádzali okolnosti, ktoré postupne viedli k diskreditovaniu celého pôsobenia Komisie. **Existoval názor, že štáty sa snažili o členstvo v Komisii nie z dôvodu, aby podporili dodržiavanie ľudských práv, no aby ochránili sami seba pred kritikou a tiež získali mandát kritizovať ostatných.** Dôsledkom toho bol deficit dôveryhodnosti, ktorý zatienoval celú reputáciu OSN.⁴⁵ Kritika sa vznášala aj voči zloženiu Komisie, v ktorej sa nachádzali aj štáty, ktoré sa vyznačovali veľmi zlou reputáciou v oblasti dodržiavania ľudských práv. Všetky tieto okolnosti posilnené **švajčiarskym návrhom posunúť ochranu ľudských práv do autoritatívnejšej pozície v rámci OSN a Správou Generálneho Tajomníka Kofiho Annana,** vyústili postupne do reformy samotnej Komisie.

⁴³ Subkomisia na podporu a ochranu ľudských práv do roku 1999 figurovala pod názvom Subkomisia pre prevenciu diskriminácie o ochranu menšín.

⁴⁴ Poradný výbor Rady OSN pre ľudské práva vznikol na základe rezolúcie č. 5/1 Rady OSN pre ľudské práva je zložený z 18 expertov a podobne ako jeho predchodca, Subkomisia pre podporu a ochranu ľudských práv, zastáva funkciu expertného think tanku.

⁴⁵ Správa Generálneho Tajomníka OSN, *'In larger freedom towards development, security and human rights for all'*, UN Doc. A/59/2005, s.24, dokument dostupný na: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/A.59.2005.Add.3.pdf>.

V Annanovej správe sa okrem iného uvádza trojpilierová štruktúra OSN, kde sa ľudské práva ocitli v pozícii jedného z pilierov celej organizácie.

Došlo teda k nahradeniu Komisie menším a expertnejším orgánom a to Radou OSN pre ľudské práva. **Valné zhromaždenie prijalo dňa 15 marca 2006 Rezolúciu č. 60/251.**⁴⁶ Kofi Annan ju neskôr nazval ako „*historickú rezolúciu... ktorá dáva OSN práve tú príležitosť odštartovať iné smerovanie vo svojej práci v oblasti ochrany ľudských práv.*“⁴⁷

Rada OSN pre ľudské práva je medzivládny orgán OSN, ktorý je zodpovedný za posilňovanie podpory a ochrany ľudských práv na celom svete a je poverený povinnosťou zaoberať sa problematikou porušovania ľudských práv a vypracovávaním odporúčaní. Zároveň disponuje funkciou diskutovať o všetkých témach a situáciách v oblasti ochrany LP, ktoré vyžadujú nepretržitú pozornosť. **Rada je zložená z 47 členov OSN**⁴⁸, ktorí sú na základe princípu geografickej proporcionality volení VZ.⁴⁹

Pre komplexnú analýzu rozdielov Rady OSN pre ľudské práva a jej predchodkyne Komisie, uvádzame právomoci, ktorými je Rada poverená.

⁴⁶ Celý dokument dostupný v angličtine na: <http://www.refworld.org/pdfid/4537814814.pdf>.

⁴⁷ *UN creates new human rights body*, BBC News (2006), dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4810538.stm>.

⁴⁸ Aktuálny zoznam krajín v Rade OSN pre ľudské práva (k 18.2.2014):

Alžírsko, Argentína, Rakúsko, Benín, Botswana, Brazília, Burkina Faso, Chile, Čína, Kongo, Kostarika, Pobrežie Slonoviny, Kuba, Česká republika, Estónsko, Etiópia, Francúzsko, Gabon, Nemecko, India, Indonézia, Írsko, Taliansko, Japonsko, Kazachstan, Keňa, Kuvajt, Malé Divy, Mexiko, Čierna Hora, Maroko, Namíbia, Pakistan, Peru, Filipíny, Južná Kórea, Rumunsko, Rusko, Saudská Arábia, Sierra Leone, Juhoafrická republika, Macedónsko, Spojené arabské emiráty, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, USA, Venezuela, Vietnam

⁴⁹ Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva č. 5/1, dokument dostupný na: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:tLNfqMm327gJ:ap.ohchr.org/document/s/E/HRC/resolutions/A_HRC_RES_5_1.doc+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk.

Funkcie Rady tvoria:

1. Ochrana obetí porušovania ľudských práv;
2. Podpora a ochrana ľudských práv;
3. Hodnotenie konceptov a politík prostredníctvom fóra pre dialóg;
4. Vypracovávanie štandardov a odporúčaní pre VZ, ktoré smerujú k rozvoju medzinárodného práva;
5. Prevencia prostredníctvom jednotlivých opatrení zameraných na skutočnosť, aby nedochádzalo k porušovaniu ľudských práv;
6. Implementovanie ľudskoprávných perspektív to práce OSN;
7. Fórum pre dodatočnú diskusiu konkrétnych odporúčaní a ich implementácie.⁵⁰

2.6 Nástroje Rady OSN pre ľudské práva

Aby Rada mohla uvedených **sedem hlavných úloh účinne naplňat'**, **disponuje tzv. nástrojmi**, ktoré jej zabezpečujú efektívny dohľad a kontrolu dodržiavania ľudských práv celosvetovo.

Medzi tieto nástroje je možné zaradiť štyri mechanizmy, ktoré sa vyvinuli spoločne s Radou a sú teda zakotvené v Rezolúcií Rady č. 5/10, ktorú sme v Sprievodcovi už niekoľkokrát spomínali. **V nasledujúcich častiach tejto kapitoly sa však budeme venovať len trom z nich.** Univerzálne periodické hodnotenie ako špecifický nástroj Rady a jeho mechanizmus a fungovanie bude podrobnejšie rozpracované v 4. kapitole Sprievodcu. Dovoľíme si ho teda v tomto momente opomenúť. Pokračujeme teda tzv. **špeciálnymi procedúrami**, ktoré zaraďujeme medzi Expertné orgány OSN v oblasti ochrany ĽP a tým sa venujeme v nasledujúcej kapitole. Špeciálne procedúry sme sa však rozhodli ponechať v rámci tejto kapitoly, keďže patria k nástrojom Rady. Pod týmto názvom rozumieme súbor nezávislých expertov, ktorým bol udelený poradný mandát voči samotnej Rade. Špeciálne procedúry sa považujú za centrálny element mechanizmu podpory a ochrany ľudských práv v OSN a to práve

⁵⁰ W. Kälin & J.Künzli, poznámka č. 32, s. 239.

z dôvodu, že pokrývajú všetky oblasti ľudských práv. Napriek tomu, že systém špeciálnych procedúr podstúpil reformu v tom istom čase ako došlo k transformácii Komisie na Radu, už **Rezolúcia HSR č.1235 z roku 1967**⁵¹ **položila základy celého tohto mechanizmu** v zmysle toho, že zriadila expertnú skupinu, ktorá bola poverená mandátom kontrolovať situáciu v špecifickej krajine (tzv. *country mandates*⁵²) alebo monitorovala porušovanie ľudských práv v konkrétnej oblasti (tzv. *thematic mandates*⁵³).

Zloženie špeciálnych procedúr

Členovia špeciálnych procedúr sú podľa Rezolúcie Rady OSN pre ľudské práva 5/1 vybraní konzultatívnou skupinou Rady na základe ich profesionality a preukázaných odborných schopností. Kandidátov nominujú vlády jednotlivých členských štátov, ich mimovládny sektor alebo iné ľudskoprávne inštitúcie (národné inštitúcie pre ľudské práva v plnom súlade s Parížskymi princípmi). Poznáme tri spôsoby, ako môžu vybraní odborníci preskúmať konkrétnu problematiku. Môže to byť jednotlivec tzv. špeciálny spravodajca, resp. nezávislý expert alebo pracovná skupina, ktorá je skomponovaná z piatich členov, ktorí zastupujú päť regionálnych skupín OSN.⁵⁴

S podporou Úradu Vysokého komisára pre ľudské práva organizujú návštevy štátov s cieľom monitorovať ich situáciu v oblasti ochrany ĽP. **Ich objektivita a vysoká úroveň profesionality tak napomáha k efektívnejšiemu monitorovaniu dodržiavania ľudských práv aj v rizikových oblastiach sveta.**

Problematike ďalšieho z nástrojov Rady OSN sme sa už v Sprievodcovi čiastočne venovali. Ide o **Expertný poradný systém v rámci Rady**, kde

⁵¹ Dokument v angličtine dostupný na: <http://www1.umn.edu/humanrts/procedures/1235.html>.

⁵² Údaje dostupné k 19 februáru 2014 hovoria o 13 štátnych mandátoch. Konkrétne ide o: Špeciálnych reportérov OSN pre Bielorusko, Kambodžu, Eritreu, Demokratickú republiku Kongo, Irán, Mjanmarsko, Palestínu, Nezávislých expertov OSN pre Stredoafrickú republiku, Pobrežie slonoviny, Haiti, Mali, Somálsko, Sudán.

⁵³ V súčasnosti je 37 tematických mandátov. V tejto skupine sú zastúpení aj jednotliví nezávislí experti, špeciálni reportéri ale aj pracovné skupiny. Kompletný aktualizovaný zoznam dostupný na: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Themes.aspx>.

⁵⁴ Konkrétne sú nimi: africká skupina, ázijská skupina, latinsko-americká a karibská skupina, východoeurópska skupina a západná skupina.

zaraďujeme najmä už spomínaný **Poradný výbor „založený aby plnil funkciu think tanku pre Radu a pracoval pod jej vedením.“**⁵⁵

Zloženie Poradného výboru

Výbor sa skladá z 18 členov zastupujúcich rôzne regióny s odlišnými pracovnými skúsenosťami. Títo členovia⁵⁶ sú volení priamo Radou na návrh vlád členských štátov na obdobie troch rokov.

Členovia výboru asistujú členom Rady pri pripravovaní návrhov deklarácií a iných dokumentov v oblasti ochrany ĽP. Ich návrhy sú následne diskutované a prerokovávané na zasadnutí samotnej Rady.

Príklad: Spolupráca medzi Výborom a Radou

Ako konkrétny príklad spolupráce medzi Výborom a Radou uvádzame Rezolúciu Rady OSN pre ľudské práva č. 24/1 s názvom Podpora ľudských práv prostredníctvom športu a olympijského ideálu⁵⁷. Rezolúciu Rada prijala v októbri 2013 pričom Poradnému výboru udelila konkrétne úlohy zahŕňajúce prípravu štúdie analyzujúcej možnosti používania športu a olympijského ideálu v podpore ľudských práv zohľadňujúc základné princípy spomenuté v Olympijskej Charte a prezentovať jej progres a výsledky pred zasadnutím rady v septembri 2014. Okrem toho mu ukladá povinnosť kontaktovať subjekty na štátnej úrovni, ktorých sa táto téma bezprostredne dotýka.⁵⁸

⁵⁵ Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva č. 5/1, poznámka č. 49, čl.65.

⁵⁶ Členská základňa poradného výboru Rady OSN dostupná na:
<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/AboutAC.aspx>.

⁵⁷ Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva č. 24/1 on Promoting human rights through sport and the Olympic ideal, dokument dostupný na:
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/AdvisoryCom/A_HRC_RES_24_1_ENG.pdf.

⁵⁸ Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva č.24/1 on Promoting human rights through sport and the Olympic ideal, poznámka č. 57, čl. 5.

Posledným nástrojom Rady, ktorému budeme v tejto kapitole venovať pozornosť, sú tzv. **Procedúry pre podávanie sťažností v rámci Rady OSN pre ľudské práva**. Tento mechanizmus **zriadený takisto na základe Rezolúcie Rady OSN pre ľudské práva č. 5/1** bol založený, aby sa venoval a monitoroval konkrétne hrubé a opakované porušovania ľudských práv kdekoľvek na svete.⁵⁹ **Podnety a sťažnosti prijíma od jednotlivcov, skupín, mimovládnych organizácií, ktoré sa stali obeťami akéhokoľvek porušovania ľudských práv**. Predseda pracovnej skupiny pre komunikáciu spoločne so sekretariátom preskúmajú doručенú sťažnosť. Komunikácia, ktorá nie je zamietnutá po prvom preskúmaní sa ďalej posieľa štátu, ktorého sa sťažnosť týka na vyjadrenie. Pracovná skupina pre komunikáciu spoločne s pracovnou skupinou pre situácie sú zodpovedné za preskúmavanie príslušnej komunikácie a sú povinné upovedomiť samotnú Radu.

⁵⁹ Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva č.5/1, poznámka č. 49, čl.85.

3 Zmluvné orgány OSN v systéme ochrany ľudských práv na medzinárodnej úrovni

V tretej kapitole Sprievodcu sa venujeme zmluvným orgánom OSN. Tieto môžeme spolu so špeciálnymi spravodajcami OSN pôsobiacimi v oblasti ochrany a podpory ľudských práv označovať ako expertné orgány. Zmluvné orgány plnia významné funkcie vo vzťahu k hlavným dohovorom OSN v oblasti ochrany ľudských práv a základných slobôd.

Členovia zmluvných orgánov

Zmluvné orgány OSN sú spravidla zložené z 10 až 25 nezávislých expertov a ich primárnou úlohou je preskúmať stav implementácie záväzkov a teda dodržiavanie ľudských práv garantovaných jednotlivými dohovormi v štátoch, ktoré ich ratifikovali. Členovia týchto orgánov sú volení zmluvnými štátmi spomedzi odborníkov v oblasti ľudských práv. Napriek ich nominácii štátmi, títo experti vykonávajú činnosť v zmluvných orgánoch úplne nezávisle, *pro-bono* a taktiež nepôsobia ako zamestnanci samotnej OSN.⁶⁰

Zmluvné orgány OSN teda vykonávajú funkcie zamerané na monitorovanie implementácie hlavných dohovorov v oblasti ochrany ľudských práv. Za týmto účelom predovšetkým disponujú právomocou prijímať a preskúmať periodické správy zmluvných štátov informujúce o stave implementácie záväzkov vyplývajúcich z konkrétnych dohovorov v dotknutom štáte. Zároveň **zmluvné orgány vydávajú smernice**, ktoré usmerňujú štáty pri príprave ich správ, **zhotovujú všeobecné komentáre** interpretujúce jednotlivé ustanovenia dohovorov a **organizujú diskusie** na témy vzťahujúce sa k predmetným dohovorom v oblasti ochrany ľudských práv.⁶¹

⁶⁰ J. Connors & M. Schmidt, poznámka č. 31, s. 376.

⁶¹ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *The United Nations Human Rights Treaty System: An introduction to the core human rights treaties and the Treaty Bodies* (Fact Sheet No. 30), s. 27, dokument dostupný na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/docs/OHCHR-FactSheet30.pdf>.

Prostriedky Zmluvných orgánov OSN na napĺňanie ich primárnej funkcie, t.j. monitorovania stavu implementácie konkrétneho dohovoru:

- a) preskúmavanie periodických správ štátov;
- b) vydávanie všeobecných komentárov;
- c) vykonávanie prešetrovania a
- d) procedúra preskúmavania oznámení jednotlivcov.

V tabuľke 2 uvádzame **prehľad jednotlivých výborov, t. j. zmluvných orgánov, zodpovedných za monitorovanie dodržiavania záväzkov z hlavných dohovorov** v oblasti ochrany ľudských práv.

Dohovor	Zmluvný orgán OSN
Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach + Opčné protokoly k nemu	Výbor pre ľudské práva
Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach + Opčný protokol k nemu	Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva
Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie	Výbor na odstránenie rasovej diskriminácie
Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien + Opčný protokol k nemu	Výbor na odstránenie diskriminácie žien
Dohovor o právach dieťaťa + Opčné protokoly k nemu	Výbor pre práva dieťaťa
Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu	Výbor proti mučeniu
Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu	Pod-výbor na predchádzanie mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu Výboru proti mučeniu
Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím	Výbor pre nútené zmiznutia
Dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín	Výbor pre práva migrujúcich pracovníkov
Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím + Opčný protokol k nemu	Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím

Tabuľka 2 – Výbory poverené dohliadaním nad dodržiavaním záväzkov vyplývajúcich z jednotlivých dohovorov v oblasti ochrany ľudských práv

Všetky z uvedených výborov, s výnimkou Pod-výboru na predchádzanie mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, vydávajú **všeobecné komentáre**⁶², ktoré poskytujú usmernenie o všeobecných zmluvných záväzkov štátov vyplývajúcich z dohovorov resp. interpretáciu obsahu materiálnych ustanovení konkrétneho dohovoru. Všeobecné komentáre teda slúžia ako interpretačné usmernenia pre štáty a ostatné zainteresované subjekty (vrátane národných inštitúcií pre ľudské práva).⁶³

V prípade ak spoľahlivé a dostatočne podložené informácie naznačujú vážne a systematické porušovanie práv a slobôd, Výbor proti mučeniu, Výbor na odstránenie diskriminácie žien, Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Výbor pre nútené zmiznutia, Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva ako aj Výbor pre práva dieťaťa sú na základe splnomocnenia obsiahnutého v príslušnom dohovore⁶⁴ oprávnené prešetrovať dodržiavanie v ňom zakotvených ľudských práv a slobôd zo strany zmluvných štátov, a to z vlastnej iniciatívy.

Prešetrovanie dodržiavania ľudských práv zmluvnými štátmi

V prípade, že uvedené zmluvné orgány disponujú takýmito informáciami **naznačujúcimi vážne a systematické porušovanie práv a slobôd**, v prvom rade vyzvú štát, aby sa k situácii vyjadril. Ak vyjadrenie štátu dostatočne presvedčivo nevyvracia obvinenia, jeden alebo viac členov predmetného výboru

⁶² V prípade Výboru na odstránenie rasovej diskriminácie a Výboru na odstránenie diskriminácie žien sa tieto označujú všeobecné odporúčania.

⁶³ J. Connors & M. Schmidt, poznámka č. 31, s. 379-380.

⁶⁴ Túto právomoc konkrétne zakladajú nasledovné ustanovenia: článok 20 Dohovoru proti mučeniu, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, článok 8 Opčného protokolu k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, článok 6 Opčného protokolu k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, článok 34 Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím, článok 11 Opčného protokolu k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, článok 12 Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení. Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa však v zmysle článku 19 nadobudne platnosť až po uplynutí 3 mesiacov od uloženia desiateho ratifikačného alebo prístupujúceho inštrumentu, t.j. 14. apríla 2014.

môžu zahájiť samotné prešetrovanie. Prešetrovanie a zhromažďovanie faktov priamo na mieste je však možné iba zo súhlasom dotknutého štátu. Výsledky prešetrovania sú sprostredkované štátu dôverne, avšak záverečné zhrnutia môžu byť prípadne aj zverejnené.⁶⁵

Právomocou preskúmať oznámenia (t. j. sťažnosti) jednotlivcov, ako jednou z metód monitorovania dodržiavania záväzkov vyplývajúcich z dohôrov v oblasti ochrany ľudských práv, disponujú viaceré zmluvné orgány. Konkrétne sú nimi: **Výbor pre ľudské práva, Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, Výbor proti mučeniu, Výbor na odstránenie rasovej diskriminácie, Výbor na odstránenie diskriminácie žien, Výbor pre nútené zmiznutia, Výbor pre práva dieťaťa a Výbor pre práva migrujúcich pracovníkov.**⁶⁶ Tieto procedúry umožňujú jednotlivcovi podať sťažnosť na porušenie jeho ľudských práv zmluvným štátom. Základnou podmienkou tohto mechanizmu je však súhlas zmluvného štátu dohovoru s kompetenciou daného zmluvného orgánu preskúmať individuálne sťažnosti, týkajúce sa porušenia práv a slobôd zakotvených v dohovore.

Proces preskúmavania oznámení jednotlivcov zmluvnými orgánmi

Proces preskúmavania takýchto oznámení možno kvalifikovať ako písomný, dôverný a vo všeobecnosti kvázi-súdny. Jednotlivec v ňom nemusí byť právne zastúpený (avšak právne zastúpenie je odporúčané) a sťažnosť môže byť

⁶⁵ W. Kälin & J. Künzli, poznámka č. 32, s. 237.

⁶⁶ Túto právomoc zakladajú nasledovné ustanovenia: článok 1 Prvého Opčného protokolu k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach, článok 1 Opčného protokolu k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, článok 22 Dohovoru proti mučeniu, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, článok 14 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, článok 1 a 2 Opčného protokolu k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, článok 31 Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím, článok 1 a časť II Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení a článok 77 Dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín. Pokiaľ ide o Výbor pre práva dieťaťa, Opčný protokol o procedúre oznámení nadobudne platnosť až tri mesiace po uložení desiateho ratifikačného alebo pristupujúceho inštrumentu depozitárovi OSN, t. j. právomoc výboru nadobudne voči štátom, ktoré tento Opčný protokol ratifikovali právnu záväznosť od marca 2014. Vzhľadom na fakt, že Dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín doposiaľ nezískal dostatočný počet ratifikácií, mandát dotknutého výboru ostáva zatiaľ len na papieri.

podaná v prospech jednotlivca aj treťou stranou, za predpokladu, že na to dá jednotliviec výslovný písomný súhlas resp. bez jeho súhlasu, ak jednotliviec súhlas dať nemôže. Samotný postup pri preskúvaní sťažností je upravený osobitne vo vzťahu k jednotlivým dohovorom a zmluvným orgánom.⁶⁷

Vzhľadom na to, že právomoc preskúmať periodické správy podávané štátmi považujeme na účely tohto Sprievodcu za osobitne relevantnú, venujeme sa jej v nasledovnej samostatnej podkapitole.

3.1 Postup podávania správ zmluvným orgánom OSN

Jedným z mechanizmov, ktorými disponujú zmluvné orgány OSN s cieľom kontroly dodržiavania ľudských práv a implementácie hlavných dohovorov v oblasti ochrany ľudských práv členskými štátmi, je **postup podávania implementačných správ k predmetným dohovorom zo strany dotknutých štátov**. Právomoc zmluvných orgánov preskúmať implementačné správy a zároveň záväzkov členských štátov predkladať tieto správy zmluvným orgánom sú zakotvené priamo v ustanoveniach jednotlivých dohovorov. *Tabuľka 3* obsahuje **prehľad konkrétnych ustanovení jednotlivých hlavných dohovorov v oblasti ochrany ľudských práv predstavujúcich základ monitorovacieho procesu založeného na preskúvanie implementačných správ**.

Dohovor	Ustanovenie
Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach	článok 40
Druhý opčný protokol k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach	článok 3 ⁶⁸
Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach	článok 16 a 17
Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach	článok 12 ⁶⁹
Dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie	článok 9

⁶⁷ J. Connors & M. Schmidt, poznámka č. 31, s. 381-384.

⁶⁸ V prepojení na článok 40 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.

⁶⁹ V prepojení na články 16 a 17 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien	článok 18
Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien	článok 9 ⁷⁰
Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu	článok 19
Dohovor o právach dieťaťa	článok 44
Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch	článok 8 ⁷¹
Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii	článok 12 ⁷²
Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení	článok 11 ⁷³
Medzinárodný dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín	článok 73
Dohovor o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím	článok 29
Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím	článok 35
Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím	článok 7 ⁷⁴

Tabuľka 3 – Ustanovenia hlavných dohovorov v oblasti ochrany ľudských práv, tvoriace právny základ postupu podávania implementačných správ

Ako možno vyčítať z tabuľky, všetky hlavné dohovory OSN v oblasti ochrany ľudských práv a väčšina opčných protokolov k nim upravuje záväzok štátov, ktoré ich ratifikujú, podávať zmluvným orgánom OSN periodické správy o pokroku a problémoch pri implementácii záväzkov vyplývajúcich z týchto dohovorov.

Postup podávania implementačných správ

Postup podávania správ upravený v citovaných ustanoveniach dohovorov spravidla predpokladá podanie prvej implementačnej správy štátom do jedného⁷⁵

⁷⁰ V prepojení na článok 18 Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien.

⁷¹ V prepojení na článok 44 Dohovoru o právach dieťaťa.

⁷² V prepojení na článok 44 Dohovoru o právach dieťaťa.

⁷³ V prepojení na článok 44 Dohovoru o právach dieťaťa.

⁷⁴ V prepojení na článok 35 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

⁷⁵ Termín jeden rok po nadobudnutí platnosti dohovoru je uplatnený v: Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach, Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, Medzinárodnom dohovore o odstránení všetkých foriem rasovej

alebo dvoch⁷⁶ rokov po nadobudnutí platnosti dohovoru pre daný štát. Následne sú štáty povinné osobitne predkladať správy v periodických intervaloch. Výnimkou je Dohovor o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím, ktorý na základe článku 29 vyžaduje iba predloženie úvodnej implementačnej správy.

Periodicita podávania implementačných správ

Pokiaľ ide o periodicitu predkladania správ, každý dohovor upravuje túto otázku osobitne. Najkratší interval je upravený v článku 9 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, ktorý ukladá povinnosť predkladať periodické správy nasledujúce po prvej implementačnej správe každé dva roky. Interval štyroch rokov je zavedený Dohovorom o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Dohovorom proti mučeniu a inému krutému alebo neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím. Päťročný interval periodicity zaviedli Dohovor o právach dieťaťa a jeho opčné protokoly a Dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín. Osobitnú úpravu predstavuje aj článok 40 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, na základe ktorého majú štáty predkladať správy nasledujúce po prvej implementačnej správe v intervaloch ako si to vyžiada Výbor OSN pre ľudské práva.

Obsah periodických správ

Periodické správy sa nemajú svojím obsahom venovať konkrétnym prípadom porušenia ľudských práv. Ich cieľom má byť podanie informácií o legislatíve a praxi v danom štáte a posúdenie stavu implementácie záväzkov vyplývajúcich

diskriminácie, Dohovore o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Dohovore proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a Medzinárodnom dohovore o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín.

⁷⁶ Termín dvoch rokov po nadobudnutí platnosti dohovoru je uplatnený v: Dohovore o právach dieťaťa, Opčnom protokole k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, Opčnom protokole k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím a Dohovore o ochrane všetkých osôb pred núteným zmiznutím.

z konkrétneho dohovoru formou samohodnotenia zo strany štátu.⁷⁷ Jednotlivé zmluvné orgány prijali tiež smernice na predkladanie správ, ktorých cieľom je usmerňovať štáty pri príprave a štruktúrovaní periodických správ. Tieto smernice môžu upravovať napríklad štruktúru správ, rozsah správ ako aj obsahové zameranie tzv. **všeobecného základného dokumentu** (common core document) a tzv. **osobitného dokumentu vo vzťahu k dohovorom** (treaty specific document). Všeobecný základný dokument sa obsahovo zameriava na všeobecný rámec ochrany a podpory ľudských práv a má slúžiť ako zjednodušenie pre štáty pri predkladaní správ rôznym zmluvným orgánom, aby informácie, ktoré sa prekrývajú, nemuseli opakovať. Tento systém bol zavedený v súvislosti s tzv. **harmonizovanými smernicami** o predkladaní správ zmluvným orgánom.⁷⁸

Pokiaľ ide o preskúmavanie predložených správ zmluvnými orgánmi OSN, tieto preskúmavania sa uskutočňujú v rámci pravidelných zasadnutí za prítomnosti zástupcov dotknutého štátu a sú verejné. Predmetom zasadnutí je identifikovať problémy pri implementácii konkrétneho dohovoru v danom štáte a hľadať riešenia formou konštruktívneho dialógu. **Výsledkom preskúmavania sú Záverečné odporúčania (Concluding Observations),** v ktorých zmluvný orgán adresuje preskúmanému štátu konkrétne odporúčania. O plnení týchto odporúčaní je následne štát povinný informovať v nasledujúcej periodickej správe.⁷⁹

Kritika mechanizmu monitorovania dodržiavania ľudských práv prostredníctvom implementačných správ

Tento mechanizmus monitorovania dodržiavania ľudských práv a implementácie dohovorov sa všeobecne **považuje za najslabší z pomedzi monitorovacích mechanizmov.**⁸⁰ Dôvodom kritiky je najmä údajný nedostatok efektivity monitorovania prostredníctvom správ. Celý proces je založený na dialógu

⁷⁷ W. Kälin & J.Künzli, poznámka č. 32, s. 211.

⁷⁸ Viac o harmonizovaných smerniciach na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/treaty/CCD.htm>.

⁷⁹ W. Kälin & J.Künzli, poznámka č. 32, s. 211.

⁸⁰ W. Kälin & J.Künzli, poznámka č. 32, s. 211.

a zmluvné orgány nedisponujú kompetenciou prinútiť štáty podávať periodické správy ani donucovacími prostriedkami vo vzťahu k odporúčaniam. Predmetom kritiky je tiež fakt, že záväzky štátov vyplývajúce z rôznych dohovorov sa často prekrývajú a tak štáty musia podávať tie isté informácie viacerým zmluvným orgánom, čo ich zbytočne zaťažuje.⁸¹

V tejto súvislosti sa poukazuje na skutočnosť, že **monitorovanie zmluvnými orgánmi** ako jeden z mechanizmov kontroly dodržiavania ľudských práv je v poslednom období dopĺňaný **inými metódami ochrany ľudských práv, ktoré nadobúdajú čoraz väčší význam. Ide o možnosť súdneho vynútenia dodržiavania ľudských práv a mechanizmus Univerzálneho periodického hodnotenia, ktorému sa bližšie venujeme v 4. kapitole Sprievodcu.** Zároveň sa považuje za veľmi významný faktor práve skutočnosť, že monitorovacie mechanizmy (primárne práve zmluvné orgány) neboli doposiaľ dostatočne vybavené právomocami, aby dokázali zabezpečiť štrukturálne dopady ich odporúčaní na národnej úrovni, čo výrazne ohrozuje podporu ich aktivít.⁸²

V kontexte s vyššie uvedenými problémami, zmluvné orgány tak dokumentujú problém s nepredkladaním alebo oneskoreným predkladaním správ zo strany štátov a nakoľko záväzok štátov predkladať implementačné správy zakotvený v jednotlivých hlavných dohovorov v oblasti ochrany ľudských práv nie je posilnený mechanizmom jeho vymáhania. V reakcii na tento fakt zmluvné orgány v súlade s politikou „menuj a zahanbuj“ zverejňujú stanovené termíny predkladania správ štátmi, ako aj dátumy, kedy boli správy reálne predložené.⁸³

⁸¹ V reakcii na tento aspekt kritiky v roku 2006 Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva pripravil koncepčný dokument, v ktorom navrhoval zjednodušiť monitorovanie dodržiavania ľudských práv jednotlivými zmluvnými orgánmi prostredníctvom ich zlúčenia a vytvorenia jedného stáleho zmluvného orgánu. Tento návrh bol však zamietnutý ľudskoprávnymi expertmi. Pozri bližšie: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Concept Paper on the High Commissioner's Proposal for a Unified Standing Treaty Body – Report by the Secretariat*, UN Doc. HRI/MC/2006/2, 22 March 2006, dostupný na: www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/docs/HRI.MC.2006.2.pdf.

⁸² J. Morijn, 'Reforming United Nations Human Rights Treaty Monitoring Reform', *Netherlands International Law Review*, 58.3(2011), s. 295-333, s. 296.

⁸³ Tieto údaje vo vzťahu k Slovenskej republike sú dostupné na: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=SVK&Lang=EN.

Limitovaná forma nátlaku

Ako formu nátlaku používajú zmluvné orgány taktiku „menovania a zahanbovania“ a uverejňujú na termíny, v rámci ktorých by zmluvné štáty mali správy predkladať a ako si túto povinnosť plnia. Zároveň niektoré zo zmluvných orgánov začali preskúmať na zasadnutiach v absencii aj štáty, ktoré správy nepredložili, vychádzajúc len z informácií získaných od mimovládnych organizácií a národných inštitúcií pre ľudské práva (t. j. spravidla z jednostranných informácií). Tým vytvárajú na štáty nátlak, aby v budúcnosti vo svojom záujme správu predložili.

Naopak štáty poukazujú najmä na to, že sú povinné podávať správy o podobných problémoch rôznym zmluvným orgánom, nakoľko dohovory v oblasti ochrany ľudských práv často obsahujú prelínajúce sa štandardy. Zároveň sa štáty bránia tým, že sa im údajne nie vždy dostáva dostatočnej a užitočnej podpory a pomoci zo strany zmluvných orgánov.⁸⁴

3.2 Úloha národných inštitúcií pre ľudské práva vo vzťahu k mechanizmu podávania správ zmluvným orgánom OSN

V tejto časti Sprievodcu si objasníme postavenie národných inštitúcií pre ľudské práva v systéme monitorovacieho mechanizmu založeného na podávaní správ zmluvným orgánom OSN zo strany zmluvných štátov dohovorov a ich následného preskúmavania na pôde OSN.

Ako už bolo spomínané v prvej kapitole Sprievodcu, **národné inštitúcie pre ľudské práva predstavujú základný prvok silného systému ochrany ľudských práv premost'ujúci národný systém ochrany ľudských práv štátu, v ktorom sú zriadené, s medzinárodným mechanizmom ochrany ľudských práv.**

⁸⁴ J. Morijn, poznámka č. 82, s. 297.

V súlade s ustanovením článku 3 bod d) Parížskych princípov sa medzi minimálnymi kompetenciami, ktorými by národné inštitúcie pre ľudské práva mali disponovať v rámci svojho mandátu, uvádza prispievanie k správam, ktoré sú štáty povinné predkladať orgánom a výborom OSN a regionálnym inštitúciám v súlade s ich zmluvnými záväzkami a v prípade potreby vyjadrovať názor na danú problematiku rešpektujúc požiadavku ich nezávislosti.

Všeobecný komentár (General Observations) Akreditačnej komisie Medzinárodného koordinačného výboru národných inštitúcií pre ľudské práva bližšie interpretuje túto kompetenciu národných inštitúcií pre ľudské práva. V ustanovení bodu 1.4 sa podčiarkuje dôležitosť zapájania sa do medzinárodného systému ochrany ľudských práv zo strany národných inštitúcií pre ľudské práva najmä vo vzťahu k Rade OSN pre ľudské práva a jej mechanizmom a k zmluvným orgánom OSN. Vo všeobecnosti znamená v zmysle predmetného bodu vstupovať do týchto mechanizmov a zúčastňovať sa na nich a sledovať plnenie odporúčaní na národnej úrovni.

Vzťah medzi zmluvnými orgánmi OSN a národnými inštitúciami pre ľudské práva možno charakterizovať aj ako vzájomnú spoluprácu založenú na tom, že zmluvné orgány vydávajú odporúčania zamerané na posilnenie národných inštitúcií pre ľudské práva, zatiaľ čo tieto inštitúcie participujú na procese podávania správ a poskytujú relevantné informácie zmluvným orgánom.⁸⁵

Interakcia národných inštitúcií pre ľudské práva a zmluvných orgánov OSN

Povaha a rozsah spolupráce národných inštitúcií pre ľudské práva so zmluvnými orgánmi OSN závisí predovšetkým od rokovacích poriadkov jednotlivých zmluvných orgánov. Vo všeobecnosti však, bez ohľadu na akreditačný status národných inštitúcií, ich interakcie so zmluvnými orgánmi zahŕňajú monitorovanie

⁸⁵ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *National Human Rights Institutions (NHRIs) interaction with the UN Treaty Body System (Information Note)*, s. 5.

správ predložených štátmi formou konzultácií a komentovania, prípravu tieňových (alternatívnych) správ poskytujúcich alternatívne informácie k správam predloženým štátmi, podporu občianskej spoločnosti pri písaní tieňových správ a prípadne ústne vystúpenia na pred-zasadnutiach zmluvných orgánov, popri poskytovaní dodatočných písomných informácií pred formálnym preskúmaním štátmi predložených správ. Následne, po prijatí záverečných odporúčaní konkrétnym zmluvným orgánom, národné inštitúcie pre ľudské práva často zastávajú významné miesto pri monitorovaní plnenia týchto odporúčaní na národnej úrovni.⁸⁶

V praxi sa na vnútroštátnej úrovni národné inštitúcie pre ľudské práva môžu napríklad zúčastňovať diskusií a konzultácií s viacerými oprávnenými subjektmi v oblasti ochrany a podpory ľudských práv vrátane mimovládnych organizácií a štátnych orgánov pri príprave konkrétnej správy. **Zmluvný štát môže tiež požiadať národnú inštitúciu pre ľudské práva ako aj mimovládne organizácie, aby mu poskytli konzultácie alebo písomné stanoviská alebo komentáre ako podklad pre zhotovovanú správu.** Národné inštitúcie pre ľudské práva môžu byť tiež oslovené, aby štátu **poskytli spätnú väzbu na štátom pripravenú správu s cieľom zabezpečiť, že táto správne reflektuje predchádzajúci konzultačný proces.** Je však potrebné mať na pamäti a dôrazne dbať na to, aby bola počas celého tohto procesu na národnej úrovni zohľadňovaná nezávislosť národnej inštitúcie pre ľudské práva v zmysle Parížskych princípov.⁸⁷

Národné inštitúcie pre ľudské práva sú zároveň, vzhľadom na ich mandát, v dobrej pozícii hodnotiť stav dodržiavania ľudských práv na národnej úrovni a súlad vnútroštátnej legislatívy a praxe s medzinárodnými záväzkami v oblasti ochrany ľudských práv. V rámci pracovných metód zmluvné orgány OSN vítajú predkladanie správ alebo nezávislých informácií národnými inštitúciami pre ľudské práva, ktoré im slúžia ako dôveryhodné informácie pri posudzovaní správ predložených štátmi. V prípadoch, keď správy predkladané štátmi nezohľadňujú pripomienky a vstupy

⁸⁶ European Union Agency for Fundamental Rights, *Handbook* (2012), poznámka č. 17, s. 39-40.

⁸⁷ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Information Note*, poznámka č. 85, s. 6.

národných inštitúcií pôsobiacich v oblasti ochrany ľudských práv a mimovládnych organizácií počas konzultačného procesu prípravy konkrétnych správ, ktoré sú významnými vo vzťahu k stavu dodržiavania ľudských práv v danej krajine, národné inštitúcie pre ľudské práva môžu predložiť tzv. paralelnú správu resp. alternatívnu a to buď samostatne alebo v spolupráci s občianskou spoločnosťou.⁸⁸

Záverečné odporúčania výborov

Ako už bolo uvedené, národné inštitúcie pre ľudské práva zastávajú významnú úlohu aj v procese po prijatí záverečných odporúčaní zmluvnými orgánmi OSN. Ich úlohou je najmä šírenie osvedy a informovanie o predmete záverečných odporúčaní na národnej úrovni. Hlavnú zodpovednosť za šírenie záverečných odporúčaní samozrejme nesie štátna moc, národné inštitúcie pre ľudské práva však majú rovnako povinnosť distribuovať ich na národnej úrovni ako aj apelovať na vládu, aby ich preložila do štátneho jazyka prípadne štátnych jazykov.⁸⁹

Ďalšou významnou funkciou je monitorovanie implementácie záverečných odporúčaní štátnou mocou. **Národné inštitúcie pre ľudské práva môžu v tejto súvislosti predkladať paralelné alebo tieňové správy.** Môžu tiež hosťovať a podporovať stretnutia na národnej úrovni za účasti predstaviteľov zákonodarnej moci, ministerstiev, verejných orgánov, mimovládnych organizácií a iných relevantných subjektov tretieho sektora za účelom diskusie a spätnej väzby vo vzťahu k záverečným odporúčaniam zmluvných orgánov adresovaných štátu.⁹⁰

V neposlednom rade by mali národné inštitúcie pre ľudské práva vo všeobecnosti šíriť povedomie o mechanizmoch ochrany ľudských práv založených na zmluvných orgánoch OSN a v tejto súvislosti sa zameriavať najmä na mimovládne organizácie, profesijné skupiny, odborové organizácie a akademickú obec. Cieľom tejto osvedy je podporovať viditeľnosť problematiky

⁸⁸ Tamtiež, s. 7.

⁸⁹ European Union Agency for Fundamental Rights, *Handbook* (2012), poznámka č. 17, s. 41.

⁹⁰ Office of the United Nation High Commissioner for Human Rights, *Information Note*, poznámka č. 85, s. 11.

spadajúcej pod mandát konkrétnych zmluvných orgánov a podnecovať občiansku spoločnosť k účasti a zapájaniu sa do procesu preskúmavania správ štátov zmluvnými orgánmi OSN.⁹¹

3.3 Praktický príklad postupu podávania správ Výboru pre práva dieťaťa

Pre lepšie pochopenie celého procesu podávania periodických správ zmluvným orgánom OSN uvádzame v tejto podkapitole ako **názorný príklad postup založený vo vzťahu k Dohovoru o právach dieťaťa a Opčným protokolom k nemu vo Výbore pre práva dieťaťa**. Zároveň sa sústredíme na to, ako si svoje záväzky v tejto oblasti plní Slovenská republika.

Všeobecné zásady podávania správ Výboru pre práva dieťaťa

V súlade s ustanovením článku 44 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „DPD“) sú zmluvné štáty viazané predkladať Výboru pre práva dieťaťa prostredníctvom Generálneho tajomníka OSN správy o opatreniach, ktoré prijali na uplatňovanie práv stanovených v DPD a o pokroku, ktorý bol dosiahnutý pri uplatňovaní týchto práv. Úvodnú implementačnú správu sú zmluvné štáty povinné predložiť do dvoch rokov odkedy DPD nadobudol v konkrétnom štáte platnosť. Periodicita podávania následných správ je stanovená na každých päť rokov. Obsahom správ má byť poukázanie na prípadné ťažkosti pri implementácii a skutočnosti, ktoré ovplyvňujú mieru plnenia povinností vyplývajúcich štátu z DPD. Správy musia tiež poskytovať dostatočné informácie na to, aby sa zabezpečil úplný prehľad Výboru pre práva dieťaťa o uplatňovaní DPD v preskúmanom štáte. V prípade, ak zmluvný štát predloží Výboru pre práva dieťaťa komplexnú úvodnú správu, v nasledujúcich periodických správach už nemusí opakovať základné informácie, ktoré už boli uvedené. Výbor pre práva

⁹¹ International Coordinating Committee of National Institutions for Promoting and Protecting of Human Rights, *Report of the Chair of the European Group of National Human Rights Institutions Covering the Period March 2010 to March 2011*, 24th Session of the International Coordinating Committee of NHRIs, Geneva, 17 May 2011.

dieťaťa je oprávnený požadovať od zmluvných štátov ďalšie informácie dôležité pre uplatňovanie DPD. Zmluvné štáty sú zároveň povinné sprístupňovať svoje správy širokej verejnosti na vnútroštátnej úrovni.

Všeobecné zásady podávania správ k Opčnému protokolu k DPD o účasti detí v ozbrojených konfliktoch

Podávanie správ vo vzťahu k Opčnému protokolu k DPD o účasti detí v ozbrojených konfliktoch je upravené v článku 8 tohto protokolu. Zmluvné štáty sa v ňom zaväzujú predložiť Výboru pre práva dieťaťa do dvoch rokov od vstupu protokolu do platnosti v danom štáte úvodnú komplexnú správu o opatreniach prijatých na implementáciu ustanovení protokolu vrátane opatrení na implementáciu ustanovení o účasti a nábore. Ďalšie potrebné informácie o implementácii protokolu by mali byť súčasťou správ predkladaných Výboru pre práva dieťaťa predkladaných v súlade s článkom 44 DPD. Ostatné zmluvné strany (t.j. štáty, ktoré nie sú stranou DPD ale iba protokolu) sú povinné predkladať následné správy k protokolu každých 5 rokov. Výbor pre práva dieťaťa je oprávnený požadovať od zmluvných štátov ďalšie informácie relevantné pre implementáciu protokolu.

Všeobecné zásady podávania správ k Opčnému protokolu k DPD o predaji detí, detskej pornografii

Rovnaký postup je zavedený aj vo vzťahu k Opčnému protokolu k DPD o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii v ustanovení jeho článku 12. Vo vzťahu k správam predkladaných podľa týchto ustanovení, vrátane ustanovenia článku 44 DPD, môže Výbor pre práva dieťaťa vyzvať zmluvný štát Opčného protokolu k DPD o procedúre oznámení v zmysle jeho článku 11, aby predložil ďalšie informácie o opatreniach prijatých v reakcii na stanoviská a odporúčania alebo o implementácii dohôd o priateľskom urovnaní, ako je uznané za vhodné zo strany Výboru pre práva dieťaťa.

V nasledovnej časti tejto podkapitoly sa zameriame výlučne na predkladanie správ podľa článku 44 DPD.

3.3.1 Predkladanie úvodných implementačných správ k Dohovoru o právach dieťaťa

Ako už bolo uvedené, zmluvné štáty sú v súlade s ustanovením článku 44 ods. 1 písm. a) DPD povinné predložiť úvodnú implementačnú správu k DPD do dvoch rokov od nadobudnutia platnosti DPD v danom štáte.

Podrobnejšie usmernenie obsahu a formy úvodných správ obsahujú Všeobecné usmernenia o forme a obsahu úvodných správ predkladaných zmluvnými štátmi podľa článku 44 ods. 1 (a) Dohovoru, prijaté Výborom pre práva dieťaťa v októbri 1991 (ďalej len „Všeobecné smernice“).⁹²

Článok 7 Všeobecných usmernení špecifikuje, že k správam by mali byť priložené kópie základnej legislatívy a ostatných textov, ako aj detailné štatistické informácie a indikátory, na ktoré štát v správe odkazuje. V prípade, ak takýto text nie je výslovne citovaný alebo priložený k správe, správa by mala obsahovať dostatočné informácie tak, aby ju bolo možné posúdiť bez odkazu na tieto texty.

Po obsahovej stránke sa od štátov v prvom rade vyžaduje, aby informovali o všeobecných implementačných opatreniach podľa článku 4 DPD, vrátane informácií o opatreniach, ktoré boli prijaté s cieľom harmonizovať národnú legislatívu a politiky s ustanoveniami DPD a o existujúcich alebo plánovaných národných alebo lokálnych mechanizmoch na koordináciu politík týkajúcich sa detí a monitorovania implementácie DPD. **Zároveň sa vyžaduje, aby štáty opísali opatrenia prijaté alebo pripravované vo vzťahu k článku 42 DPD**, ktorého účelom je rozšíriť povedomie o princípoch a ustanoveniach DPD medzi deťmi a dospelým obyvateľstvom. Napokon by časť o všeobecných implementačných opatreniach mala **obsahovať informáciu o tom, aké**

⁹² Committee on the Rights of the Child, *General guidelines regarding the form and content of initial reports to be submitted by state parties under Article 44, paragraph 1 (a), of the Convention*, CRC/C/5, 30 October 1991, dokument v angličtine dostupný na: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2f5&Lang=en.

opatrenia boli prijaté za účelom sprístupnenia implementačných správ k DPD verejnosti na národnej úrovni.

Nasledovné časti úvodnej správy sa majú zamerať na konkrétne informácie, ktorých obsah Všeobecné usmernenia podrobnejšie interpretujú. Ide o tieto kategórie informácií:

1. definícia dieťaťa podľa článku 1 DPD na vnútroštátnej úrovni;
2. všeobecné princípy (t.j. nediskriminácia; najlepší záujem dieťaťa; právo na život, prežitie a vývoj; rešpektovanie názoru dieťaťa), ako aj ich aplikácii pri implementácii jednotlivých článkov DPD uvádzaných vo Všeobecných usmerneniach;
3. občianske práva a slobody vrátane implementačných priorít a budúcich cieľov vo vzťahu k referovaným právam (napr. právo na meno a národnosť, na uchovanie identity, slobodu prejavu, prístup k vhodným informáciám a pod.);
4. domáce prostredie a alternatívna starostlivosť, vrátane štatistických informácií a indikátorov o deťoch, ktoré sú predmetom úpravy vo vzťahu k tejto časti (napr. deti v detských domovoch alebo v ochrannej starostlivosti);
5. základné zdravie a sociálne zabezpečenie;
6. vzdelanie, voľno časové a kultúrne aktivity;
7. opatrenia osobitnej ochrany.

3.3.2 Predkladanie nasledujúcich periodických správ k Dohovoru o právach dieťaťa

Postup podávania nasledujúcich periodických správ k DPD **je upravený v Usmerneniach o forme a obsahu pravidelných osobitných správ k dohovoru, ktoré predkladajú štáty, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru, podľa článku 44 ods. 1 (b) Dohovoru o právach dieťaťa, prijaté Výborom pre práva dieťaťa na jeho 55. zasadnutí v roku 2010 (ďalej len „Usmernenia k pravidelným osobitným správam“). Tieto usmernenia boli vypracované v súlade s harmonizovanými smernicami o podávaní správ medzinárodným ľudskoprávnym zmluvným orgánom, ktoré upravujú podávanie tzv. všeobecného základného dokumentu (common core document) a tzv. osobitného dokumentu vo vzťahu k dohovorom (treaty specific document).**

Kľúčové dokumenty k periodickým správam

- Všeobecný základný dokument (common core document)

Usmernenia k pravidelným osobitným správam obsahujú v prvej časti stručné usmernenia vo vzťahu k všeobecnému základnému dokumentu, ktorý by mal predstavovať prvú časť správ predkladaných Výboru pre práva dieťaťa. Tento dokument by mal obsahovať všeobecné informácie o dotknutom štáte, všeobecný rámec ochrany a podpory ľudských práv, ako aj informácie o nediskriminácii, rovnosti a účinných prostriedkoch nápravy. Rozsahovo by nemal presiahnuť 60 až 80 strán. Tento dokument by mal byť aktualizovaný. V prípade, ak štát nepredloží všeobecný základný dokument, resp. ak údaje v ňom nie sú aktualizované, mal by zaradiť všetky relevantné informácie do osobitného dokumentu vo vzťahu k DPD.⁹³

⁹³ Committee on the Rights of the Child, *Treaty-specific guidelines regarding the form and content of periodic reports to be submitted by state parties under Article 44, paragraph 1 (b), of the Convention*, CRC/C/58/Rev.2, 25 November 2010, body 7-10, dokument v angličtine dostupný na: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?key=92g0+9FnI5fX/ePqHxWOObMdE63qIOjiuLKDV/BafkP+XV86EGNR9fgW9SFw/mAZV&Lang=en.

- Osobitný dokument (treaty specific document)

Osobitný dokument vo vzťahu k DPD by mal obsahovať všetky informácie týkajúce sa implementácie DPD a jeho Opčných protokolov (ak ich štát ratifikoval a podal už o nich východiskovú správu) a mal by mať rozsah maximálne 60 strán. Po obsahovej stránke v ňom mal štát poskytnúť informácie zamerané na implementáciu jednotlivých ustanovení, odkazovať na predchádzajúce odporúčania Výboru pre práva dieťaťa a zahrnúť detaily o praktickej implementácii týchto odporúčaní. Štát by mal tiež vysvetliť dôvody neimplementácie konkrétnych odporúčaní alebo uviesť zásadné prekážky implementácie a opatrenia predpokladané na ich odstránenie. Osobitný dokument by zároveň mal obsahovať informácie osobitne sa vzťahujúce na implementáciu DPD berúc do úvahy všeobecné komentáre Výboru pre práva dieťaťa a analytické informácie o vplyve zákonov, právneho systému, jurisprudencie, inštitucionálneho rámca, politik a programov na deti v dotknutom štáte. Z časového hľadiska by sa osobitný dokument mal zameriavať na obdobie medzi preskúmaním predchádzajúcej periodickej správy štátu a predkladaním súčasnej správy.⁹⁴

Všetky informácie poskytnuté v osobitnom dokumente by sa mali týkať rôznych skupín práv upravených v DPD a zameriavať sa na pokrok alebo výzvy v predmetných oblastiach a údaje o osobitných krokoch podniknutých s cieľom implementácie odporúčaní z predchádzajúcich záverečných odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa adresovaných danému štátu. Obsahovo by sa mal dokument členiť na všeobecné informácie o implementácii a jednotlivé skupiny, rovnako ako je to upravené vo vzťahu k východiskovej správe (pozri časť 3.3.1 Sprievodcu). Usmernenia o štatistických informáciách a údajoch obsiahnutých v periodických správach k DPD sú predmetom Prílohy k Usmerneniam k pravidelným osobitným správam.

Pre úplnosť uvádzame, že Usmernenia k pravidelným osobitným správam sa vzťahujú aj na podávanie periodických správ k Opčným protokolom k DPD podávaným už ako súčasť periodických správ podľa

⁹⁴ Tamtiež, body 11-16.

článku 44 ods. 1 písm. a) DPD. Východiskové správy k nim sa však riadia samostatnými usmerneniami.

3.3.3 Predkladanie správ Výboru pre práva dieťaťa zo strany Slovenskej republiky

Slovenská republika sa stala zmluvnou stranou DPD ako sukcesor Českej a Slovenskej federatívnej republiky dňa 28. mája 1993 so spätnou účinnosťou k 1. januáru 1993. **Termín predloženia úvodnej (východiskovej) implementačnej správy bol v súlade s týmto pre Slovenskú republiku stanovený na 31. decembra 1994.**⁹⁵ Slovenská republika si záväzok predložiť úvodnú správu, síce s oneskorením, splnila dňa 6. apríla 1998. Správa bola následne preskúmaná Výborom pre práva dieťaťa, ktorý zhotovil Zoznam otázok, v súvislosti s prerokúvaním správy vo Výbore, Správu o prerokovaní úvodnej správy a napokon vydal 23. októbra 2000 Záverečné odporúčania k východiskovej správe Slovenskej republiky.

Záverečné odporúčania k východiskovej správe Slovenskej republiky

V Záverečných odporúčaní Výbor pre práva dieťaťa privítal predloženie prvej správy Slovenskou republikou a zhodnotil, že **správa v zásade dodržala usmernenie pre podávanie správ a obsahuje podrobné informácie o právnom rámci, ktorý sa vzťahuje k implementácii DPD.** Výbor tiež ocenil informácie poskytnuté v písomných odpovediach. V úvode **Výbor tiež konštatoval, že východisková správa Slovenskej republiky neobsahuje analýzu a dostatočné údaje o právach dieťaťa v mnohých oblastiach DPD.** V ďalšej časti Výbor vyzdvihol pozitívne aspekty ako napr. legislatívne ustanovenie o ochrane detí v ústavoch a jeho potvrdenie v predpisoch z rôznych oblastí právneho poriadku Slovenskej republiky. **Medzi faktormi a prekážkami brániacimi implementácii DPD na Slovensku Výbor uznal ťažké ekonomické**

⁹⁵ Všetky údaje uvedené v tejto časti sú dostupné na stránke Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=SVK&Lang=EN.

a sociálne výzvy súvisiace s prechodom na trhovú ekonomiku, narastajúce mzdové rozdiely a nezamestnanosť v spoločnosti. Napokon Výbor adresoval Slovenskej republike niekoľko odporúčaní vo vzťahu k rôznym otázkam upraveným v DPD.⁹⁶

Nasledujúcu druhú periodickú správu mala Slovenská republika v súlade s DPD predložiť 31. decembra 1999. V nadväznosti na omeškanie s predkladaním východiskovej správy bola druhá periodická správa predložená Slovenskou republikou dňa 4. augusta 2006. Aj vo vzťahu k nej Výbor pre práva dieťaťa v súlade s postupom pre preskúmavanie správ najskôr vyhotovil Zoznam otázok vo februári 2007, na ktoré Slovenská republika predložila odpoveď v apríli 2007.

Záverečné odporúčania k druhej periodickej správe Slovenskej republiky

Záverečné odporúčania Výbor pre práva dieťaťa publikoval 10. júla 2007. Ich obsahom je zhrnutie následných opatrení a pokroku dosiahnutého Slovenskom pri implementácii DPD, odporúčania zhrnuté do niekoľkých skupín⁹⁷ a výzva na predloženie tretej, štvrtej a piatej periodickej správy do 31. júna 2012.⁹⁸

Konsolidovaná tretia, štvrtá a piata periodická správa Slovenskej republiky o implementácii DPD boli Slovenskom Výboru pre práva dieťaťa predložené 10. októbra 2013. Návrh Konsolidovanej správy bol na rokovanie vlády SR predložený Ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny SR a schválený Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 491 z 21. augusta 2013. Uznesenie

⁹⁶ Záverečné odporúčania Výboru pre práva dieťaťa k východiskovej správe Slovenskej republiky, CRC/C/15/Add.140 z 23. októbra 2000. Slovenská verzia (nepublikovaná) dostupná na stránke Ministerstva zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR:

http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/ludske_prava-implementacne_spravy_k_ludskopravnym_dohovorom.

⁹⁷ Konkrétne: všeobecné opatrenia pre implementáciu, definícia pojmu dieťa, všeobecné princípy, občianske práva a slobody, rodinné prostredie a náhradná starostlivosť, základná zdravotná starostlivosť a sociálne zabezpečenie, vzdelanie, voľný čas a kultúrne aktivity, osobitné ochranné opatrenia, opčné protokoly k DPD, follow-up a rozširovanie.

⁹⁸ Záverečné odporúčania Výboru pre práva dieťaťa k východiskovej správe Slovenskej republiky, CRC/C/SVK/CO/2 z 10. júla 2007. Slovenská verzia (nepublikovaná) dostupná na stránke Ministerstva zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR: http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/ludske_prava-implementacne_spravy_k_ludskopravnym_dohovorom.

uložilo zabezpečiť predloženie tejto správy Výboru pre práva dieťaťa Ministrovi zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Správu vypracovalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci s vecne príslušnými rezortmi, Splnomocnencom vlády SR pre rómske komunity, Splnomocnencom vlády SR pre národnostné menšiny a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v oblasti ochrany a presadzovania práv dieťaťa.⁹⁹ **Podľa informácií dostupných na stránke Vysokého komisára OSN pre ľudské práva, preskúmavanie Konsolidovanej správy zatiaľ nebolo zaradené na nasledujúce zasadnutia Výboru pre práva dieťaťa.**

Opčný protokol k DPD o účasti detí v ozbrojených konfliktoch

Opčný protokol k DPD o účasti detí v ozbrojených konfliktoch **Slovenská republika ratifikovala 7. júla 2006**. Východiskovú správu k nemu malo Slovensko predložiť do 7. augusta 2008, no urobilo tak až 30. októbra 2009. **Správa bola predmetom preskúmavania na 62. zasadnutí Výboru pre práva dieťaťa v roku 2013 a Súhrnný záznam bol publikovaný 25. januára 2013.**

Opčný protokol K DPD o predaji detí a detskej prostitúcii

Pokiaľ ide o druhý Opčný protokol k DPD o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, tento bol Slovenskou republikou **ratifikovaný 25. júna 2004** a východisková správa k nemu tak mala byť predložená 25. júla 2006. Predložená bola spoločne s východiskovou správou k Opčnému protokolu k DPD o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a rovnako bola preskúmavaná **na 62. zasadnutí Výboru pre práva dieťaťa. Súhrnný záznam z prerokovania bol publikovaný 29. januára 2013.**

V prílohe 2 k Sprievodcovi uvádzame prehľadnú tabuľku o podávaní správ Slovenskou republikou vo vzťahu k ostatným hlavným dohovorom v oblasti

⁹⁹ Text Konsolidovanej správy je dostupný na stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/poradne-organy/ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost-sr/vybor-deti-mladez/konsolidovana-tretia-stvrta-a-piata-periodicka-sprava-slovenskej-republiky.pdf>.

ochrany ľudských práv. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že Slovenská republika si svoje záväzky voči zmluvným orgánom OSN plní, aj keď v nie vždy dodrží termín predkladania jednotlivých implementačných správ.

3.3.4 Úloha národných inštitúcií pre ľudské práva v oblasti ochrany a podpory práv dieťaťa

Všeobecný komentár č. 2 o úlohe národných inštitúcií pre ľudské práva v oblasti podpory a ochrany práv dieťaťa

V roku 2002 pripravil Výbor pre práva dieťaťa Všeobecný komentár č. 2 o úlohe národných inštitúcií pre ľudské práva v oblasti podpory a ochrany práv dieťaťa. Vo Všeobecnom komentári č. 2 sa uvádza, **že národné inštitúcie pre ľudské práva sú významným mechanizmom na podporu a zabezpečovanie implementácie DPD**, pričom ich založenie v zmluvných štátoch považuje Výbor pre práva dieťaťa za súčasť záväzkov vyplývajúcich štátom zo samotného DPD. V prípade, že v zmluvnom štáte takáto inštitúcia už zriadená bola, Výbor pre práva dieťaťa vyzýva vo Všeobecnom komentári č.2, aby štát preskúmal jej status a efektivitu v oblasti ochrany a podpory práv dieťaťa. Komentár tiež poukazuje na skutočnosť, že prístup dieťaťa k organizácii, ktorá môže ochrániť jeho práva je vo všeobecnosti obmedzený, rovnako ako ich prístup k prostriedkom súdnej ochrany.¹⁰⁰

Jednou z možností je zriadenie samostatnej inštitúcie špecializujúcej sa na ochranu práva dieťaťa, resp. inštitúcie detského ombudsmana alebo komisára. Alternatívou je tiež zaradenie tejto agendy do mandátu všeobecnej národnej inštitúcie pre ľudské práva, pričom v takomto prípade by sa v jej štruktúre mala zriadiť pozícia samostatného komisára zodpovedného osobitne za práva dieťaťa alebo osobitné oddelenie zamerané na túto

¹⁰⁰ Committee on the Rights of the Child, *General Comment no. 2(2002): The role of independent national human rights institutions in the promotion and protection of the rights of the child*, CRC/C/2002/2, dostupný v angličtine na: <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsiQql8gX5Zxh0cQqSRzx6ZcNR3YdFwaRoLFkDFvNRIVoE9r590QoHaQTQRwonqARWV9Blutv2Nz3lTQ%2bFebW%2bOKrOPw9z5qNBGnjUDapSbL>.

problematiku. V každom prípade musí byť takáto inštitúcia zriadená v súlade s Parížskymi princípmi, nezávislá a schopná efektívne monitorovať, presadzovať a chrániť práva dieťaťa.¹⁰¹

Právomoci inštitúcie špecializovanej na podporu a ochranu práv dieťaťa

Spomedzi právomocí, ktoré by mala mať takáto inštitúcia k dispozícii je osobitne významným **mandát prijímať a preskúmať sťažnosti alebo petície podané deťmi resp. v ich zastúpení a vykonávať prešetrovania**. Jej povinnosťou by malo byť usilovať sa o **zabezpečenie účinnej nápravy v prípadoch porušenia práv dieťaťa a prípadne pôsobiť ako mediátor**. V neposlednom rade by malo byť súčasťou mandátu **obracat' sa v prípadoch práv dieťaťa na súd v mene národnej inštitúcie pre práva dieťaťa a intervenovať v takýchto súdnych sporoch**.

Aktivity inštitúcie špecializovanej na podporu a ochranu práv dieťaťa

Všeobecný komentár č. 2 následne uvádza rozsiahly exemplifikatívny zoznam odporúčaných aktivít, ktoré by mala národná inštitúcia pre práva dieťaťa vykonávať, ako napr. **prešetrovanie situácií možného porušenia práv dieťaťa na základe sťažností alebo z vlastnej iniciatívy, podporovanie harmonizácie národnej právnej úpravy a praxe s DPD a jeho opčnými protokolmi, zabezpečovanie v súlade s článkom 12 DPD**, aby boli v prípadoch týkajúcich sa práv dieťaťa vyjadrené názory dieťaťa a pod. Národná inštitúcia by tiež mala **rozvíjať vzťahy s aktérmi na domácej úrovni (mimovládne organizácie) ako aj nadväzovať spoluprácu na regionálnej a medzinárodnej úrovni**. Vo vzťahu k Výboru pre práva dieťaťa by mala **prispievať nezávisle v procese preskúmavania správ k DPD a monitorovať integritu vládnych správ zmluvným orgánom OSN vo vzťahu k právam dieťaťa**.¹⁰²

¹⁰¹ Tamtiež.

¹⁰² Committee on the Rights of the Child, *General Comment no. 2(2002)*, poznámka č. 100.

Záverečné odporúčania Výboru pre práva dieťaťa k druhej periodickej správe SR týkajúce sa zriadenia inštitúcie na podporu a ochranu práv dieťaťa

V záverečných odporúčaní k druhej periodickej správe Slovenskej republiky k DPD Výbor pre práva dieťaťa odporučil v bode 16, **aby Slovenská republika urýchlila vytvorenie nezávislého mechanizmu s mandátom prijímať a preskúmať sťažnosti od detí alebo v ich mene o porušeníach ich práv, fungujúceho v koordinácii s ostatnými relevantnými orgánmi na monitorovanie implementácie DPD v súlade s Parížskymi princípmi.** Takýto mechanizmus by mal mať zabezpečené potrebné ľudské a finančné zdroje. V tejto súvislosti bol daný do pozornosti práve Všeobecný komentár č. 2.¹⁰³

Právomoci Strediska v oblasti podpory a ochrany práv dieťaťa

Stredisko v zmysle ustanovenia §1 ods. 2 zákona o zriadení Strediska plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa. O stave dodržiavania práv dieťaťa Stredisko tiež informuje vo svojich výročných správach vydávaných v súlade s ustanovením §1 ods.4 zákona o zriadení Strediska, v ktorých tiež uvádza svoje odporúčania vo vzťahu k náprave identifikovaných nedostatkov. **Stredisko je tiež pripravené vypracovať v prípade potreby alternatívnu správu k najbližšej periodickej správe Slovenskej republiky k DPD a predložiť ju Výboru pre práva dieťaťa.** Na svojej internetovej stránke Stredisko sprístupňuje slovenskú verziu DPD a Opčných protokolov k nemu. Ako už bolo spomínané v prvej kapitole Sprievodcu, Stredisko apeluje na zriadenie nezávislej inštitúcie pre práva dieťaťa resp. posilnenie právomocí Strediska v tejto oblasti v súlade so Všeobecným komentárom č.2 a odporúčaniami Výboru pre práva dieťaťa a za týmto účelom

¹⁰³ Záverečné odporúčania Výboru pre práva dieťaťa k východiskovej správe Slovenskej republiky, CRC/C/SVK/CO/2, poznámka č. 98, bod 16.

uskutočnilo informačnú kampaň. Zároveň je problematika práv dieťaťa predmetom početných vzdelávacích akcií Strediska určených predovšetkým žiakom základných a stredných škôl.

4 Univerzálne periodické hodnotenie

Ako sme avizovali vyššie, posledná časť nášho Sprievodcu sa bude zameriavať na problematiku Univerzálneho periodického hodnotenia (UPH), jeho postavenia v systéme OSN, týkajúceho sa ochrany ĽP a jeho slovenské špecifiká. Zároveň sa pokúsime o stručný náčrt celého procesu, enumeráciu zainteresovaných subjektov a analýzu jednotlivých odporúčaní adresovaných Slovenskej republike v druhom cykle UPH.¹⁰⁴

Nadväzujúc na druhú kapitolu Sprievodcu len stručne pripomenieme, že **UPH patrí medzi dôležité nástroje Rady OSN pre ľudské práva**. Takisto je potrebné povedať, že tento mechanizmus sa vyvíjal spoločne so samotnou Radou. **Až do založenia Rady OSN pre ľudské práva v roku 2006 neexistoval mechanizmus univerzálneho hodnotenia dodržiavania ľudských práv v jednotlivých krajinách.** Systém monitorovania dodržiavania ľudských práv bol obmedzený na činnosť zmluvných orgánov OSN a ich odporúčaní vypracovaných na základe predložených implementačných správ (tento proces detailne analyzuje tretia kapitola Sprievodcu). Tento proces sa však vzťahuje len k jednotlivým oblastiam ľudských práv a samozrejme len k štátom, ktoré sú zmluvnými stranami konkrétnych dohovorov.¹⁰⁵

Rada OSN pre ľudské práva získala po svojom vzniku mandát využívať UPH ako nástroj pre komplexné monitorovanie dodržiavania ľudských práv vo všetkých členských krajinách OSN. Zároveň tak vznikla aj nová povinnosť pre všetky členské štáty podstupovať tento proces. **Aké výhody teda UPH v rámci univerzálneho monitoringu dodržiavania ľudských práv prinieslo?**

¹⁰⁴ Slovenská republika bola 3. februára 2014 preskúmaná v druhom kole UPH. V ďalších častiach Sprievodcu sa budeme venovať tejto problematike detailnejšie.

¹⁰⁵ L. A. Nordager Thonbo, 'The role of the State' v L. Dhundale, L. A. Nordager Thonbo & Ch. Bardse (The Danish Institute for Human Rights), *Universal Periodic Review First Cycle: Reporting Methodologies from the Position of the State, Civil Society and National Human Rights Institutions*, 2. vydanie, (Copenhagen, 2011), s. 10.

UPH a jeho charakteristiky

Mechanizmus UPH sa podstatne líši od doposiaľ existujúcich monitorovacích mechanizmov, ktoré sa dotýkajú len zmluvných strán ľudskoprávných dohovorov OSN.

UPH sa zakladá na:

- Charte OSN;
- Všeobecnej deklarácii ľudských práv;
- osobitných ľudskoprávných dohovorov OSN;
- dobrovoľných záväzkoch štátu v ľudskoprávnej oblasti.

UPH by malo vziať do úvahy koreláciu medzi medzinárodným právom v oblasti ľudských práv a medzinárodným humanitárnym právom^{106 107}.

Vznikom komplexného a univerzálneho mechanizmu akým je UPH, bol zavŕšený proces posilnenia ľudskoprávného aspektu OSN a ľudské práva sa bezpečne mohli stať jedným z pilierov tejto organizácie. Okrem toho, **UPH obrátilo opäť pozornosť na Chartu OSN a Všeobecnú deklaráciu ľudských práv a podčiarklo ich univerzálny charakter napriek ich nezáväznej medzinárodnoprávnej povahe.** UPH patrí medzi najdôležitejšie inovácie zavedené v spojitosti s Radou OSN pre ľudské práva. **Samozrejme svojou existenciou nenahrádza postavenie zmluvných orgánov, resp. expertných orgánov OSN.** Považuje sa skôr za mechanizmus, ktorý umožňuje vzájomné preskúmavanie medzi štátmi a tým podporuje ich medzivládny dialóg.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Medzinárodné humanitárne právo zahŕňa napríklad Ženevské dohovory.

¹⁰⁷ Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva č. 5/1, poznámka č. 49.

¹⁰⁸ W. Kälin & J.Künzli, poznámka č. 32, s. 245-247.

Pozitívne ohlasy po prvom cykle UPH

Generálny tajomník OSN Pan Ki-mun v roku 2007 UPH označil ako nástroj „s veľkým potenciálom podporovať a ochraňovať ľudské práva aj v najtemnejších oblastiach sveta.“¹⁰⁹ Keďže UPH prebieha v jednotlivých cykloch a jeho prvý cyklus bol zavŕšený v roku 2011, už v tomto období sa objavili niektoré reakcie prevažne pozitívneho charakteru. **Všetci členovia OSN sa tohto preskúmania zúčastnili.** Niektoré štáty dokonca poskytli rozsiahly priestor pre zapojenie sa do procesu aj pre medzivládny sektor a iné zaangažované subjekty. Zasadnutí pracovnej skupiny UPH sa mnohokrát zúčastnili vysokí štátni predstavitelia, čo celému procesu pridalo na prestíži. **Práve skúsenosti z prvého kola poukázali na komplementárny charakter UPH, ktorý tak efektívne staval, akcentoval a dopĺňal odporúčania od tzv. zmluvných orgánov.** Najväčšia obava o súťaživosti týchto dvoch rozdielnych mechanizmov OSN sa teda nenaplnila. **Tak ako sa predstavitelia Rady niekoľkokrát zaujímali o opatrenia prijaté na základe odporúčania konkrétneho zmluvného orgánu, zmluvné orgány mnohokrát obracali pozornosť a zdôrazňovali odporúčania UPH.**

Kritika UPH

Okrem pozitívnych reakcií sa však po prvom cykle objavili aj niektoré kritické ohlasy. Kritika sa dotýka predovšetkým štátov, ktoré dôsledne nedodržiavajú ľudské práva, no v záujme dobrých vzťahov im to zo strany ich partnerov nebolo vytýkané. Okrem toho, sa **niektoré odporúčania javia príliš vágne**, aby bola zabezpečená ich implementácia. Celoplošná participácia členských krajín OSN, tak ako sa to podarilo počas prvého kola, bude výzvou aj v druhom kole, kde sme sa už stretli s **postojom štátu Izrael, ktorý sa spočiatku staval k účasti na druhom kole odmietavo.**¹¹⁰

¹⁰⁹ Secretary-General's video message to the opening of the fourth Council session (12 March 2007), dostupné na: <http://www.un.org/webcast/unhrc/archive.asp?go=00V4>.

¹¹⁰ Rada OSN pre ľudské práva prijala rozhodnutie o nespolupráci preskúmaného štátu, vyjadrila poľutovanie nad touto situáciou a vyzvala predsedu rady, aby podnikol určité kroky, ktoré budú viesť k zmeneniu izraelského postoja. Celá situácia vyústila do toho, že Izrael nakoniec

V nasledujúcich častiach Sprievodcu stručne vo všeobecnosti načrtujeme celý proces, pričom sa zameriame na špecifiká druhého kola UPH. **Ďalšie časti sa už budú venovať konkrétnej analýze úlohy štátnych orgánov a národných inštitúcií pre ľudské práva v celom procese s dôrazom na konkrétne príklady a skúsenosti Strediska.**

4.1 Stručná charakteristika priebehu Univerzálneho periodického hodnotenia

Rezolúcia VZ OSN č. 60/51 ponecháva úpravu modalít UPH na samotnú Radu OSN pre ľudské práva. Problematika samotného hodnotenia bola súčasťou Rezolúcie Rady OSN pre ľudské práva č. 5/1, ktorá definuje vnútornú inštitucionálnu výstavbu samotnej Rady a už sme ju v tejto súvislosti v Sprievodcovi niekoľkokrát spomínali. Charakteristiky UPH sa nachádzajú v prílohe tejto rezolúcie a v nasledujúcich rezolúciách a dokumentoch upravujúcich bližšiu túto problematiku.¹¹¹

V tejto časti Sprievodcu sa budeme venovať najmä druhému cyklu UPH a drobným modifikáciám, ku ktorým došlo. Keďže Rezolúcia Rady OSN A/HRC/RES/16/21 z 25. mája, ktorá hodnotí činnosť a funkčnosť samotnej rady ponechala niektoré rezervy pokiaľ išlo o prvé kolo UPH, boli 17. júna 2011 Rezolúciou Rady OSN A/HRC/DEC/17/119 doplnené určité charakteristiky druhého kola UPH.

UPH podstúpil. Namiesto pôvodného termínu preskúmavania stanoveného na 29 januára 2013, sa tomu tak stalo 29 októbra 2013. Na jednom zo zasadnutí Rady 24 septembra 2013, sa členské štáty jasne vyjadrili, že neúčast' Izraelu na UPH narúša univerzálny charakter celého systému a je vážnym porušením Rezolúcie Rady OSN pre ľudské práva číslo 5/1 (poznámka č. 49).

¹¹¹ M. Loulichki, 'The Universal Periodic Review or the Promise of a New mechanism for the Protection of Human Rights' v L. Müller, *The First 365 Days of the UN Human Rights Council*, (Bern: Swiss Ministry of Foreign Affairs, 2007), s. 80.

Dva rôzne cykly UPH

Ako už vyššie uvádzame, Univerzálne periodické hodnotenie prebieha v jednotlivých cykloch. **Prvý cyklus UPH začal v apríli 2008 a bol ukončený v októbri 2011, trval 4 roky.** V súčasnosti **od júna 2012 prebieha už druhý cyklus UPH.** Jeho dĺžka bola stanovená na 4 a pol roka a počas tohto obdobia bude preskúmaných všetkých 193 členov OSN.

Najdôležitejšie zmeny a modalita pre druhý cyklus UPH

1. Dĺžka jednotlivých cyklov	<i>„Periodicita nasledujúcich cyklov počínajúc druhým cyklom bude štyri a pol roka.“ (čl.3 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/RES/16/21)</i>
2. Počet zasadnutí na jedno zasadnutie pracovnej skupiny UPH	<i>„42 štátov počas troch zasadnutí pracovnej skupiny UPH Rady bude preskúmaných za jeden rok“ to znamená 14 zasadnutí počas celého cyklu (čl.3 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/RES/16/21)</i>
3. Počet štátov pre jedno zasadnutie pracovnej skupiny UPH	<i>„Poradie preskúmaných krajín z prvého cyklu platí to isté aj pre druhý a nasledujúce cykly, platí však, že 14 štátov bude preskúmaných na každom zasadnutí pracovnej skupiny UPH“ (časť.1 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/DEC/17/119)</i>
4. Trvanie jednotlivých zasadnutí pracovnej skupiny UPH	<i>„Trvanie každého zasadnutia pracovnej skupiny by malo byť rozšírené na 3 hodiny a 30 minút vyčlenených pre každú krajinu, (...)“</i>

	každému štátu bude vyčlenených 70 minút na počiatočnú prezentáciu...“ (Rozhodnutie č.3, Rezolúcia Rady OSN A/HRC/DEC/17/119)
5. Poradie preskúmaných štátov	„Poradie preskúmaných krajín z prvého cyklu platí to isté aj pre druhý a nasledujúce cykly, platí však, že 14 štátov bude preskúmaných na každom zasadnutí pracovnej skupiny UPH.“ V praxi to znamená, že posledné dva štáty 1. zasadnutia (Česká republika a Argentína) boli presunuté na začiatok 2. zasadnutia, poslední štyria z 2. zasadnutia (Francúzsko, Tonga, Rumunsko a Mali) boli presunuté na začiatok 3. zasadnutia, atď. (časť.1 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/DEC/17/119)
6. Zámer nasledujúcich cyklov	„Druhý a nasledujúce cykly by mali byť zamerané, okrem iného, na implementáciu prijatých odporúčaní a ľudskoprávny vývoj v preskúmvanej krajine.“ (čl. 6 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/RES/16/21).
7. Začiatok druhého cyklu	„Druhý cyklus by mal začať v júni 2012.“ (čl. 2 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/RES/16/21)
8. Rozvrh pre každé zasadnutie pracovnej skupiny UPH	9 štátov bude preskúmaných počas prvého týždňa a päť počas druhého týždňa. Prijatie rozhodnutia pracovnej skupiny nebude bývať len na konci

	každého poldňa alebo bude zoskupené do troch rozdielnych momentov. Piatok ráno prvého týždňa, utorok ráno a piatok poobede druhého týždňa. (Príloha 2 k Rezolúcii Rady OSN A/HRC/DEC/17/119)
9. Zoznam vystupujúcich počas zasadnutia	„Zoznam vystupujúcich bude sprístupnený a otvorený od desiatej hodiny ráno v pondelok na začiatku zasadnutia pracovnej skupiny UPH a bude prístupný po dobu štyroch dní. V štvrtok o 6 hodine večer sa zoznam vystupujúcich uzavrie.“ (čl. 8(a) Rezolúcie Rady OSN A/HRC/DEC/17/119)
10. Všeobecné smernice	Všeobecné smernice pre prípravu troch správ pre potreby UPH a samotného preskúmavania boli jemne pozmenené, tak aby zdôraznili potreby štátu reportovať o zmenách uskutočnených podľa odporúčaní z predošlého UPH cyklu. (čl.2 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/DEC/17/11)
11. Reakcia na odporúčania	„Preskúmaný štát musí jasne komunikovať s Radou písanou formou ešte pre plenárnym zasadnutím Rady o svojich postoj voči udeleným odporúčaniam...“ (čl. 16 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/RES/16/21)
12. Správy o plnení odporúčaní v polovici	„Rada podporuje štáty v ich snahe predložiť Rade správy a plnení odporúčaní dobrovoľne v polovici

nasledujúceho cyklu	cyklu.“ (čl.18 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/RES/16/21)
13. Úloha národných inštitúcií pre ľudské práva v rámci UPH	„Národné inštitúcie pre ľudské práva preskúmaného štátu, ktoré sú v plnom súlade s Parížskymi princípmi, budú oprávnené intervenovať hneď po vyjadrení štátu počas plenárneho zasadnutia Rady, kde dochádza k prijímaniu jednotlivých odporúčaní.“ (čl. 13 Rezolúcia Rady OSN A/HRC/RES/16/21)
14. Úloha mimovládnych organizácií	„Všetky relevantné subjekty sú vyzývané zahrnúť ich príspevky a informácie v rámci celého UPH.“ (čl.8 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/RES/16/21) „Rada podporuje všetky štáty, aby konzultovali UPH so všetkými zainteresovanými subjektmi.“ (čl. 17 Rezolúcie Rady OSN A/HRC/RES/16/21)
15. Správy iných zainteresovaných subjektov	„Písomné príspevky by nemali presahovať 2815 slov v prípade individuálnych príspevkov, ktoré môže zahŕňať ostatné dokumenty ako prílohy. Príspevky skupiny zainteresovaných subjektov by nemali presahovať 5630 slov.“ (čl. 15 Informácie a smernice pre relevantné

zainteresované subjekty v rámci UPH
a ich písomné príspevky, OHCHR¹¹²⁾

Pracovná skupina pre potreby UPH

Pracovná skupina pre potreby preskúvania štátov v rámci UPH je **zriadená spomedzi členov Rady OSN pre ľudské práva**, ktorej predsedá prezident Rady. Uvedená pracovná skupina preskúma 42 štátov ročne počas troch dvojtyždňových zasadnutí. Na každom z týchto zasadnutí je preskúmaných 14 štátov pričom platí, že jednému štátu je venované trojhodinové zasadnutie.

Dôležitú úlohu plní tzv. troika. Troiku tvoria traja členovia Rady, každý z inej regionálnej skupiny, ktorí sprevádzajú a moderujú každé jedno zasadnutie.¹¹³ Preskúvania sa uskutočňujú na základe troch predložených dokumentov zahŕňajúce správu o implementácii predošlých odporúčaní a celkové hodnotenie situácie v danej krajine v oblasti ochrany ľudských práv.

Dokumenty potrebné na preskúvanie krajiny v rámci UPH

1. **Situačná správa o ochrane ľudských práv v danej krajine**, ktorej rozsah by sa mal zmestiť do 20 strán (v prípade Slovenska bola predložená tzv. Situačná správa o ochrane ľudských práv v SR pre potreby Univerzálneho periodického hodnotenia Rady OSN pre ľudské práva)¹¹⁴
2. **Kompilácia informácií OSN**, ktorá združuje jednotlivé odporúčania, pozorovania a komentáre získané od špeciálnych reportérov, ale aj

¹¹² Universal Periodic Review: Information and guidelines for relevant stakeholders' written submissions, s.3, dostupné na:

<http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/UPR/TechnicalGuideEN.pdf>.

¹¹³ J. Connors & M. Schmidt, poznámka č. 31, s. 363.

¹¹⁴ Pre jednoduchšiu orientáciu je situačná správa Slovenska k druhému kolu UPH dostupná na stránke Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí v formáte rtf: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:QiwsSCRdDXIJ:https://www.mzv.sk/APP/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_BB0EFFDDBB65B87D1C12576640046EDAD_SK/%24File/Situa%25C4%258Dn%25C3%25A1%2520spr%25C3%25A1va%2520o%2520ochrane%2520%25C4%25BEudsk%25C3%25BDch%2520pr%25C3%25A1v%2520v%2520SR.rtf+%&cd=3&hl=sk&ct=clnk&gl=sk&client=firefox-a

jednotlivých zmluvných orgánov OSN. Táto správa je výsledkom práce Úradu Vysokého komisára OSN pre ľudské práva a nemala by presahovať 10 strán.

3. **Zhrnutie informácií od iných zainteresovaných subjektov**, ktoré je takisto výsledkom práce Úradu Vysokého komisára OSN pre ľudské práva, no jeho vypracovanie je podmienené informáciami dostupnými od jednotlivých predstaviteľov mimovládneho sektora a tiež národných inštitúcií pre ľudské práva^{115, 116}. V Sprievodcovi sa v nasledujúcich častiach budeme špeciálne zaoberať úlohou národných inštitúcií pre ľudské práva celom procese UPH, čo budeme ilustrovať na reálnej skúsenosti Strediska počas druhého kola UPH.

Samotné preskúmavanie prebieha počas zasadnutia pracovnej skupiny a sú preň vyčlenené tri, resp. v druhom kole už tri a pol hodiny. Predstavitelia jednotlivých štátov sú vyzývaní k slovu najčastejšie v abecednom poradí.¹¹⁷ Poradie je prerušované vystúpeniami delegácie preskúmavaného štátu. Jednotliví jej predstavitelia sa venujú objasneniu niektorých záležitostí. Vedúci delegácie sa po krátkom príhovore vyjadrí k tej problematike, ktorá bola adresovaná **v tzv. otázkach vopred**. Jednotlivým štátom je teda umožnené klásť niektoré špecifické otázky dopredu a preskúmanému štátu naopak prípravu odpovedí a reakcií na tieto otázky s časovou rezervou. **Preskúmavanie prebieha formou interaktívneho dialógu**, ktorého priamy prenos ja zároveň voľne prístupný na stránkach Úradu Vysokého komisára OSN pre ľudské práva. Po zasadnutí sa **predstavitelia tzv. troiky stretnú a pripravia správu**, ktorá mapuje odznený dialóg a jednotlivé odporúčania. Táto správa sa neskôr stáva bázou pre **30 stranovú výslednú správu pracovnej skupiny UPH**, ktorá sa v samostatnej časti venuje zoznamu odporúčaní. Štát sa po preskúmaní jednotlivých odporúčaní **rozhoduje o ich prijatí, prijatí s výhradou, ďalšom posudzovaní a odmietnutí. Finálna správa** sa takto dostáva na nasledujúce

¹¹⁵ Národné inštitúcie pre ľudské práva, ktoré sú v plnom súlade s Parížskymi princípmi, t.j. ktoré disponujú akreditačným statusom A, majú vyčlenenú špeciálnu samostatnú sekciu.

¹¹⁶ J. Connors & M. Schmidt, poznámka č. 31, s. 363.

¹¹⁷ Zasadnutie pracovnej skupiny v druhom kole UPH preskúmavania Slovenskej republiky sa uskutočnilo dňa 3.2.2014 od 9.00-12.00. Aj v tomto prípade bolo zachované abecedné poradie avšak počínajúc Ruskou federáciou, ktorá sa o slovo prihlásila ako prvá.

plenárne zasadnutie Rady OSN pre ľudské práva, kde sa dialógu o nej venuje až hodina (20 minút venovaných preskúmanému štátu, 20 minút členom Rady a pozorovateľom a 20 iným zainteresovaným subjektom). **Preskúmaný štát sa v tomto procese môže vyjadriť k jednotlivým odporúčaniam.** Odporúčania môže štát akceptovať, odmietnuť alebo prijať s výhradou. **Národná inštitúcia pre ľudské práva, ktorá je v plnom súlade s Parížskymi princípmi, má právo intervenovať hneď po preskúmanom štáte.** Následne sa vyjadrujú ďalšie zainteresované subjekty ako mimovládny sektor alebo pozorovatelia. Po ukončení diskusie sa zohľadňujú všetky komentáre a pripomienky a **výsledná správa sa zvyčajne prijíma na nasledujúcom riadnom zasadnutí Rady a slúži ako základ pre ďalšie preskúmavanie, ktoré štát v nasledujúcom kole UPH podstupuje.**

Slovenská republika - teda štát ako taký - je bezpochyby najdôležitejším elementom celého procesu UPH. Nie nadarmo sa mnohokrát UPH charakterizuje ako štátmi riadený proces. Štát sa teda môže ocitnúť aj na jednej strane (na strane tzv. preskúmaného štátu) a na druhej (v rámci pracovnej skupiny UPH) strane celého procesu UPH. My sa v tejto časti Sprievodcu budeme sústrediť najmä na úlohu štátu v pozícii preskúmaného štátu a vysvetliť konkrétny proces prípravy na hodnotenie z perspektívy Slovenskej republiky.

4.2 Slovenská republika a prvé kolo UPH

Slovenská republika bola v rámci prvého cyklu UPH preskúmaná 13. mája 2009 medzi 14.30 a 17.30. V prvom kole takisto platilo, že počas zasadnutia sa pracovná skupina UPH zaoberá tromi rozhodujúcimi dokumentmi, ktoré už spomíname v tejto časti Sprievodcu vyššie.

Národné konzultácie a proces prijímania situačnej správy SR v prvom kole UPH **Situačná správa** predkladaná na zasadnutí pracovnej skupiny UPH **bola výsledkom práce kompetentných štátnych orgánov, ktoré boli notifikované Ministerstvom zahraničných vecí SR.** Tieto subjekty štátneho charakteru

vytvorili neformálnu pracovnú skupinu, ktorá sa na príprave správy podieľala. Jej návrh bol prezentovaný mimovládnu sektor prostredníctvom orgánu pre spoločný dialóg medzi vládny a mimovládny sektorom - Radou vlády SR pre mimovládne a neziskové organizácie.¹¹⁸ **Mimovládne organizácie boli vyzvané, aby písomne pripomienkovali znenie návrhu správy, ak to považovali za potrebné.** Komentáre predstaviteľov občianskej spoločnosti sa týkali najmä konkrétnych úprav politík pre rómsku inklúziu, práva na vzdelanie (ktoré sa týkalo najmä práva na vzdelanie pre rómske deti), práv osôb so zdravotným postihnutím a sociálnych služieb. Po konštruktívnej debate boli tieto zmeny do situačnej správy zaradené. Takto skompletizovaný materiál následne prešiel štandardnou prijímacou procedúrou na národnej úrovni.¹¹⁹

Okrem situačnej správy bola predložená **Kompilácia informácií OSN**, ktorá bola vypracovaná odborníkmi z Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva a zahŕňa základné informácie o medzinárodných záväzkoch SR, odporúčaniach z nich vyplývajúcich a výzvach do budúcnosti. Zároveň dokument obsahuje časť venovanú príkladom dobrých praxe zo Slovenska.¹²⁰ Tretí dokument predkladaný na zasadnutí pracovnej skupiny je **kompilátom informácií obdržaných od predstaviteľov slovenskej občianskej spoločnosti a regionálnych aktérov** v oblasti ochrany ľudských práv. Sedem zainteresovaných subjektov¹²¹ predložilo svoje komentáre, príspevky k UPH. Aj ich informácie zohľadňovali členovia pracovnej skupiny pri celkovom hodnotení.

¹¹⁸ Rada je stálym odborným, poradným, koordinačným a konzultatívnym orgánom vlády Slovenskej republiky v oblasti mimovládnych neziskových organizácií, ktorými sú najmä občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby, neinvestičné fondy a záujmové združenia právnických osôb a v oblasti rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku. Rada nahrádza funkcie Výboru pre MVO, ktorý pôsobil od roku 2011.

¹¹⁹ Human Rights Council- Working Group on the Universal Periodic Review, *National report submitted in Accordance with the Paragraph 15 (A) of the Annex to Human Rights Council Resolution 5/1, Slovakia*, 2009, s.2, dostupné na:

http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session5/SK/A_HRC_WG6_5_SVK_1_E.pdf.

¹²⁰ Human Rights Council- Working Group on the Universal Periodic Review, *Compilation Prepared by the Office of the High Commissioner for Human Rights, in Accordance with Paragraph 15(B) of the Annex to Human Rights Council Resolution 5/1*, 2009, dostupné na:

http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session5/SK/A_HRC_WG6_5_SVK_2_E.pdf.

¹²¹ Konkrétne: 1. Centrum pre práva na bývanie a vysťahovanie (Centre on Housing Rights and Evictions, Ženeva), Nadácia Milana Šimečku (Bratislava), 2. Globálna iniciatíva pre zákaz trestania detí (Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, Londýn), 3. Medzinárodná asociácia Františkánov (Franciscans International, Ženeva), 4. Amnesty International (Londýn), 5. Náboženský inštitút verejnej politiky (Institute on Religion and Public Policy, New York), 6. Iniciatíva sexuálnych práv (Sexual Rights Initiative, Ontario), 7. Rada Európy (Štrasburg).

Zaujímavým fenoménom celého hodnotenia sú už spomínané tzv. **otázky vopred**. Slovenská republika si ich počas prvého kola preskúmavania vyslúžila hneď niekoľko.¹²² 5 štátov menovite: Česká republika, Holandsko, Nemecko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska a Švédsko sa v otázkach vopred zaujímali najmä záležitosti týkajúce sa rómskej inklúzie a segregácie Rómov v oblasti bývania, kde narážali takisto najmä na problémy s násilným vysťahovaním Rómov. Problematická sa takisto na základe otázok javila aj oblasť násilia páchaného na ženách.¹²³ Slovenská strana mala teda dlhší čas na prípravu odpovedí a predstavitelia slovenskej delegácie boli schopní pripraviť reagovať na podobné odporúčania aj počas zasadnutia.

Slovenská republika si napokon v prvom cykle UPH v máji 2009 vyslúžila 91 odporúčaní (príloha 3) Tento počet odporúčaní sa považuje za štandardný. Preskúmané štáty môžu využiť svoje právo a niektoré odporúčania odmietnuť resp. vyhlásiť za irelevantné. Slovenská republika tak v prvom kole UPH urobila pri deviatich odporúčaní, ktoré sa týkali sterilizácie rómskych žien, zaraďovania rómskych detí do špeciálnych škôl, prijatia nových legislatívnych opatrení v oblasti práv príslušníkov národnostných menšín a práv osôb patriacich k sexuálnym menšinám. S výhradou boli prijaté tri odporúčania, ohľadom registrácie cirkví, detskej práce a modalít zasielania pravidelných odpovedí na dotazníky OSN. Všetky odpovede na príslušné odporúčania prezentovala SR v pléne Rady OSN pre ľudské práva dňa 25. Septembra 2009, kedy Rada zároveň svojím rozhodnutím 12/116 schválila záverečný výstup hodnotenia SR.¹²⁴

¹²² Dokument dostupný v angličtine na:

<http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session5/SK/SLOVAKIA.pdf>.

¹²³ Advance questions to Slovakia, dokument v angličtine dostupný na:

<http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session5/SK/SLOVAKIA.pdf>.

¹²⁴ Dodržiavanie ľudských práv v Slovenskej republike v kontexte odporúčaní z Univerzálneho periodického hodnotenia Rady OSN pre ľudské práva a z posudzovania zmluvnými orgánmi, dostupné na:

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PECqRD0IfEIJ:hsr.rokovania.sk/data/at/t/110065_subor.rtf+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk.

Kategorizácia odporúčaní udelených SR v prvom kole UPH (uvedený jeden konkrétny príklad odporúčania a odmietnuté odporúčania)

1. Odporúčania vo vzťahu k medzinárodným záväzkom v oblasti ľudských práv	10 odporúčaní • „Ratifikovať Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a Opčný protokol k tomuto dohovoru.“(5/UPH, 23/CAT,39/CEDAW)
2. Podpora a rozvoj inštitúcií s ľudskoprávnou agendou	1 odporúčanie • Posilniť Slovenské národné stredisko pre ľudské práva s cieľom komplexne a efektívne vykonávať mandát; povýšiť mandát na plnohodnotný v súlade s Parížskymi princípmi; umožniť monitoring zavádzanej antidiskriminačnej legislatívy; umožniť iniciovať vyšetrovanie a podávanie návrhov na nápravu; (12/UPH, 10/CERD, 5/CCPR)
3. Právo na život	1 odporúčanie • „Chrániť právo na život na základe čl. 15 ústavy.“ (31/UPH)
4. Rodová rovnosť a eliminácia diskriminácie	7 odporúčaní • „Zaviesť do praxe aktívne nástroje, ktoré umožnia zvýšiť zastúpenie žien vo volených a rozhodovacích pozíciách, najmä vo verejnej správe, (60/UPH, 15/CEDAW,

	17/CEDAW, 19/CEDAW, 25/CEDAW) ❖ Odmietnuté: „Vypracovať a realizovať národný akčný plán na ochranu občianskych práv neheterosexuálnych osôb.“ (14/UPH)
5. Sloboda prejavu	1 odporúčanie • „Spolupracovať s Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe pri realizácii odporúčaní s cieľom riešiť obavy týkajúce sa obmedzenia slobody vyjadrovania podľa tlačového zákona.“ (57/UPH)
6. Sloboda svedomia, myslenia, náboženského vyznania a viery	1 odporúčanie • „Nadalej garantovať uplatňovanie výhrady svedomia zdravotníckych pracovníkov, aby sa zachovala ich sloboda svedomia.“ (56/UPH)
7. Vykorist'ovanie a násilie na ženách a deťoch	13 odporúčaní • „Realizovať účinné politiky na boj proti násiliu na ženách a deťoch; - zavádzať komplexné opatrenia na riešenie všetkých foriem násilia na ženách a deťoch, vrátane nápravy a ochrany obetí.“ (39/UPH, 16/CAT) ❖ Odmietnuté: „Bojovať proti sexuálnemu vykorisťovaniu žien a detí a proti vykorisťovaniu detí

	<i>na pracovisku – odmietnuté“</i> (47/UPH)
8. Ochrana práv príslušníkov národnostných menšín	15 odporúčaní • <i>„Zvážiť vytvorenie nezávislého monitorovacieho mechanizmu na vyšetrenie podozrení z neprimeraného použitia násilia a zneužívania moci voči zraniteľným skupinám.“</i> (34/UPH) ❖ Odmietnuté: <i>„Rozpracovať viac legislatívnych záruk s cieľom plne dodržiavať ustanovenia Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín a Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov“.</i> (11/UPH)
9. Údajné¹²⁵ násilné sterilizácie rómskych žien	3 odporúčania • <i>„Pokračovať v objektívnom a nezávislom preskúmaní všetkých sťažností žien, ktoré tvrdia, že museli podstúpiť nútené sterilizácie, určiť zodpovedných a postaviť ich pred spravodlivosť“;</i> • <i>„Vykonať konkrétne kroky, aj súdnou cestou, s cieľom vyšetriť údajné nútené sterilizácie rómskych žien a zabrániť ich opakovaniu a odškodniť obeť.“</i> (68/UPH, 13/CCPR, 14/CAT) ❖ Odmietnuté: <i>„Pokračovať</i>

¹²⁵ Už podľa zvolenej rétoriky je vidieť, ktorá skupina obsahuje najviac odmietnutých odporúčaní.

	<i>v realizácii opatrení na predchádzanie núteným sterilizáciám a zabezpečenie právnych prostriedkov nápravy pre ich obeť; (18/CERD), zabezpečiť, aby ženy, ktoré sú príslušníkmi menšín, vrátane rómskej, neboli podrobované núteným sterilizáciám a aby obeť takýchto zákrokov boli riadne odškodnené.“ (67/UPH)</i> ❖ Odmietnuté: „Monitorovať zdravotnícke zariadenia s cieľom ubezpečiť sa, že pacientkam bol poskytnutý riadny informovaný súhlas s vykonaním sterilizácie; (31/CEDAW), zabezpečiť prešetrenie sťažností podaných z dôvodu nútenej sterilizácie rómskych žien a obetiam poskytnúť účinné prostriedky nápravy.“ (69/UPH)
10 Migračná a azylová politika a obchodovanie s ľuďmi	4 odporúčania • „Posilniť programy na poskytovanie pomoci ženám v núdzi, najmä ženám z iných krajín, ktoré boli dopravené na územie SR za účelom prostitúcie – obchodovanie s ľuďmi.“ (44/UPH)
11 Rasovo motivované trestné činy	6 odporúčaní • „Zintenzívniť aktivity

	<i>na potláčanie rasového násilia a vytvoriť nezávislý monitorovací mechanizmus na vyšetrowanie sťažností na správanie polície“ (37/UPH, 21/CAT)</i>
12 Zneužitie právomocí verejného činiteľa	7 odporúčaní • „Zintenzívniť aktivity na riešenie problému rasovo motivovanej kriminality a neprimeraného násilia zo strany polície voči Rómom a osobám zo zraniteľných skupín.“ (36/UPH, 46/CRC)
13 Vzdelávanie a zdravie	14 odporúčaní • „Pokračovať vo vzdelávaní o ĽP, najmä realizáciou národného akčného plánu výchovy k ĽP na roky 2005-2014.“ (16/UPH) ❖ Odmietnuté: „Uzákoniť a implementovať nové legislatívne predpisy a praktické opatrenia s cieľom ukončiť diskriminačné zaobchádzanie s Rómami vo vzdelávacom systéme, najmä opatrenia školského zákona, ktoré vedú k vylúčeniu rómskych detí zo štandardného školského systému a ich premiestňovaniu do osobitných výchovných a vzdelávacích zariadení a teda k pretrvávajúcej segregácii.“ (16/CERD, 72/UPH)

14 Rozvojová pomoc	1 odporúčanie • „Plniť svoj záväzok zvýšiť verejnú pomoc na rozvoj krajín v núdzi.“ (90/UPH)
15 Sociálna inklúzia rómskej menšiny	6 odporúčaní • „prijat' konkrétne opatrenia na zlepšenie sociálno-ekonomického postavenia rómskych komúnit; - pokračovať v úsilí o účinné riešenie sociálno-ekonomickej nerovnosti Rómov a zlepšenie ich postavenia;“ (82/UPH)
16 Finančná podpora rómskej menšiny	3 odporúčania • „zabezpečiť účinné administratívne postupy na využitie významného objemu finančných prostriedkov dostupných fondov EÚ a iných zdrojov na realizáciu projektov na podporu rozvoja Rómov.“ (89/UPH)
17 Participácia príslušníkov rómskej menšiny v občianskej spoločnosti	5 odporúčaní • „vypracovať programy na skutočné zlepšenie prístupu Rómov k službám zdravotnej starostlivosti a bývaniu; (66/UPH, 56/CRC, 17/CERD)“

4.3 Slovenská republika a druhé kolo UPH

Slovenská republika bola v druhom kole UPH preskúmaná 3. februára 2014 od 9.30-13.00. Keďže autorky toto preskúmavanie sledovali a na prípravách situačnej správy SR k tohtoročnému UPR sa podieľali, zvolíme v opisovaní druhého cyklu iný prístup a budeme sa snažiť akcentovať skúsenosti zamestnancov Strediska.

Keďže druhé kolo UPH predpokladá implementovanie odporúčaní z prvého kola a následné reportovanie situácie v oblasti ochrany ľudských práv, od štátu sa vyžaduje, aby monitoroval situáciu počas celého obdobia medzi dvoma cyklami.

Národné konzultácie a proces prijímania situačnej správy SR v prvom kole UPH

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (ďalej len „MZVaEZ“), resp. jeho odbor ľudských práv, vypracoval prvý **návrh situačnej správy**, ktorý bol podobne ako v prvom kole v súlade s Rezolúciou Rady OSN A/HRC/RES/16/21 a Rezolúciou Rady OSN A/HRC/DEC/17/119. **Správa bola predmetom rokovania Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť**, ktorá je poradným orgánom vlády SR pre oblasť ľudských práv a pozostáva najmä zo zástupcov mimovládneho a neziskového sektora, zástupcov akademických inštitúcií a zástupcov Národnej Rady Slovenskej republiky.¹²⁶

V odborných publikáciách zaoberajúcim sa úlohou štátu v proces UPH sa štátnym orgánom odporúča ustanoviť **tzv. kontaktný bod pre UPH**, ktorý sa bude postupne prípravou na nadchádzajúce kolo zaoberať. V našich podmienkach je **možné za tento kontaktný bod považovať práve odbor**

¹²⁶ Kompletný zoznam členov Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť dostupný na: <http://www.radavladyp.gov.sk/zlozenie-rady-vlady-slovenskej-republiky-pre-ludske-prava-narodnostne-mensiny-a-rodovu-rovnost/>.

ľudských práv na MZVaEZ. Kontaktný bod vypracuje **návrh situačnej správy**, ktorá by následne mala podliehať procesu tzv. národných konzultácií.¹²⁷

Situačná správa a Stredisko

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva bolo dňa 25. apríla 2013 kontaktované Ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Miroslavom Lajčákom vo veci žiadosti o zaslanie podkladov k situačnej správe k druhému kolu UPH. Stredisko zaslalo príslušnému odboru svoje podkladové materiály. Ako spomíname vyššie, situačná správa sa stala predmetom rokovaní Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, kde sa mohli k situačnej správe vyjadriť aj iné zainteresované subjekty. **Finálna podoba situačnej správy bola predložená v novembri 2013. Správa bola teda predložená po celonárodných konzultáciách, ktoré zahŕňali všetku subjekty. Takto skoncipovaná správa obsahovala presne stanovených 20 strán (v anglickom jazyku).**

Iniciatíva UPR Info

Novinkou, s ktorou sa v období medzi prvým a druhým kolom UPH zoznamovalo aj Stredisko bola iniciatíva švajčiarskej mimovládnej organizácie UPR Info.¹²⁸ Okrem poskytovania informácií **UPR Info organizuje tzv. pred-zasadnutia v rámci UPH pre mimovládny sektor a národné inštitúcie pre ľudské práva.** To bol práve dôvod prečo predstavitelia tejto organizácie kontaktovali Stredisko ešte v lete roku 2013. Stredisko bolo prizvané k účasti na tomto stretnutí a bolo vyzvané, aby dokázalo prezentovať a pripraviť komplexný materiál, ktorý by reflektoval zmenu situácie v oblasti ochrany ľudských práv na Slovensku

¹²⁷ L. A. Nordager Thonbo, poznámka č. 105, s. 13.

¹²⁸ UPR Info je švajčiarska mimovládna organizácia so sídlom v Ženeve, ktorá si za svoj cieľ ukladá zvýšiť povedomie o UPH a zároveň slúži ako zdroj dôležitých informácií o celom procese pre všetkých zainteresovaných aktérov (samotné štáty, mimovládne organizácie, národné inštitúcie pre ľudské práva a občiansku spoločnosť ako celok). UPR Info ďalej disponuje špeciálnym konzultatívnym statusom v rámci Hospodárskej a sociálnej rady OSN. Pre viac informácií pozri: <http://www.upr-info.org/>.

za ostatných 4 rokov. Cieľom vypracovaných podkladov bolo informovať prítomné delegácie o ľudskoprávnej situácii na Slovensku cez inú ako štátnu optiku. **26 novembra referentka pre medzinárodné vzťahy a výskum participovala na pred-zasadnutí spoločne s partnermi z Európskeho rómskeho inštitútu a trojkoalíciou mimovládnych organizácií Možnosť voľby, Center for Reproductive Rights a Občan, demokracia a zodpovednosť.** Celé stretnutie prebiehalo v duchu prezentácií zúčastnených, pričom otázky kládli predstavitelia delegácií jednotlivých členských krajín OSN. **Stredisko svoju prezentáciu sústredilo na odporúčanie týkajúce sa samotného posilnenia Strediska, na rómsku problematiku a na rodovú rovnosť.** Ostatní partneri sa zamerali najmä na problematiku rómskej inklúzie a reprodukčné a sexuálne práva. **Na záver sme za Stredisko formulovali konkrétne odporúčania a bolo zaujímavé pozorovať, že niekoľko z nich nakoniec odznelo aj na samotnom preskúmaní Slovenska 3. februára 2014.** Iniciatívu UPR Info oceňujeme a domnievame sa, že poskytla väčšiu diverzifikáciu názorov na situáciu v oblasti ochrany ľudských práv v jednotlivých krajinách a tým tiež širšie pole rozhodovania pre samotných členov pracovnej skupiny UPH. Stredisko bolo vyzvané rozoslať svoje podkladové materiály všetkým zúčastneným, aby z nich mohli naďalej čerpať.

Dňa 3. februára 2014 podstúpila Slovenská republika už druhé kolo UPH. O jej preskúmaní sa rozhodovalo na 18. zasadnutí pracovnej skupiny UPH v druhom kole. V rámci tohto zasadnutia bolo spoločne so Slovenskom preskúmaných ostatných 13 krajín.¹²⁹ Slovenskú delegáciu zastupoval štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Peter Javorčík. Pán Javorčík spoločne s predstaviteľmi tzv. troiky (Mexiko, Saudská Arábia a Etiópia) otváral zasadnutie. Nasledovali odporúčania krajín počínajúc Ruskou federáciou. Slovenská republika aj v druhom kole UPH dostala niekoľko otázok vopred. V porovnaní s prvým kolom UPH boli niektoré štáty aktívnejšie a tak spolu

¹²⁹ Konkrétne: Nový Zéland, Afganistan, Chile, Vietnam, Uruguaj, Jemen, Vanuatu, Macedónsko, Komorské ostrovy, Eritrea, Cyprus, Dominikánska republika a Kambodža.

11 krajín¹³⁰ adresovalo slovenskej delegácii tieto otázky ešte pred zasadnutím. Otázky sa podobne ako v prvom kole zameriavali na inklúziu Rómov, ale niektoré boli adresované aj problému obchodovania s ľuďmi resp. so ženami (Mexiko) alebo opatreniam, ktoré majú zabrániť prídlhým súdnym prietahom (Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska). Nemeckí predstavitelia sa zaujímali o to, akým spôsobom pokročila slovenská vláda vo veciach práv LGBTI osôb alebo Španielsko sa zaujímalo o konkrétne opatrenia zavedené na to, aby sa súdy vyhli prehnane dlhým pojednávaniam vo veciach rasovej diskriminácie.¹³¹

Celé zasadnutie samozrejme stálo na predložených troch dokumentoch, ktoré sme už niekoľkokrát v tejto časti publikácie spomínali. Slovenská delegácia teda predkladala **Situačnú správu o ochrane ľudských práv v SR pre potreby 2. Kola Univerzálneho periodického hodnotenia Rady OSN pre ľudské práva.**¹³² Ostatné dva dokumenty, ktoré sú výsledkom práce Úradu Vysokého komisára OSN pre ľudské práva boli takisto preskúmané pracovnou skupinou UPH. Je to **Kompilácia informácií OSN a Zhrnutie informácií od iných zainteresovaných subjektov.** Niektorí predstavitelia pracovnej skupiny a iní členovia delegácia následne po zasadnutí pracovnej skupiny UPH a preskúmaní Slovenska skonštatovali, že preskúmanie sa uskutočnilo na vysokej úrovni a pochválili slovenskú delegáciu za pripravenosť, efektivitu a celkovú prezentáciu počas zasadnutia.¹³³

Slovenská republika si v druhom kole UPH vyslúžila celkovo 146 odporúčaní. Pre vysvetlenie je užitočné uviesť, že fakt, že počet odporúčaní oproti prvému kolu narástol, nie je spôsobený zhoršujúcou sa situáciou v oblasti ľudských práv na Slovensku, ale zvyšujúcimi sa nárokmi a profesionalitou jednotlivých delegácií štátov.¹³⁴ Slovensku neboli vytýkané hrubé porušovania ľudských práv. **Najväčším problémom sa pre mnoho delegácií opäť javila problematika rómskej inklúzie, aj keď je možné povedať, že segregácia**

¹³⁰ Konkrétne: Nemecko, Lichtenštajnsko, Holandsko, Česká republika, Nórsko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Mexiko, Slovinsko, Švédsko a Španielsko.

¹³¹ Questions submitted in advance, Addendum 1, Addendum 2, Addendum 3, dostupné spoločne v angličtine na: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/SKSession18.aspx>.

¹³² Dokument v slovenčine dostupný na: http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/ludske_pravara_osn_pre_ludske_prava.

¹³³ Informácie Stredisku poskytli ústnou formou členovia Stálej misie SR pri OSN v Ženeve.

¹³⁴ Pre porovnanie v druhom kolu UPH si napríklad Nemecko vyslúžilo 200 odporúčaní, Česká republika 136 odporúčaní, Ukrajina 135 odporúčaní, Bangladéš 191 odporúčaní.

Rómov odznela v pomerne menšom počte ako počas prvého kola. Údajné sterilizácie rómskych žien sa medzi odporúčaniami už neobjavili vôbec. V prílohe 4 Sprievodcu je možné skonzultovať odporúčania, ktoré Stredisko dostalo od Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Je možné zhodnotiť, že v odporúčaníach v tomto kole rezonovala najmä problematiku dôslednejšieho implementovania politík rómskej inklúzie, problematika rodovej rovnosti či už v pracovnoprávných vzťahoch alebo vo vzťahu k rodovo podmienenému násiliu, takisto potreba prijatia Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému neľudskému zaobchádzaniu a trestaniu a problematika boja proti extrémizmu. Oproti predošlému kolu vzrástol počet odporúčaní, týkajúcich sa práce činnosti Strediska.

Jediné odporúčanie týkajúce sa Strediska v prvom kole UPH:

„posilniť Slovenské národné stredisko pre ľudské práva s cieľom komplexne a efektívne vykonávať mandát; povýšiť mandát na plnohodnotný v súlade s Parížskymi princípmi; umožniť monitoring zavádzanej antidiskriminačnej legislatívy; umožniť iniciovať vyšetrovanie a podávanie návrhov na nápravu.“(10/CERD, 5/CCPR, 12/UPH). 27/UPH).

V druhom kole bolo takýchto odporúčaní prijatých až 8 (14/UPH, 15/UPH, 16/UPH, 17/UPH, 18/UPH, 19/UPH, 26/UPH). Zoznam odporúčaní je len pracovným dokumentom MZVaEZ a cyklus nebol de facto zavŕšený, **keďže sa čaká na prezentáciu finálnej správy pracovnej skupiny pre UPH na zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva v júni 2014.** Následne by mala byť kompletná dokumentácia dostupná na stránke Úradu Vysokého komisára OSN pre ľudské práva¹³⁵ a takisto na stránke MZVaEZ v sekcii ľudské práva¹³⁶.

V nasledujúcej časti sa pozrieme bližšie na jednotlivé odporúčania z druhého kola UPH. Za týmto účelom využijeme opäť tabuľku, ktorú sme použili aj v časti Sprievodcu, ktorá analyzuje prvé kolo UPH. Keďže výsledná správa

¹³⁵ Dostupné na: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/SKSession18.aspx>.

¹³⁶ Informácie o UPH sú uvedené na predmetnej webovej stránke úplne dole: http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/ludske_prava-rada_osn_pre_ludske_prava.

pracovnej skupiny UPH nie je ešte voľne prístupná pokúsime sa teda s využitím dostupného materiálu z MZVaEZ zaradiť odporúčania do jednotlivých skupín a uviesť jeden resp. dva príklady z každej kategórie pre ilustráciu.

Kategorizácia odporúčaní udelených SR v druhom kole UPH (jedno konkrétne odporúčanie ako príklad)¹³⁷

1. Odporúčania vo vzťahu k medzinárodným záväzkom v oblasti ľudských práv	• „<i>Ratifikovať OPCAT</i>“ (Estónsko, Maďarsko)
2. Podpora a rozvoj inštitúcií s agendou v oblasti ochrany podpory ľudských práv	• „<i>Posilniť nezávislosť a mandát Slovenského národného strediska pre ľudské práva, tak aby mohlo fungovať v súlade s Parížskymi princípmi a boli mu vyčlenené potrebné prostriedky.</i>“ (Tunisko)
3. Situácia v oblasti ľudských práv vo všeobecnosti	• „<i>Ďalej pracovať na zlepšovaní celkovej ľudskoprávnej situácie na Slovensku.</i>“ (Azerbajdžan)
4. Právo na život	• „<i>Udržať ochranu práva na život od počatia po prirodzenú smrť, tak ako uvádza čl. 15 Ústavy SR.</i>“ (Vatikán)
5. Právo na rodinu	• „<i>Udržať a podporovať rodinu, ktorá je založená na stabilnom vzťahu medzi mužom a ženou ako prirodzenú a základnú časť spoločnosti.</i>“ (Vatikán)
6. Sloboda svedomia, myslenia,	• „<i>Nadalej pokračovať v ochrane</i>

¹³⁷ Keďže Slovensko bolo v druhom kole UPH preskúmané len nedávno nedisponujeme dokumentom, ktorý by poskytol kategorizáciu týchto odporúčaní. Uvedená kategorizáciu uvádzame na základe inšpirácie z prvého kola a nášho úsudku a vedomostí. Takisto neuvádzame konkrétne počty jednotlivých typov odporúčaní, len ich kategorizáciu.

náboženského vyznania a viery	<i>výberu zdravotníckeho personálu v možnosti uplatňovania princípu výhrady svedomia.“ (Vatikán)</i>
7. Rodová rovnosť	• „Posilniť opatrenia zamerané na rodovú rovnosť a tiež prevenciu násilia páchaného na ženách.“ (Pobrežie Slonoviny)
8. Eliminácia všetkých foriem diskriminácie a šírenie tolerancie	• „<i>Pokračovať v programoch zvyšujúcich povedomie o rasovej a etnickej diverzite na školách, posilniť monitorovanie a implementáciu antidiskriminačných politík, špeciálne vo vzdialených oblastiach.</i>“ (Uruguaj)
9. Eliminácia rasových útokov a prejavov rasovej neznášanlivosti (hate-speech)	• „<i>Zvyšovať úsilie boja proti rasisticky motivovaným útokom vykonaným verejnými činiteľmi, špeciálne proti Rómom.</i>“ (Irán)
10. Práva osôb LGBTI	• „<i>Implementovať národný akčný plán pre práva osôb LGBTI, spoločne s plánovanou celoštátnou stratégiou.</i>“ (Nórsko)
11. Vykorišťovanie žien a detí a rodovo podmienené násilie	• „<i>Zvážiť prijatie opatrení na prevenciu rodovo motivovaného násilia, ktoré zahŕňa aj novelizáciu príslušnej legislatívy.</i>“

	(Thajsko) • „Prijat' patričné kroky na úplný zákaz telesného trestania detí aj v rámci vykonávania rodičovských práv.“ (Estónsko)
12.Reprodukčné a sexuálne práva	• „Prijatie komplexného programu o sexuálnom zdraví a reprodukčných právach založených na štandardoch Svetovej zdravotníckej organizácie a vyčleniť príslušné finančné a ľudské zdroje na jeho implementáciu.“ (Belgicko)
13.Právo na prístup k pitnej vode	• „Prijat' opatrenie pre zabezpečenie prístupu k pitnej vode pre všetkých obyvateľov.“ (Chile)
14.Boj proti extrémizmu	• „Zakázať prostredníctvom zákona činnosť všetkých extrémistických organizácií.“ (Uzbekistan)
15.Nezávislosť súdnictva a boj proti korupcií	• „Prijat' konkrétne a efektívne opatrenia pre zabezpečenie úplnej nezávislosti súdnictva a Súdnej rady“ (Venezuela)
16.Zabránenie mučeniu a inému krutému a neľudskému zaobchádzaniu a trestaniu	• „Viesť okamžité, nestranné a nezávislé vyšetrovanie všetkých záznamom týkajúcich sa krutého zaobchádzania a mučenia. Priviesť vinníkov k spravodlivosti a odškodniť obeť.“ (Bielorusko)
17.Boj proti chudobe	• „Zvýšiť pomoc pre zlepšovanie

	<i>životnej úrovne ľudí žijúcich v chudobe a vytvoriť viac pracovných pozícií pre ženy, mládež a ostatné špeciálne skupiny.“ (Čína)</i>
18. Ochrana práv príslušníkov národnostných menšín	• <i>„Prijať dočasné vyrovnávacie opatrenia pre členov národnostných menšín na viacerých úrovniach od národnej po lokálnu.“ (Uruguaj)</i>
19. Sociálna inklúzia rómskej menšiny	• <i>„Pokračovať v aktivitách a implementácii aktualizovaného Národného akčného plánu dekády rómskej inklúzie pre roky 2011-2015 a prijať Stratégiu pre integráciu Rómov 2020.“ (Čierna Hora)</i>
20. Segregácia vo vzdelávaní a bývaní rómskej menšiny	• <i>„Je potrebné prijať konkrétne kroky preto, aby sa zabezpečila inkluzívne vzdelávanie na slovenských školách a desegregovať študentov, ktorí boli umiestnení v špeciálnych školách a triedach z akéhokoľvek iného dôvodu ako mentálneho postihnutia.“ (Nórsko)</i>
21. Participácia príslušníkov rómskej menšiny v občianskej spoločnosti	• <i>„Usilovať sa zlepšiť participáciu príslušníkov rómskej minority v parlamente s prihliadnutím na fakt, že žiadni rómsky kandidát nebol zvolený vo voľbách v roku 2010:“ (Čierna Hora)</i>

22. Migračná a azylová politika a obchodovanie s ľuďmi

- „Implementovať zákony a politiky, ktoré ochraňujú a podporujú občianske, politické, sociálne a ekonomické práva migrantov, Rómov, utečencov a azylantov, špeciálne v oblasti zdravia, vzdelávania a práce.“
(Vatikán)

Odmietnuté a čiastočne akceptované odporúčania v druhom kole UPH

Slovenská republika v druhom kole UPH **odmietla celkovo 13 odporúčaní**. Faktom je, že 8 z týchto odporúčaní bolo odmietnutých v plnom rozsahu a 5 z týchto odporúčaní sa Slovenská republika rozhodla akceptovať s výhradou, resp. akceptuje len ich konkrétnu časť, teda boli prijaté čiastočne. Keďže prílohou nášho Sprievodcu je aj dokument s odporúčaniami UPH z roku 2014, dovoľme si na tomto mieste uviesť len jednoduchý výpočet odmietnutých resp. čiastočne akceptovaných odporúčaní. Prípadne poskytneme aj stručné vysvetlenie s odkazom na konkrétnu časť, ktorá bola odmietnutá.

Úplne odmietnuté odporúčania:

- 6,7,8,9/UPH- Uvedené odporúčania sa týkajú prístúpenia k Medzinárodnému dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín, ktorý Slovenská republika odmieta prijať predovšetkým z dôvodu, že tento dohovor nerozlišuje legálny a ilegálny pobyt na území krajiny.
- 9,10/UPH - Uvedené odporúčania hovoria o potrebe ratifikácie Dohovoru č. 169 o pôvodnom a kmeňovom obyvateľstve v nezávislých krajinách Medzinárodnej organizácie práce. Slovenská republika toto odporúčanie odmieta z pragmatického dôvodu a to neexistencia takejto populácie na území SR. Čo sa týka ratifikácie Dohovoru č. 189 o domácich pracovníkoch a domácej práci, Slovenská republika argumentuje, že jej

legislatíva termín domáci pracovník nedefinuje.

- 21/UPH - Slovenské republika odmieta odporúčanie, ktoré hovorí o zriadení špeciálneho mechanizmu pre vyšetrovanie podnetov prijatých vo veci segregácie na školách. Argumentáciou je, že podľa národného legislatívneho rámca existuje dostatočné množstvo mechanizmom pre vyšetrovanie jednotlivých podnetov v oblasti školstva.
- 130/UPH - Slovenská republika odmieta odporúčanie, ktoré nariaďuje zavedenie takého právneho rámca, ktorý zabezpečí zotrvanie detí príslušníkov etnických minorít v školskom systéme. Argumentáciou je fakt, že už existuje plnohodnotná legislatíva v tejto oblasti a nie je potrebné jej rozšírenie.
- 144/UPH - Slovenská republika odmieta odporúčanie týkajúce sa zavedenia špeciálneho podporného mechanizmu pre zvýšenie politickej participácie etnických minorít na parlamentnej úrovni. Dôvodí tak, že je uzákonené, že etnická príslušnosť príslušníkov parlamentu je na voličoch a teda občanoch SR

Odporúčania prijaté s výhradou:

Odporúčania č. 27/UPH, 68/UPH, 111/UPH, 135/UPH, 136/UPH

(konzultujte v prílohe č.4 Sprievodcu)

4.4 Unikátna úloha Národných inštitúcií pre ľudské práva v Univerzálného periodického hodnotenia

V časti Sprievodcu, ktorá sa zaoberá opisom priebehu druhého kola UPH sa stručne dotýkame problematiky podieľania sa Strediska na celom procese najmä v zmysle poskytovania podkladov pre Situačnú správu a následnej participácie na pred-zasadnutí organizovanom švajčiarskou mimovládnu organizáciou UPR Info. **Medzinárodný koordinačný výbor národných**

inštitúcií pre ľudské práva sa touto problematikou detailne zaoberal a vypracoval komplexný dokument, ktorý zhrňa všetky úlohy, ktoré by tieto inštitúcie smerom k UPH mali napĺňať. Dokument hovorí o tom, že národné inštitúcie pre ľudské práva ako nezávislé orgány s ústavným a zákonným mandátom pre podporu a ochranu ľudských práv ľudských práv sú bezpochyby schopné prispievať v rámci každého štádia UPH.¹³⁸ Dôležitosť týchto inštitúcií podčiarkujú najmä v období medzi jednotlivými cyklami. Národné inštitúcie pre ľudské práva by sa mali snažiť dôsledne implementovať odporúčania a uskutočňovať aktivity, ktoré by viedli k informovaniu verejnosti o celom procese UPH.

Podľa samotných Parížskych princípov je možné zhodnotiť, že národné inštitúcie pre ľudské práva sú tým najideálnejším prispievateľom v rámci UPH. UPH ako také pokrýva presne problematiku dodržiavania ľudských práv v konkrétnej krajine, čo je esenciou samotného mandátu takýchto inštitúcií. Z vyššie uvedeného je teda možné odvodiť niekoľko potenciálnych úloh, ktoré národné inštitúcie pre ľudské práva môžu v procese UPH vykonávať.

- **Sprostredkovať komunikáciu medzi štátnou úrovňou a mimovládny sektorom;**
- **Sprostredkovať expertné informácie o situácií v oblasti ochrany ľudských práv na národnej úrovni;**
- **Uvádzať príklady dobrej praxe;**
- **Radiť štátnym orgánom v procese implementácie odporúčaní UPH;**
- **Zvyšovať povedomie o UPH a povzbudzovať iných aktérov na národnej úrovni, aby sa do procesu zapojili.**

¹³⁸ International Coordinating Committee of National Institutions for Promoting and Protecting of Human Rights, *National human Rights Institutions and Universal Periodic Review Follow-up*, s.1, dostupné na: <http://nhri.ohchr.org/EN/IHRS/UPR/Documents/FINAL%20ICC%20paper%20on%20NHRIs%20UPR%20follow%20up.pdf>.

Takisto Valné zhromaždenie OSN niekoľkokrát prostredníctvom vyjadrení, resp. rezolúcií akcentovalo postavenie národných inštitúcií pre ľudské práva v celom procese UPH. Okrem toho už Rezolúcia VZ č. 60/251 z roku 2006 urguje novo zriadenú Radu OSN pre ľudské práva, aby nadviazala kontakty a blízku spoluprácu s národnými inštitúciami pre ľudské práva.¹³⁹ Uvedená rezolúcia potvrdila isté právomoci národných inštitúcií pre ľudské práva v rámci UPH:

Rezolúcia VZ č. 60/251

- Predkladať informácie Úradu Vysokého komisára pre ľudské práva, tak aby mohli byť zaradené do *Zhrnutia informácií od iných zainteresovaných subjektov*
- Zúčastniť sa preskúmavania krajiny na zasadnutí pracovnej skupiny UPH v Ženeve;
- Komentovať správu pracovnej skupiny UPH počas plenárneho zasadnutia pre jej prijatie;
- Pracovať na efektívnom implementovaní UPH (aj keď je to primárna povinnosť predovšetkým štátu).

Úlohy národných inštitúcií pre ľudské práva v rámci UPH definované Medzinárodným koordinačným výborom

- **Národné inštitúcie pre ľudské práva, ktoré sú v plnom súlade s Parížskymi princípmi, budú mať vyčlenenú samostatnú časť v pripravovanom *Zhrnutí informácií od iných zainteresovaných subjektov*;**

¹³⁹ Rezolúcia VZ č. 60/251, dostupná na:
http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/a.res.60.251_en.pdf.

- Národným inštitúciám pre ľudské práva, ktoré sú v plnom súlade s Parížskymi princípmi, bude dovolené reagovať na plenárnom zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva vo veci diskusie výslednej správy pracovnej skupiny UPH hneď po komentári preskúmaného, vlastného štátu.¹⁴⁰

V Sprievodcovi bola už niekoľkokrát spomínaná Rezolúcia Rady OSN 17/119 prijatá v júni 2011 a podporovaná celkovo 110 štátmi takisto uznáva dôležitú úlohu, ktorú zohrávajú národné inštitúcie pre ľudské práva v rámci Rady OSN pre ľudské práva a jej UPH.¹⁴¹ Ten istý rok tretí výbor VZ prijal Rezolúciu č. 66/L.49.Rev1, ktorá *„víta posilňovanie a možnosti prispievania k práci Rady OSN pre ľudské práva všetkých národných inštitúcií pre ľudské práva ktoré sú v súlade s Parížskymi princípmi, tak ako uvádza samotná Rada v Rezolúcií VZ 68/281 17. júna 2011 a povzbudzuje národné inštitúcie pre ľudské práva vo využívaní všetkých ich možností v tomto smere.“*¹⁴²

Okrem uvedených rezolúcií existujú aj intervencie zo strany štátov a subjektov mimovládneho sektora na pôde OSN, ktoré adresujú práve posilňovanie právomocí národných inštitúcií pre ľudské práva nielen v rámci UPH ale aj v ostatných štruktúrach OSN.

¹⁴⁰ Rezolúcia Rady OSN A/HRC/RES/16/21, dostupné v angličtine na: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:xjQ-CY1VNU0J:www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session23/TF/A-HRC-RES-16-21_en.doc+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk&client=firefox-a.

¹⁴¹ Rezolúcia Rady OSN A/HRC/DEC/17/119, dostupné v angličtine na: <http://csonet.org/content/documents/HRCaccess.pdf>.

¹⁴² Rezolúcia č. A.C.3/66/L.49.Rev1.

BIBLIOGRAFIA

Knižné zdroje, publikácie a správy

P. Alston, 'The Commission of Human Rights' v P. Alston, *The United Nations and Human Rights: A Critical Appraisal*, (Oxford: Clarendon Paperback edition, 1992), ISBN 0198260016.

Ch. Chinüin: 'Sources' v D. Moeckli, S. Shah & S. Sivakumaran, *International Human Rights Law*, 2. vydanie (Oxford University Press, 2014), s.75-95 ,ISBN 978-0-19-965457-4.

J. Connors & M. Schmidt, 'United Nations' v D. Moeckli, S. Shah & S. Sivakumaran, *International Human Rights Law*, 2. vydanie (Oxford University Press, 2014), s.359-397, ISBN 978-0-19-965457-4.

J. Drgonec, *Ústava Slovenskej republiky- Komentár*, 2. vydanie (Šamorín: Heuréka, 2007), ISBN 80-89122-38-8.

European Union Agency for Fundamental Rights, *Handbook on the establishment and accreditation of National Human Rights Institutions in the European Union*, (Luxemburg: Publication Office of the European Union, 2012), ISBN 978-92-9192-993-1.

F. G. Isa, 'Introducción general' v F. G. Isa & J. M. Puerza, *La Protección Internacional de los Derechos Humanos en los Albores del Siglo XXI*, (Bilbao: Universidad de Deusto, 2003), ISBN 978-8474858990.

International Coordinating Committee of National Institutions for Promoting and Protecting of Human Rights, *Report of the Chair of the European Group of National Human Rights Institutions Covering the Period March 2010 to March 2011*, 24th Session of the International Coordinating Committee of NHRIs, Geneva, 17 May 2011.

W. Kälin & J. Künzli, *The Law of International Human Rights Protection*, (Oxford University Press, 2009), ISBN 978-0-19-959703-1.

M. Loulichki, 'The Universal Periodic Review or the Promise of a New mechanism for the Protection of Human Rights' v L. Müller, *The First 365 Days of the UN Human Rights Council*, (Bern: Swiss Ministry of Foreign Affairs, 2007)

L. A. Nordager Thonbo, 'The role of the State' v L. Dhundale, L. A. Nordager Thonbo & Ch. Bardse (The Danish Institute for Human Rights), *Universal Periodic Review First Cycle: Reporting Methodologies from the Position of the State, Civil Society and National Human Rights Institutions*, 2. vydanie, (Copenhagen, 2011), ISBN 978-87-91836-47-3.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Concept Paper on the High Commissioner's Proposal for a Unified Standing Treaty Body – Report by the Secretariat*, UN Doc. HRI/MC/2006/2, 22 March 2006.

Office of the High United Nations Commissioner for Human Rights, *National Human Rights Institutions – History, Principles, Roles and Responsibilities*, Professional Training Series No. 4 (Rev. 1), HR/P/PT/4/Rev.1, (New York and Geneva: United Nations Publication, 2010), ISBN 978-92-1-154189-2.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *The United Nations Human Rights Treaty System: An introduction to the core human rights treaties and the Treaty Bodies* (Fact Sheet No. 30).

United Nations Development Programme/ OHCHR, *Toolkit for Collaboration with National Human Rights Institutions*, (New York and Geneva: United Nations Publication, 2010).

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *National Human Rights Institutions (NHRIs) interaction with the UN Treaty Body System* (Information Note).

Akademické články

F. Jhabvala, 'The Drafting of the Human Rights Provisions of the UN Charter', *Netherlands International Law Review*, 44(1997), s.1-31.

J. Morijn, 'Reforming United Nations Human Rights Treaty Monitoring Reform', *Netherlands International Law Review*, 58.3(2011), s. 295-333.

Rezolúcie, všeobecné komentáre a smernice zmluvných orgánov

Committee on the Rights of the Child, *General guidelines regarding the form and content of initial reports to be submitted by state parties under Article 44, paragraph 1 (a), of the Convention*, CRC/C/5, 30 October 1991.

Committee on the Rights of the Child, *Treaty-specific guidelines regarding the form and content of periodic reports to be submitted by state parties under Article 44, paragraph 1 (b), of the Convention*, CRC/C/58/Rev.2, 25 November 2010.

Committee on the Rights of the Child, *General Comment no. 2(2002): The role of independent national human rights institutions in the promotion and protection of the rights of the child*, CRC/C/2002/2.

Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva A/HRC/RES/16/21 on Review of the work and functioning of the Human Rights Council z 12. apríla 2011.

Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva A/HRC/DEC/17/119 on Task force on secretariat services, accessibility for persons with disabilities and use of information technology z 25. apríla 2012.

Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva č. 24/1 on Promoting human rights through sport and the Olympic ideal z 8. októbra 2013.

Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva č. 5/1 on Institution-building of the United Nations Human Rights Council z 18. júna 2007.

Rezolúcia Tretieho výboru VZ OSN č. 68/L.50/Rev.1 (2013)

Rezolúcia Tretieho výboru 68/L.64 on Protecting women human rights defenders z 4. novembra 2013.

Rezolúcia Tretieho výboru VZ č. A.C.3/66/L.49.Rev1 on National institutions for the promotion and protection of human rights z 16. novembra 2011.

Rezolúcia VZ č. 60/251 z 15. marca 2006/. 3 apríl 2006

Rezolúcia Hospodárskej a Sociálnej rady 1235 (XLII), 42 U.N. ESCOR Supp. (No. 1) at 17, U.N. Doc. E/4393 (1967).

Iné

II. ÚS 91/1999, Uznesenie zo 16. decembra 1999, Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1999.

General Observations of the ICC Sub-Committee on Accreditation (2009).

Human Rights Council- Working Group on the Universal Periodic Review, *National report submitted in Accordance with the Paragraph 15 (A) of the Annex to Human Rights Council Resolution 5/1, Slovakia*, 2009, dostupné na:

http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session5/SK/A_HRC_WG6_5_SVK_1_E.pdf.

Human Rights Council- Working Group on the Universal Periodic Review, *Compilation Prepared by the Office of the High Commissioner for Human Rights, in Accordance with Paragraph 15(B) of the Annex to Human Rights Council Resolution 5/1*, 2009, dostupné na:

http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session5/SK/A_HRC_WG6_5_SVK_2_E.pdf.

International Coordinating Committee of National Institutions for Promoting and Protecting of Human Rights, *National human Rights Institutions and Universal Periodic Review Follow-up*, dostupné na:

<http://nhri.ohchr.org/EN/IHRS/UPR/Documents/FINAL%20ICC%20paper%20on%20NHRIs%20UPR%20follow%20up.pdf>.

Osobitná časť Dôvodovej správy k Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z. z. a ústavného zákona č. 9/1999 Z. z. (ústavný zákon č. 90/2001 Z. z.).

Secretary-General's video message to the opening of the fourth Council session (12 March 2007), dostupné na: <http://www.un.org/webcast/unhrc/archive.asp?go=00V4>.

Správa Generálneho Tajomníka OSN, *'In larger freedom towards development, security and human rights for all'*, UN Doc. A/59/2005, dostupné na: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/A.59.2005.Add.3.pdf>.

UN creates new human rights body, BBC News (2006), dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4810538.stm>.

UN Department of Public Information, *Third Committee Approves text on human right to safe drinking water and sanitation, 10 other draft resolutions*, (New York, 2013), dostupné na: <http://www.un.org/News/Press/docs/2013/gashc4092.doc.htm>.

Universal Periodic Review: Information and guidelines for relevant stakeholders' written submissions, dostupné na: <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/UPR/TechnicalGuideEN.pdf>.

Odkazy na internetové stránky

http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/ludske_prava-rada_osn_pre_ludske_prava

http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/ludske_prava-implementacne_spravy_k_ludskopravnym_dohovorom

<http://www.radavladyp.gov.sk/zlozenie-rady-vlady-slovenskej-republiky-pre-ludske-prava-narodnostne-mensiny-a-rodovu-rovnost/>

<http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/poradne-organy/ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost-sr/vybor-deti-mladez/konsolidovana-tretia-stvrta-a-piata-periodicka-sprava-slovenskej-republiky.pdf>

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/SKSession18.aspx>

<http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session5/SK/SLOVAKIA.pdf>

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Themes.aspx>

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/treaty/CCD.htm>.

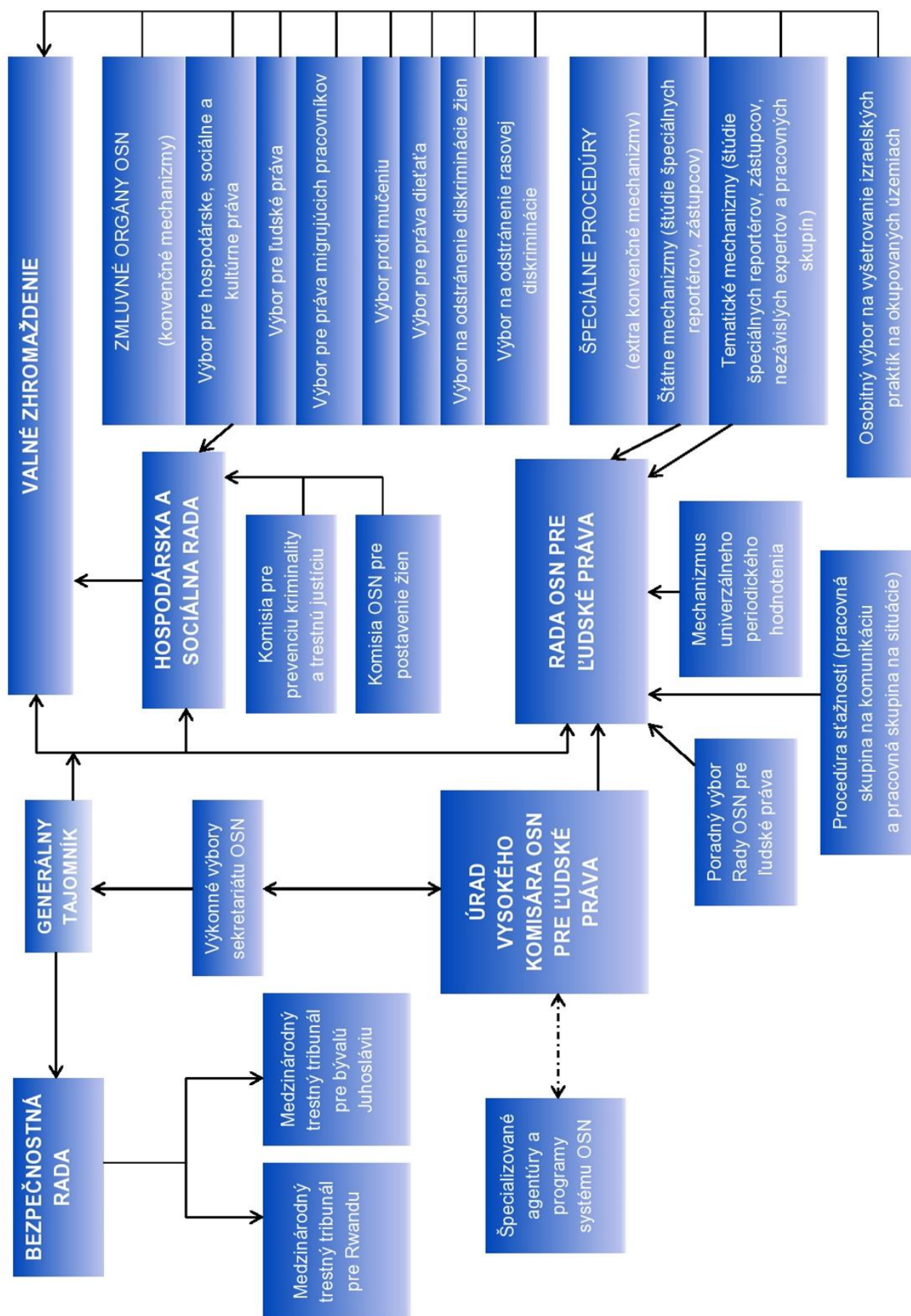
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=SVK&Lang=EN

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/AboutAC.aspx>

<http://www.upr-info.org/>

Príloha 1: Ľudskoprávne orgány v rámci OSN

PRÍLOHY

Príloha 2: Prehľad implementačných správ SR

Medzinárodná zmluva a rok	Periodicita predkladania implementačných správ	Predložené implementačné správy	Dátum predloženia	Stanovený termín predloženia	Nasledujúce plánované implementačné správy	Stanovený termín predloženia nasledujúcej správy
Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (1976)	a. Do jedného roka po nadobudnutí platnosti b. Následne kedykoľvek si to výbor vyžiada	východisková správa	9.1.1996	31.12.1993	4. periodická správa	1.4.2015
		2. periodická správa	30.7.2002	31.12.2001		
		3. periodická správa	25.6.2009	1.8.2007		
Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (1976)	a. Do jedného roka po vstupe do platnosti príslušného dohovoru a po konzultácii zainteresovaných zmluvných strán a špecializovaných agentúr	východisková správa	28.2.2001	30.6.1995	3. periodická správa	18.5.2017
		2. periodická správa	25.6.2009	30.6.2007		

Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (1969)	a. Do jedného roka po nadobudnutí platnosti b. Každé dva roky a v prípade, že si to výbor vyžiada. Výbor môže takisto žiadať zmluvné strany o poskytnutie doplnkových informácií.	východisková správa	20.8.1999	28.5.1994	11. periodická správa	28.6.2016
		2. periodická správa			12. periodická správa	
		3. periodická správa				
		4. periodická správa	28.10.2003	28.5.2002		
		5. periodická správa				
		6. periodická správa				
		7. periodická správa	7.8.2008	28.5.2008		
		8. periodická správa				
		9. periodická správa	19.2.2013	28.5.2012		
		10. periodická správa				
Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (1981)	a. do jedného roka po nadobudnutí platnosti dohovoru b. Potom najmenej každé 4 roky a častejšie pokiaľ si to výbor vyžiada	východisková správa	29.4.1996	27.6.1994	5. periodická správa	1.6.2014
		2. periodická správa			6. periodická správa	
		3. periodická správa				
		4. periodická správa	11.5.2007	27.6.1998		
Dohovor proti mučeniu a inému krutému,	a. Do jedného roka po nadobudnutí platnosti dohovoru b.	východisková správa	4.5.2000	27.5.1994	4. periodická správa	ešte nebol stanovený
		2. periodická správa	1.2.2007	27.5.1998		

neludskému alebo ponížujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (1987)	Zmluvné strany dohovoru sú ďalej povinné predkladať implementačné správy každé 4 roky, no v prípade, že boli zavedené nové opatrenia, výbor môže zmluvnú stranu požiadať o predloženie doplnkovej správy	3. periodická správa	18.11.2013	20.11.2013		
Dohovor o právach dieťaťa (1990)	a. Do dvoch rokov po nadobudnutí platnosti dohovoru b. potom každých 5 rokov	východisková správa	6.4.1998	31.12.1994	6. periodická správa	ešte nebol stanovený
		2. periodická správa	4/8/2006	31.12.1999		
		3. periodická správa	10/10/2013	30/06/2013		
		4. periodická správa				
		5. periodická správa				
Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (2002)	a. Do dvoch rokov po nadobudnutí platnosti dohovoru b. potom každých 5 rokov	východisková správa	30/10/2009	7.8.2008		

Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcií a detskej pornografii	a. Do dvoch rokov po nadobudnutí platnosti dohovoru b. potom každých 5 rokov	východisková správa	30/10/2009	25.7.2006		
Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (2008)	a. Do dvoch rokov od nadobudnutia platnosti dohovoru b. potom každé 4 roky alebo keď si to výbor vyžiada	východisková správa	26/06/2012	26/06/2012	2. periodická správa	ešte nebol stanovený

Príloha 3: Závery a odporúčania z druhého kola UPH 2009

II. ZÁVERY A/ALEBO ODPORÚČANIA

89. Počas diskusie boli vo vzťahu k SR prijaté tieto odporúčania: Odpoveď SR na nižšie uvedené odporúčania bude súčasťou výslednej správy, ktorú prijme Rada OSN pre ľudské práva na svojom 12. zasadnutí.

1. Ratifikovať/pristúpiť k/dodržiavať Medzinárodný dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín (Mexiko, Argentína, Azerbajdžan, Alžírsko) s ohľadom na dobrovoľný záväzok, ktorý SR prijala v rámci svojej kandidatúry na členstvo v Rade OSN pre ľudské práva, usilovať sa o univerzálnu ratifikáciu všetkých ľudskoprávných dokumentov Organizácie Spojených národov a aktívne podporovať štáty, ktoré ešte nie sú zmluvnými stranami týchto dohovorov, aby ich ratifikovali (Alžírsko).
2. Zvážiť pripojenie sa k opčnému protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponížujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CAT-OP) ako jeho zmluvná strana (Veľká Británia); ratifikovať/pristúpiť k CAT-OP (Argentína, Chorvátsko, Azerbajdžan, Česká republika)).
3. Ratifikovať Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím (Argentína, Chorvátsko) v najskoršom možnom termíne (Francúzsko).
4. Zvážiť čo najskoršie podpísanie (Portugalsko)/ratifikovať opčný protokol k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (Argentína).
5. Ratifikovať Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (Argentína, Španielsko) a jeho opčný protokol (Mexiko, Chorvátsko); zvážiť zrýchlené ukončenie procesu ratifikácie dohovoru (Jordánsko).
6. Ratifikovať Protokol č. 12 k Európskemu dohovoru o ľudských právach a základných slobodách, predovšetkým v súvislosti s mimoriadnou situáciou rómskej menšiny v SR (Španielsko).
7. Postupne naplňovať ciele v oblasti ľudských práv stanovené v rezolúcii Rady OSN pre ľudské práva č. 9/12 (Brazília).
8. Implementovať odporúčania Výboru pre práva dieťaťa vrátane prijatia primeraných legislatívnych opatrení na zabezpečenie výslovného trestnoprávneho zákazu sexuálneho vykorisťovania a zneužívania detí, ktorý zaistí, že deti nebudú kriminalizované alebo postihované, a zintenzívniť úsilie pri implementácii právnych predpisov a politik na ochranu detí pred ekonomickým vykorisťovaním (Južná Afrika).
9. Prijat' ucelený právny dokument, ktorý uznáva práva osôb patriacich k menšinám vrátane rómskej menšiny a ktorý poskytne potrebnú ochranu predovšetkým deťom v súlade s odporúčaním Výboru pre práva dieťaťa (Kuba).

10. Prijat' účinné legislatívne opatrenia na dosiahnutie rodovej vyváženosti (parity) v súlade s Dohovorom o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (Angola).
11. Rozpracovať viac legislatívnych záruky s cieľom plne dodržiavať ustanovenia Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín a Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (Maďarsko).
12. Ďalej posilniť Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (SNSLP), aby mohlo vykonávať svoj mandát komplexne a efektívne (Jordánsko); povýšiť SNSLP na plnohodnotný ľudskoprávny výbor v súlade s Parížskymi princípmi (Bangladéš); umožniť SNSLP monitorovať zavádzanie antidiskriminačnej legislatívy, iniciovať vyšetrovanie a odporúčať prostriedky nápravy v prípadoch diskriminácie pri uplatňovaní práva na vzdelanie (Kanada).
13. Vykonať opatrenia na zabezpečenie koherentnosti politik a inštitúcií s cieľom komplexne riešiť situáciu rómskej menšiny (Južná Afrika); naďalej zabezpečovať jednotnú politiku integrácie rómskej populácie do spoločnosti na Slovensku (Holandsko).
14. Vypracovať a realizovať národný akčný plán na ochranu občianskych práv neheterosexuálnych osôb, tzv. LGBT (Holandsko).
15. Prijat' účinné opatrenia na ďalšie posilnenie systému presadzovania práv a záujmov detí (Uzbekistan).
16. Pokračovať vo zvyšovaní úsilia pri podpore vzdelávania o ľudských právach, a to predovšetkým zabezpečením implementácie národného akčného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005-2014 (Maroko).
17. Zaviesť stratégiu prevencie xenofóbnych činov a násillia voči etnickým a iným menšinám v spolupráci s relevantnými partnermi, slovenskou komunitou Rómov a ďalšími národnostnými a etnickými skupinami (Kanada).
18. Prijat' všetky kroky potrebné na riešenie problémov, na ktoré upozomili predstavitelia občianskej spoločnosti v slovenskej národnej správe, prostredníctvom nevyhnutných reforiem v oblasti politik a ich implementácie (Pakistan).
19. Vypracovať akčný plán realizácie „Strednodobej koncepcie rozvoja rómskej národnostnej menšiny v SR, Solidarita – integrita - inklúzia 2008-2013“ (Švajčiarsko).
20. V plnom rozsahu realizovať program „Dekáda inklúzie Rómov 2005-2015“ s cieľom riešiť všetky formy diskriminácie Rómov a zlepšiť životné podmienky v rómskych osadách (Bangladéš).
21. Venovať osobitnú pozornosť ochrane najzraniteľnejších spoločenských skupín vrátane Rómov (Argentína).
22. Pravidelne odpovedať na dotazníky držiteľov mandátu osobitných procedúr (*special procedures*) (Slovinsko).

23. Zvážiť primeranú implementáciu odporúčaní zmluvných orgánov a tzv. osobitných procedúr vo vzťahu k Rómom (Jordánsko); plniť osobitné
24. odporúčania zmluvných orgánov s ohľadom na prípady diskriminácie Rómov (Azerbajdžan).
25. Pokračovať vo svojom úsilí a dôraznej politike na riešenie všetkých foriem násillia a diskriminácie voči ženám, menšinám a ďalším zraniteľným skupinám (Kazachstan).
26. Zintenzívniť úsilie v boji proti hlavnej príčine diskriminácie a násillia voči rómskej populácii, predovšetkým ženám a deťom (Kórejská republika).
27. Posilniť svoje politiky a stratégie na odstránenie všetkých druhov diskriminácie Rómov (Angola); pokračovať v riešení nerovnosti s dopadom predovšetkým na marginalizovanú rómsku komunitu (Turecko); zintenzívniť úsilie v boji proti diskriminácii Rómov odstránením hlavných príčin tohto problému (Švajčiarsko).
28. Prijat' účinné opatrenia na odstránenie foriem diskriminácie rómskych žien a dievčat (Brazília).
29. Zintenzívniť boj proti stereotypizácii rómskej menšiny a ďalej rozvíjať výchovu k ľudským právam a školenia v tejto oblasti pre zástupcov verejných orgánov vo všeobecnosti a príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní zvlášť (Švajčiarsko).
30. Pokračovať v realizácii a posilňovať opatrenia na vyrovnanie sa so stále pretrvávajúcimi problémami diskriminácie a zaistiť všetkým menšinám možnosť plnohodnotne uplatňovať ľudské práva (Švédsko).
31. Zintenzívniť úsilie s cieľom zmeniť stereotypné a tradičné vnímanie Rómov zo strany väčšinového obyvateľstva, a to aj realizovaním väčšieho počtu osvetových programov a programov na zvyšovanie citlivosti (Malajzia).
32. Chrániť právo na život na základe článku 15 ústavy (Svätá stolica).
33. Posilniť opatrenia na boj proti podnecovaniu k diskriminácii a rasovému násilliu prostredníctvom trestného stihania osôb zapojených do násillia voči menšinám a imigrantom a zabezpečiť primerané odškodnenie obetí takýchto činov (Angola).
34. Vyvíjať aktivity jednoznačne zamerané na odstránenie všetkých foriem porušovania ľudských práv zo strany príslušníkov policajného zboru, a to vrátane obťažovania a neprimeraného použitia násillia (Belgicko); riadne vyšetriť všetky hlásené prípady obťažovania príslušníkov rómskej menšiny zo strany policajných zložiek (Rakúsko).
35. Ďalej zlepšovať vzťahy a spoluprácu medzi príslušníkmi policajných orgánov a Rómami a inými menšinami a zvážiť vytvorenie nezávislého monitorovacieho mechanizmu na vyšetrovanie podozrení z neprimeraného použitia násillia a zneužívania moci voči zraniteľným skupinám (Malajzia).

36. Zlepšiť opatrenia na boj proti rasovému násiliu a podnecovaniu k nemu a vypracovať primerané mechanizmy prijímania sťažností od obetí a zabezpečiť primerané vyšetrovanie a trestné konanie (Malajzia).
37. Zintenzívniť aktivity na riešenie problému rasovo motivovanej kriminality a neprimeraného používania násilia zo strany polície voči Rómom a osobám patriacim k iným zraniteľným skupinám (Veľká Británia); zintenzívniť úsilie pri predchádzaní rasovo motivovaným zločinom (Uzbekistan).
38. Zintenzívniť aktivity zamerané na potláčanie rasového násilia a vytvoriť nezávislý monitorovací mechanizmus na vyšetrovanie sťažností na nevhodné správanie polície (Argentína).
39. S vyššou prioritou sa zamerať na zavádzanie komplexných a holistických opatrení na riešenie všetkých foriem násilia na ženách a na ochranu obetí takéhoto násilia (Portugalsko).
40. Realizovať účinné politiky na boj proti násiliu na ženách a deťoch (Turecko); s vyššou prioritou sa zamerať na zavádzanie komplexných opatrení na riešenie všetkých foriem násilia na ženách a deťoch, vrátane nápravy a ochrany obetí (Azerbajdžan).
41. Vykonať ďalšie kroky na zabezpečenie úplného súladu legislatívy v oblasti násilia na ženách a dievčatách s medzinárodnými štandardmi vrátane zákazu telesných trestov v domácnosti (Švédsko).
42. Zabezpečiť, aby legislatíva v oblasti násilia na ženách bola konkrétna a komplexná a pokrývala všetky formy násilia (Argentína); zvýšiť prioritu implementácie opatrení na riešenie všetkých foriem násilia na ženách v rodine a spoločnosti a zabezpečiť, aby obeť takéhoto násilia mali okamžite k dispozícii primerané prostriedky ochrany a odškodnenia (Argentína).
43. Zákom zakázať telesné tresty vo všetkých prostrediach vrátane domácností (Brazília); zohľadniť medzinárodné štandardy a ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa (Argentína).
44. Posilniť svoju politiku na zamedzenie, potlačenie a potrestanie obchodovania s ľuďmi, a to najmä poskytnutím pomoci obetiam bez ohľadu na ich národnosť (Francúzsko).
45. Posilniť programy zamerané na poskytovanie pomoci ženám v ťažkostiach, predovšetkým ženám z iných krajín, ktoré boli dopravené na územie Slovenska na účely prostitúcie (Nigéria).
46. Explicitne kodifikovať a trestnoprávne postihovať sexuálne vykorisťovanie detí (Brazília); v trestnom poriadku uzákoniť výslovný zákaz sexuálneho vykorisťovania a zneužívania detí v zmysle odporúčania Výboru pre práva dieťaťa (Portugalsko); prijať primerané legislatívne opatrenia na zabezpečenie trestnoprávneho stíhania sexuálneho vykorisťovania a zneužívania detí (Ruská federácia).
47. Prijíť preventívne opatrenia, aj prostredníctvom regionálnej spolupráce, týkajúce sa sexuálneho vykorisťovania žien, predovšetkým maloletých (Nigéria).

48. Bojovať proti obchodovaniu so ženami a deťmi a ich sexuálnemu vykorisťovaniu a proti vykorisťovaniu detí na pracovisku (Iránska islamská republika).
49. Prijat' opatrenia na odstránenie všetkých foriem policajného obťažovania a zlého zaobchádzania pri vedení policajných vyšetrovaní vrátane poskytnutia účinného prístupu predpokladaných obetí k spravodlivosti, účinného a rýchleho vyšetrovania a potrestania zodpovedných osôb (Argentina).
50. Účinne uplatňovať zákonné a iné opatrenia na ochranu Rómov a iných menšín pred násilím a neprimeraným zaobchádzaním zo strany polície (Kanada).
51. Zabezpečiť školenie a vzdelávanie predstaviteľov justície, policajného zboru a väzenského personálu zamerané predovšetkým na ochranu ľudských práv žien, detí, etnických a národnostných menšín, neheterosexuálnych osôb a zabezpečiť vyšetrenie a trestné stíhanie akéhokoľvek neprimeraného zaobchádzania s takýmito osobami (Česká republika).
52. Zintenzívniť úsilie v aktívnejšom boji proti etnicky motivovaným zločinom na všetkých úrovniach (Iránska islamská republika).
53. Vykonať dôsledné vyšetrenie a trestné stíhanie príslušníkov polície, ktorí sa podieľali na týraní šiestich maloletých rómskych chlapcov v Košiciach (USA); realizovať systematický plán školenia policajného zboru v oblasti ľudských práv a implementovať programy zamerané na zvyšovanie tolerance (USA).
54. Vytvoriť špecializované detenčné zariadenie pre nebezpečných väzňov, ktorí trpia psychiatrickými poruchami (Španielsko).
55. Zabezpečiť plnohodnotné fungovanie systému justičných orgánov pre mladistvých (tzv. *juvenile justice*) a zabezpečiť, aby deti neboli vo väzbe týrané a aby nedochádzalo k porušovaniu ich práv (Iránska islamská republika); zvýšiť úsilie s cieľom zabezpečiť plnohodnotnú implementáciu štandardov v oblasti justičných orgánov pre mladistvých, najmä zabezpečiť, aby deti boli vzaté do väzby len ako posledná možnosť a na čo najkratší možný čas, aby nedochádzalo k porušovaniu ich práv počas výkonu väzby a aby sa zaviedli programy školení pre špecializovaných sudcov a ostatných pracovníkov v rámci systému súdnictva pre mladistvých (Nový Zéland).
56. Prijat' opatrenia na zabezpečenie náboženskej slobody, prijať flexibilnejšie normy a pravidlá s cieľom zachovať práva náboženských skupín s malým počtom veriacich a zabezpečiť, aby neboli vystavovaní diskriminácii (Alžírsko).
57. Nadalej garantovať uplatňovanie výhrady svedomia zo strany zdravotníckych pracovníkov, aby sa zachovala ich sloboda svedomia (Svätá stolica).

58. Spolupracovať s Organizáciou pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj pri realizácii odporúčaní s cieľom riešiť obavy týkajúce sa obmedzenia slobody vyjadrovania podľa tlačového zákona (USA).
59. Prijat' systematické opatrenia, vrátane dočasných vyrovnávacích opatrení, s cieľom zvýšiť zastúpenie žien v rozhodovacích a politických orgánoch v súlade s odporúčaniami Výboru pre odstránenie diskriminácie žien (Alžírsko).
60. Prijat' opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby zákony, ktoré vyžadujú, aby vydavateľ zverejnil reakciu na akékoľvek faktické vyjadrenia, ktoré sa týkajú cti alebo dobrého mena jednotlivca alebo právnickej osoby, neboli zneužívané štátnymi orgánmi alebo inými záujmovými skupinami (Kanada).
61. Zaviesť do praxe aktívne politiky, ktoré umožnia zvýšiť zastúpenie žien vo volených a rozhodovacích pozíciách, najmä vo verejnej správe (Argentína).
62. Umožniť rómskemu obyvateľstvu podieľať sa na rozhodovacích procesoch s cieľom lepšie reagovať na ich potreby (Slovinsko).
63. Organizovať cieleňé odborné vzdelávacie programy predovšetkým pre mladých ľudí s cieľom zvýšiť šance príslušníkov rómskej komunity zamestnať sa a zlepšiť ich prístup na trh práce (Rakúsko).
64. Prijat' ďalšie administratívne a vzdelávacie opatrenia s cieľom zúžiť a odstrániť rozdiely v odmeňovaní a uzákonit' zásadu rovnakej odmeny za prácu rovnakej hodnoty (Nemecko); usilovať sa o nápravu nerovnosti mužov a žien v odmeňovaní predovšetkým zavedením účinných opatrení v rámci pripravovanej národnej stratégie rodovej vyváženosti na roky 2009-2013 (Alžírsko); zintenzívniť úsilie o odstránenie vylúčenia (exklúzie) zo zamestnania a zabezpečenie rovnakej odmeny za prácu rovnakej hodnoty medzi mužmi a ženami (Azerbajdžan).
65. Prijat' opatrenia na zabezpečenie práva na prácu pre príslušníkov rómskej komunity predovšetkým ďalšou podporou obcí, spoločenstiev a mimovládnych organizácií pri vyhľadávaní práce pre týchto príslušníkov (Francúzsko).
66. Zabezpečiť efektívnu účasť rómskych komunít na procese implementácie ich práva na primerané bývanie (Fínsko); zvýšiť úsilie v poskytovaní primeraného sociálneho bývania príslušníkom rómskej menšiny, ktorí žijú v osadách s nevyhovujúcim štandardom (Rakúsko).
67. Vypracovať programy na skutočné zlepšenie prístupu Rómov k službám zdravotnej starostlivosti a bývaniu (Iránska islamská republika).
68. Pokračovať v realizácii opatrení na predchádzanie núteným sterilizáciám a zabezpečenie právnych prostriedkov nápravy pre ich obeť (Mexiko); zabezpečiť, aby ženy, ktoré sú príslušníkmi menšín, vrátane rómskej, neboli podrobované núteným sterilizáciám, a aby obeť takýchto zákrokov boli riadne odškodnené (Kuba).
69. Pokračovať v objektivnom a nezávislom preskúmaní všetkých sťažností žien, ktoré tvrdia, že museli podstúpiť nútené sterilizácie, aby bolo možné určiť zodpovedných a postaviť ich pred spravodlivosť (Kuba); vykonať

konkrétne kroky, a to aj súdnou cestou, s cieľom vyšetriť údajné nútené sterilizácie rómskych žien a zabrániť ich opakovaniu a odškodniť obeť (Japonsko).

70. Monitorovať zdravotnícke zariadenia s cieľom ubezpečiť sa, že pacientky poskytnú riadny informovaný súhlas s vykonaním sterilizácie a zabezpečiť náležité prešetrenie sťažností podaných z dôvodu nútenej sterilizácie a obeť poskytnúť účinné prostriedky nápravy (Azerbajdžan).
71. Vypracovať ďalšie účinné kampane a programy na zlepšenie prístupu Rómov k službám zdravotnej starostlivosti, zamestnanosti a bývaniu, prijať účinné opatrenia, ktoré zaručia ich ochranu pred chudobou a sociálnou exklúziou a vypracovať účinné monitorovacie a hodnotiace mechanizmy na vyhodnotenie výsledkov týchto kampaní, programov a opatrení (Slovinsko).
72. Prijatť opatrenia, ktoré zabezpečia, aby vzdelávacie plány a učebné materiály odzrkadľovali medzikultúrne hľadisko (pre všetkých), majúci pri tom na zreteli kultúru a históriu rozličných menšín (Mexiko).
73. Uzákoniť a implementovať nové legislatívne predpisy a praktické opatrenia s cieľom ukončiť diskriminačné zaobchádzanie s Rómami vo vzdelávacom systéme, predovšetkým opatrenia školského zákona, ktoré vedú k vylúčeniu rómskych detí zo štandardného školského systému a ich umiestňovaniu do osobitných výchovných a vzdelávacích zariadení, a teda k pretrvávajúcej segregácii (Rakúsko).
74. Prijatť potrebné opatrenia, ktoré zabezpečia rovnaké možnosti prístupu do škôl pre všetky deti, predovšetkým rómske deti (Mexiko); prijať konkrétne opatrenia na zlepšenie realizácie práva rómskych detí na vzdelanie aj s ohľadom na ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby (Fínsko).
75. Zabezpečiť, aby deti, ktoré patria k menšinám, mali rovnaký a primeraný prístup ku vzdelaniu, zdravotným a iným službám (Iránska islamská republika).
76. Vypracovať a implementovať stratégiu na riešenie nepomeru rómskych detí zapísaných do osobitných škôl v porovnaní s deťmi so zdravotným postihnutím (Nový Zéland).
77. Zaviesť praktické opatrenia na riešenie problematiky umiestňovania rómskych detí do osobitných škôl pre deti so zdravotným postihnutím pri absencii jasne definovaných kritérií výberu alebo efektívnych nezávislých mechanizmov na podávanie sťažností zo strany rodičov (Japonsko).
78. Prijatť časovo obmedzené opatrenia na zvýšenie prístupu rómskych detí a detí so zdravotným postihnutím k inkluzívnemu vzdelávaniu v štandardných školách (Nový Zéland).
79. Pokračovať vo svojom úsilí presadzovať a chrániť práva národnostných menšín (Ruská federácia).
80. Prijatť opatrenia na zlepšenie vzťahov medzi všetkými verejnými úradníkmi a príslušníkmi rómskej menšiny prostredníctvom školení a zvýšenia počtu rómskych zamestnancov vo verejných inštitúciách (Rakúsko).

81. Poskytovať stimuly rómskej komunite, aby posilnila svoje kapacity s cieľom participovať na občianskej spoločnosti (Rakúsko).
82. Vytrvať v úsilí o plnohodnotné začlenenie rómskej komunity, ktorej úspech bude enomným prínosom pre všetkých obyvateľov SR (Singapur).
83. Prijatť konkrétne opatrenia na zlepšenie sociálno-ekonomického postavenia rómskych komunit (Iránska islamská republika); pokračovať v úsilí o účinné riešenie sociálno-ekonomickej nerovnosti Rómov a zlepšenie ich postavenia (Jordánsko).
84. Riešiť postavenie príslušníkov menšín v rámci SR prostredníctvom lepšieho zapojenia a efektívneho využívania fondov Európskej únie, odbornej spolupráce a posilnením vnútroštátnych postupov (Veľká Británia).
85. Zabezpečiť, aby menšiny neboli neprimerane ovplyvnené finančnou a hospodárskou krízou (Holandsko).
86. Podporovať väčšiu toleranciu a porozumenie väčšinového obyvateľstva vo vzťahu k právam Rómov, migrantov a azylantov (Bangladéš).
87. Efektívne implementovať príslušné postupy a ďalej podporovať práva cudzích štátnych príslušníkov, migrantov a azylantov (Bulharsko).
88. Vymieňať si s členmi medzinárodného spoločenstva informácie o svojich osvedčených postupoch v oblasti ľudských práv, najmä o novej politike týkajúcej sa domáceho násillia a osôb so zdravotným postihnutím (Moldavská republika).
89. Zaviazatť sa zvyšovať povedomie o odporúčaniach z univerzálneho periodického hodnotenia a zapojiť zainteresované mimovládne organizácie do diskusie o čo najlepšom spôsobe implementácie príslušných odporúčaní (Nový Zéland).
90. Zabezpečiť účinné administratívne postupy na využitie významného objemu finančných prostriedkov dostupných z fondov Európskej únie a iných zdrojov na realizáciu projektov na podporu rozvoja Rómov (Rakúsko).
91. Plniť svoj záväzok zvýšiť verejnú pomoc na rozvoj krajín v núdzi (Alžírsko).
92. Realizovať ďalšie kampane a osvetové a vzdelávacie aktivity s cieľom šíriť informácie o ľudských právach, rovnosti a boji proti diskriminácii (Česká republika).

90. Všetky závery a/alebo odporúčania v tejto správe vyjadrujú názory štátov, ktoré ich predložili, a/alebo štátu, ktorého sa toto hodnotenie týka. Nemali by byť považované za závery a/alebo odporúčania majúce podporu celej pracovnej skupiny.

Príloha 4: Závery a odporúčania z druhého kola UPH 2014

ZÁVERY A/ALEBO ODPORÚČANIA

Nasledujúce odporúčania Slovenská republika posúdi a bude na ne reagovať v náležitom čase, najneskôr však do 26. zasadnutia Rady pre ľudské práva v júni 2014:

1. Prehodnotiť ratifikáciu Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu (OP-CAT) (Dánsko);
2. Ratifikovať Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu (OP-CAT) (Estónsko) (Maďarsko);
3. Ratifikovať Medzinárodný dohovor na ochranu všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím (CPED) a Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu (OP-CAT) (Tunisko) (Čile);
4. Pokračovať v úsilí o dosiahnutie ratifikácie Medzinárodného dohovoru na ochranu všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím (CPED) a akceptovať pôsobnosť Výboru pre nedobrovoľné zmiznutia (Argentína);
5. Urýchlene ratifikovať Medzinárodný dohovor na ochranu všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím (CPED) (Belgicko);
6. Zvážiť, či sa stať zmluvnou stranou Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín (ICRMW) a Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu (Azerbajdžan);
7. Ratifikovať Medzinárodný dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín (ICRMW) (Alžírsko) (Egypt);
8. Zvážiť možnosť ratifikácie Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín (ICRMW) (Ekvádor);
9. Prijat' ďalšie kroky v oblasti ochrany práv migrantov a zvážiť ratifikáciu Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín (ICRMW) a Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce (ILO) č. 189 (Filipíny);
10. Ratifikovať Dohovory Medzinárodnej organizácie práce (ILO) č. 169 a 189 (Venezuela (Venezuelská bolívarovská republika));
11. Ratifikovať tie medzinárodné zmluvy, ktoré SR ešte neratifikovala (Pobrežie Slonoviny);
12. Pozitívne odpovedať a reagovať na budúce výzvy a odporúčania ombudsmanky, predovšetkým pokiaľ ide o situáciu Rómov (Slovinsko);
13. Implementovať odporúčania uvedené v mimoriadnej správe Úradu ombudsmanky týkajúce sa sťažností v oblasti ľudských práv v prístupe k vzdelaniu, procedurálnych záruk pri búraní nelegálnych obydli a správania polície (Kanada);

14. Prijat' všetky nevyhnutné kroky na zabezpečenie plnej efektívnosti a nezávislosti národnej inštitúcie pre ľudské práva v súlade s Parížskymi princípmi (Francúzsko); / Prijat' náležité opatrenia, aby národná inštitúcia pre ľudské práva fungovala v súlade s Parížskymi princípmi (India); / Prijat' ďalšie kroky, aby národná inštitúcia pre ľudské práva vyhovovala Parížskym princípom (Filipíny); / Pokračovať v úsilí vytvoriť nezávislú národnú inštitúciu pre ľudské práva v súlade s Parížskymi princípmi (Pakistan); / Uskutočniť nevyhnutné kroky, aby národná inštitúcia bola plne v súlade s Parížskymi princípmi (Maroko); / Prijat' nevyhnutné opatrenia, aby sa posilnila nezávislosť a mandát Slovenského národného strediska pre ľudské práva a zabezpečil súlad s Parížskymi princípmi (Mexiko); / Posilniť nezávislosť a mandát Slovenského národného strediska pre ľudské práva, aby mohlo pôsobiť v súlade s Parížskymi princípmi (Malajzia);
15. Zosúladiť národné stredisko pre ľudské práva s princípmi týkajúcimi sa statusu národných inštitúcií na podporu a ochranu ľudských práv (Turkmenistan);
16. Naďalej pracovať na založení národnej inštitúcie pre ľudské práva v súlade s Parížskymi princípmi, berúc do úvahy aj odporúčania zmluvných orgánov týkajúcich sa tejto oblasti (Guatemala);
17. Pokračovať v snahe o opätovnú akreditáciu Slovenského národného strediska pre ľudské práva ako národnej inštitúcie pre ľudské práva v súlade s Parížskymi princípmi (Alžírsko);
18. Posilniť nezávislosť a mandát Slovenského národného strediska pre ľudské práva, aby fungovalo v súlade s Parížskymi princípmi a dostalo nevyhnutné prostriedky (Tunisko);
19. Posilniť nezávislosť a mandát národnej inštitúcie pre ľudské práva, poskytnúť jej primerané finančné a ľudské zdroje a pomôcť jej tak plniť normy požadované Parížskymi princípmi (Írsko);
20. Prideliť primerané prostriedky Úradu ombudsmanky na uľahčenie rovnakého prístupu k spravodlivosti pre všetkých občanov, a ešte ďalej posilňovať jeho monitorovaciu a informačnú pôsobnosť (Kanada);
21. Zriadiť nezávislý mechanizmus pre vyšetrovanie sťažností týkajúcich sa diskriminácie a segregácie v rámci školského systému (Egypt);
22. Spolupracovať s EÚ a OSN na zapojení iných dôležitých mechanizmov v oblasti ľudských práv, vrátane protokolov k Dohovoru o právach dieťaťa (Vietnam);
23. Aby Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť podnikla kroky smerom k implementácii celoštátnej stratégie na podporu a ochranu ľudských práv (Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska);
24. Urýchliť vypracovanie národnej stratégie na podporu a ochranu ľudských práv (Uruguaj);
25. Urýchlene vytvoriť národnú stratégiu na podporu a ochranu ľudských práv, v ktorej budú zapracované príspevky z tohto hodnotenia (Nikaragua);

26. Pokračovať v snahách v oblasti ľudskoprávnej politiky s väčším zameraním sa na sociálne začlenenie, pracovné príležitosti pre Rómov, primerané bývanie, rodovú rovnosť a budovanie kapacít pre národné inštitúcie v oblasti ľudských práv v krajine (Vietnam);
27. Pokračovať v snahe o posilnenie právneho a inštitucionálneho rámca na podporu a ochranu ľudských práv, vrátane prostredníctvom ratifikácie Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín (ICRMW), vytvorenia národného akčného plánu v oblasti ľudských práv, urýchlenia procesu novelizácie zákonov upravujúcich národnú inštitúciu pre ľudské práva (NHRI) tak, aby bola plne v súlade s Parížskymi princípmi (Indonézia);
28. Pokračovať v úsilí na zabezpečenie rovnakého zaobchádzania v rámci vzdelávacieho systému a rovnaký prístup k pracovným príležitostiam (Francúzsko);
29. Aby bol v kontexte plánovanej stratégie pre ľudské práva vypracovaný a implementovaný národný akčný plán na ochranu ľudských práv lesbických, gay, bisexuálnych a transrodových osôb (LGBTI) na Slovensku (Nórsko);
30. Vypracovať ďalšie programy, vrátane národného akčného plánu pre deti na zlepšenie ochrany a podpory práv žien a detí (Filipíny);
31. Naďalej zvyšovať ľudskoprávny profil krajiny (Azerbajdžan);
32. Zahnúť do Národnej stratégie pre rodovú rovnosť 2009-2013 opatrenia na podporu účasti žien v rozhodovacích orgánoch vo verejnom a súkromnom sektore (Španielsko);
33. Urýchliť implementáciu opatrení na zabezpečenie rovnosti mužov a žien (Bangladéš);
34. Podniknúť kroky na zabezpečenie rovnosti medzi mužmi a ženami, ktoré zaručujú nediskrimináciu a rodovú rovnosť (Venezuela (Venezuelská bolívarovská republika));
35. Posilniť opatrenia zamerané na zabezpečenie rodovej rovnosti, ako aj na predchádzanie násilia voči ženám (Pobrežie Slonoviny);
36. Prijatť opatrenia s cieľom efektívne implementovať zákaz diskriminácie zakotvený v antidiskriminačnom zákone (Pakistan);
37. Pokračovať v úsilí o efektívnu implementáciu novely antidiskriminačného zákona s cieľom ďalšieho boja proti diskriminácii v krajine (Kambodža);
38. Uplatňovať právny a inštitucionálny rámec v boji proti diskriminácii (Rumunsko);
39. Podniknúť kroky s cieľom efektívnej implementácie zákazu diskriminácie obsiahnutého v antidiskriminačnom zákone a v školskom zákone (Belgicko);

40. Zvýšiť počet programov na zvyšovanie povedomia a kampaní na podporu tolerancie a rešpektu k rôznorodosti (Malajzia);
41. Pokračovať s osvetovými programami o rasovej a etnickej rozmanitosti v školách a posilniť monitoring implementácie antidiskriminačných politik predovšetkým v odľahlých oblastiach (Uruguaj);
42. Zvýšiť úsilie v boji proti predsudkom voči etnickým menšinám a zlepšiť vzťahy medzi širokou verejnosťou a menšinovými komunitami (Malajzia);
43. Zintenzívniť opatrenia, ktorých cieľom je podpora tolerancie, medzikultúrneho dialógu a rešpektu k rozmanitosti, zintenzívniť kampane na zvyšovanie povedomia (Španielsko);
44. Prijatť opatrenia na boj proti diskriminácii a predsudkom podporou medzikultúrneho dialógu v spolupráci s médiami s cieľom predchádzať rasistickým vyhláseniam, nenávisťným prejavom a útokom proti etnickým menšinám, podporiť rešpektovanie kultúrnej rôznorodosti (Thajsko);
45. Nadalej prijímať opatrenia na boj proti neznášanlivosti na základe etnického pôvodu, a to najmä vo vzťahu k rómskej komunite (Portugalsko);
46. Prijatť nevyhnutné opatrenia na podporu kultúry tolerancie a nediskriminácie v slovenskej spoločnosti (Nikaragua);
47. Zintenzívniť úsilie v oblasti etnickej rozmanitosti vrátane posilnenia inkluzívneho a multikultúrneho vzdelávacieho systému (Indonézia);
48. Prijatť rôznejšie právne a praktické opatrenia na boj proti neznášanlivosti na základe etnického pôvodu a uskutočniť ďalšie kroky na podporu vzájomného porozumenia a rešpektu medzi osobami patriacimi do rôznych skupín (Irán (Iránska islamská republika));
49. Prijatť účinné opatrenia na predchádzanie prejavom diskriminácie a rasizmu (Uzbekistan);
50. Zintenzívniť úsilie v boji proti diskriminácii etnických menšín, predovšetkým Rómov a migrantov (Venezuela (Venezuelská bolívarovská republika));
51. Pokračovať v zintenzívňovaní nevyhnutných opatrení na odstránenie diskriminácie, ako aj diskriminačných trendov a/alebo na odstránenie rozširovania stereotypov v médiách, ktoré môžu podporovať diskrimináciu menšín, predovšetkým Rómov a Maďarov. (Argentína);
52. Vykoreniť stereotypy o Rómoch a o široko rozšírenom zneužívaní Rómov (Bangladéš);
53. Uskutočniť konkrétne kroky smerom k ďalšiemu vypracovaniu a implementácii iniciatív zameraných nielen na rómsku menšinu, ale aj na väčšinové obyvateľstvo vrátane detí a dospelých, za účelom zvýšiť vzájomné porozumenie a rešpekt s cieľom zabrániť podnecovaniu sociálnej diskriminácie Rómov (Dánsko);

54. Vynaložiť všetko nevyhnutné úsilie na riešenie diskriminácie Rómov, vrátane v oblasti zamestnávania, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, bývania a v oblasti úverov (Austrália);
55. Vytvoriť účinné administratívne a súdne mechanizmy na nápravu diskriminačných krokov proti Rómom a iným menšinám (India);
56. Zintenzívniť opatrenia na boj proti diskriminácii žien a Rómov, ako aj na odstránenie stereotypov o Rómoch a pôvodnom obyvateľstve prostredníctvom osvetových kampaní (Azerbajdžan);
57. Zintenzívniť úsilie v boji proti rasistickým útokom spáchaných orgánmi činnými v trestnom konaní, predovšetkým voči Rómom, a to, okrem iného, prostredníctvom osobitných školení orgánov činných v trestnom konaní so zameraním na podporu dodržiavania ľudských práv a podporu tolerance rôznosti (Rakúsko);
58. Jednoznačne a verejne odsúdiť útoky voči Rómom a iným menšinám, kedykoľvek k nim dôjde, a účinne vyšetriť všetky nahlásené prípady obťažovania príslušníkov rómskej komunity zo strany polície (Rakúsko);
59. Zvýšiť úsilie v boji proti rasistickým útokom spáchaných orgánmi činnými v trestnom konaní, predovšetkým voči Rómom (Irán (Iránska islamská republika));
60. Uskutočniť všetko nevyhnutné na predchádzanie a efektívne a dôkladné vyšetrovanie všetkých násilných útokov voči Rómom, vrátane tých, ktoré spáchala polícia (Slovinsko);
61. Zvýšiť úsilie s cieľom obmedziť nenávisťné vyjadrovania v médiách a zároveň vyšetriť a náležite postihnúť páchateľov takéhoto nenávisťného vyjadrovania (Bangladéš);
62. Zmeniť trestné zákony, aby jasne upravovali nenávisťné vyjadrovanie, rasovú a náboženskú neznášanlivosť v kontexte volebných kampaní (Egypt);
63. Vyšetriť a stíhať obvinenia z každého nenávisťného vyjadrovania a politického prejavu proti menšinám (Malajzia);
64. Vyšetriť a potrestať všetky prípady rasistických vyhlásení alebo intolerancie voči etnickým menšinám v prejavoch politikov a verejných činiteľov (Mexiko);
65. Zintenzívniť úsilie smerom k zlepšeniu konkrétnych opatrení prijímaných v boji proti diskriminácii, ako sú programy na boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, Stratégia pre integráciu Rómov do roku 2020 a vytvorenie Výboru pre práva lesbických, gay, bisexuálnych a transrodových osôb (LGBTI), a začať kampane zamerané na všetky segmenty spoločnosti na podporu tolerance a rešpektu k rozmanitosti (Brazília);
66. Prijatť účinné opatrenia na boj proti extrémizmu a predchádzaniu všetkých foriem diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a iných foriem intolerancie, vrátane

novelizácie legislatívy s cieľom zakázať všetky extrémistické organizácie a predchádzať ich aktivitám (Bielorusko);

67. Zintenzívniť monitorovanie extrémistických organizácií, ktoré sa správajú diskriminačným spôsobom, prijať voči nim účinné opatrenia, kriminalizovať a stíhať financovanie a účasť v takýchto organizáciách (Španielsko);
68. Zákom zakázať a zabrániť v činnosti extrémistickým organizáciám (Uzbekistan);
69. Zintenzívniť úsilie obmedziť rasizmus a prejavy extrémizmu v súlade s Konceptiou boja proti extrémizmu na roky 2011-2014 (Čína);
70. Prostredníctvom rámca na ochranu ľudských práv pokračovať v podpore práv komunity lesbických, gay, bisexuálnych a transrodových osôb (LGBTI) (Austrália);
71. Zvážiť prijatie opatrení na predchádzanie rodovo podmieneného násillia, vrátane zmeny legislatívy tak, aby takéto skutok upravovala (Thajsko);
72. Uskutočniť kroky smerom k úplnému zákazu telesných trestov, vrátane pri výkone rodičovských práv (Estónsko);
73. Aby bola prijatá legislatíva o zákaze telesných trestov pri výkone rodičovských práv (Portugalsko);
74. Posilniť preventívne opatrenia na boj proti obchodovaniu so ženami a dievčatami napríklad pre účely sexuálneho vykorisťovania (Sri Lanka);
75. Efektívne implementovať Národný akčný plán na boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Turkménsko);
76. Poskytnúť primerané zdroje na úplnú implementáciu Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi a venovať osobitnú pozornosť boju proti obchodovaniu s deťmi (Filipíny);
77. Zintenzívniť úsilie v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, vrátane opatrení na ochranu, reintegráciu a rehabilitáciu obetí obchodovania s ľuďmi (Bielorusko);
78. Venovať osobitnú pozornosť prijatiu komplexných opatrení na riešenie zhoršujúceho sa problému obchodovania s deťmi. Zvážiť možnosť pozvania osobitného spravodajcu pre obchodovanie s ľuďmi, predovšetkým so ženami a deťmi (Bielorusko);
79. Pokračovať v zintenzivňovaní politiky predchádzania, boja a trestania obchodovania s ľuďmi, predovšetkým prostredníctvom poskytovania pomoci obetiam bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť (Cyprus);
80. Prijatť opatrenia s cieľom identifikovať základné príčiny vykorisťovania detí, vrátane prostredníctvom prostitúcie a pornografie, a zaviesť adekvátne mechanizmy na prevenciu a ochranu (Ekvádor);
81. Pokračovať v boji proti obchodovaniu s ľuďmi vo všetkých jeho formách a venovať osobitnú pozornosť situácii obetí (Rumunsko);

82. Zabezpečiť, aby bola pomoc poskytovaná všetkým obetiam obchodovania s ľuďmi a aby orgány vypracovali konkrétne programy zamerané na reintegráciu obetí obchodovania s ľuďmi na trhu práce a do vzdelávacieho systému (Irán (Iránska islamská republika));
83. Zabezpečiť úzku spoluprácu medzi políciou a mimovládnyimi organizáciami (NGO), ktoré poskytujú pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi (Slovinsko);
84. Zlepšiť identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi prostredníctvom zavedenia jednotného národného mechanizmu na identifikovanie a postúpenie takýchto prípadov príslušným orgánom (Moldavská republika);
85. Zabezpečiť, aby detským obetiam trestných činov v zmysle Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (OP-CRC-SC) bola poskytnutá pomoc, vrátane sociálnej reintegrácie a fyzickej a psychologickej rekonvalescencie (Moldavská republika);
86. Aby sa vláda Slovenska snažila zvýšiť informovanosť zraniteľných komunit o nebezpečenstve vykorisťovania ľudí a zabezpečila adekvátnu podporu týchto komunit (Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska);
87. Zabezpečiť úplnú nezávislosť súdneho systému (Turkménsko);
88. Uskutočniť nevyhnutné reformy na zabezpečenie riadneho fungovania a zákonnosti súdnictva, a to prostredníctvom transparentného a inkluzívneho procesu so všetkými zainteresovanými stranami, vrátane občianskej spoločnosti (Nórsko);
89. Prijat' efektívne opatrenia na zabezpečenie úplnej nezávislosti Súdnej rady a nezávislosti súdnictva (Venezuela (Venezuelská bolívarovská republika));
90. Uskutočniť opatrenia na posilnenie úplnej nezávislosti právneho systému a skrátenie času potrebného na vybavenie jednotlivých prípadov na súdoch, aby sa zvýšila dôvera obyvateľstva v právny systém (Francúzsko);
91. V plnom rozsahu implementovať odporúčania Európskej komisie pre rok 2013 týkajúce sa reformy verejnej správy a efektivity súdneho systému (Spojené štáty americké);
92. Vyšetrit' a stíhať všetkých páchatel'ov násilia a trestných činov z nenávisti voči Rómom (Azerbajdžan);
93. Zabezpečiť riadne vyšetrenie všetkých násilných činov spáchaných z rasových dôvodov a potrestať osoby zodpovedné za ne (Uzbekistan);
94. Prijat' všetky nevyhnutné opatrenia na zabránenie nezákonného zaobchádzania zo strany orgánov činných v trestnom konaní, a zabezpečiť nestranné vyšetrenie všetkých nahlásených prípadov mučenia a zlého zaobchádzania s cieľom predviesť páchatel'ov pred súd (Uzbekistan);
95. Vyšetrit' a stíhať všetkých páchatel'ov násilia a trestných činov z nenávisti voči Rómom a zmeniť Trestný zákon tak, aby zaviedol a prijal prísnejšie tresty pre rasovo motivované trestné činy spáchané príslušníkmi polície (Irán (Iránska islamská republika));

96. Okamžite a nestranne vyšetriť všetky nahlásené prípady mučenia a krutého, neludského alebo ponižujúceho zaobchádzania, priviesť osoby, ktoré boli uznané vinnými, pred súd a poskytnúť odškodnenie obetiam (Bielorusko);
97. Dohliadať na to, aby všetky obeť diskriminácie mali prístup k účinným opravným prostriedkom a prostriedkom na ich získanie (Belgicko);
98. Zabezpečiť efektívnu právnu ochranu obetiam diskriminácie (Pakistan);
99. S cieľom včasnej ratifikácie Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu (OP-CAT) zväziť zriadenie nezávislého orgánu s právom vykonávať neohlásené návštevy vo všetkých zariadeniach, kde sa nachádzajú osoby pozbavené slobody, vrátane policajných staníc a ústavoch na výkon väzby (Česká republika);
100. Pokračovať v prijímaní všetkých nevyhnutných krokov na boj proti korupcii, zabezpečiť nezávislosť súdnictva a podporovať spravodlivý a transparentný systém pre všetkých občanov SR (Austrália);
101. Udržiavať a podporovať rodinu založenú na trvalom vzťahu medzi mužom a ženou ako prirodzenú a základnú jednotku spoločnosti (Svätá stolica);
102. V zmysle odporúčaní monitorovacích orgánov Medzinárodnej organizácie práce (ILO) pokračovať v posilňovaní úsilia na odstraňovanie diskriminácie v zamestnaní a v druhu práce, ktorému čelia predovšetkým ženy a Rómovia (Spojené štáty americké);
103. Realizovať opatrenia, ktoré zaručujú občanom právo na prácu, predovšetkým mladým ľuďom mladším ako 25 rokov a ženám (Kuba);
104. Preklenúť mzdový rozdiel medzi mužmi a ženami (Libya);
105. Lepšie zabezpečiť účinné uplatňovanie zákonov proti sexuálnemu obťažovaniu a prijať ďalšie preventívne a ochranné opatrenia na boj proti sexuálnemu násiliu na pracovisku (Holandsko);
106. Prijatť opatrenia na zabezpečenie prístupu k neškodnej pitnej vode všetkým obyvateľom (Čile);
107. Zvýšiť podporu na pomoc zvyšovaniu životnej úrovne ľudí žijúcich v chudobe, vytvoriť viac pracovných príležitostí pre ženy, mládež a ďalšie osobitné skupiny (Čína);
108. Prijatť komplexný program sexuálneho zdravia a reprodukčných práv založený na ľudských právach a štandardoch Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a vyčleniť dostatočné finančné a ľudské zdroje na jeho implementáciu (Belgicko);
109. Zlepšiť prístup všetkých žien k antikoncepčným metódam tak ako to požaduje Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva (CESCR) (Belgicko);
110. Nadalej zabezpečovať, aby mali zdravotnícki pracovníci možnosť využiť zásadu výhrady svedomia (Svätá stolica);

111. Zachovať ochranu práva na život od počatia do prirodzenej smrti v zmysle článku 15 Ústavy: „Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením“ (Svätá stolica);
112. Zabezpečiť prístup žien ku kvalitnej sexuálnej výchove, ako aj k prezervatívom a iným prostriedkom nevyhnutným na praktizovanie informovaného a zodpovedného sexuálneho zdravia (Mexiko);
113. Prijat' komplexný program sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv založený na medzinárodných ľudských právach a štandardoch Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a zapojiť do jeho prípravy a implementácie mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti práv žien a reprodukčných práv (Holandsko);
114. Pokračovať v realizácii vhodných a účinných politík zameraných na ďalšie zlepšovanie prístupu sociálne znevýhodnených detí k vzdelaniu a v prípade potreby zvážiť prijatie ďalších opatrení (Česká republika);
115. Pokračovať v úsilí o rozvoj kompetencií inštitúcií, ktoré sa zaoberajú zdravotne postihnutými ľuďmi (Omán);
116. Zlepšiť legislatívu v oblasti ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám (Ruská federácia);
117. Pokračovať v zvyšovaní ochrany národnostných menšín na Slovensku, a to napríklad prostredníctvom inštitucionálnych a legislatívnych zmien (Čierna Hora);
118. Podporovať zachovanie a rozvoj kultúry národnostných menšín (Srí Lanka);
119. Uskutočňovať pozitívne politiky na začleňovanie zástupcov menšín na rôznych stupňoch na národnej a miestnej úrovni (Uruguaj);
120. V súlade s odporúčaniami Rady Európy zvyšovať úsilie na poskytovanie primeraných príležitostí deťom patriacich k menšinám, aby sa mohli učiť svoj materinský jazyk a študovať v školách vo svojom materinskom jazyku (Maďarsko);
121. Plne implementovať Národnú stratégiu pre integráciu Rómov za účelom boja proti sociálno-ekonomickej marginalizácii a diskriminácii a pokračovať v odsudzovaní všetkých aktov násilia proti Rómom (Spojené štáty americké); / Pokračovať v implementácii Stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020 (Angola); / Posilniť opatrenia Stratégie pre integráciu Rómov (Čile); / Prijat' všetky nevyhnutné opatrenia na implementáciu Národnej stratégie pre integráciu Rómov. Toto zahŕňa aj poskytnutie finančných prostriedkov s ohľadom na efektívnu implementáciu tejto stratégie (Rakúsko);
122. Posilniť svoje záväzky v rámci Stratégie pre integráciu Rómov s cieľom efektívne bojovať proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a iným súvisiacim formám intolerancie (Kuba);
123. Pokračovať v činnosti zameranej na implementáciu revidovaného Národného akčného plánu dekády začleňovania rómskej populácie na roky 2011 – 2015 a prijatej Stratégie pre integráciu Rómov (Čierna Hora);

124. Každoročne vyhodnotiť implementáciu Stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020 a pokračovať v zapájaní rómskych mimovládnych organizácií (NGO) vrátane ženských a detských organizácií do implementácie a hodnotenia tejto stratégie (Fínsko);
125. Podporovať efektívnejšiu politiku zameranú na integráciu Rómov do otázok týkajúcich sa vzdelávania, zamestnanosti, bývania a zdravotnej starostlivosti, ktorá prinesie pozitívne výsledky (Venezuela (Venezuelská bolívarovská republika));
126. Zamerať sa na vzdelávanie ako najdôležitejšiu súčasť dlhodobu udržateľného riešenia pre rómsku populáciu a vykonávať túto prácu trpezlivo a vytrvalo. Rómske deti musia dostať rovnaké príležitosti, nemôžu byť zaradované do škôl pre mentálne postihnutých žiakov (Švédsko);
127. Zintenzívniť úsilie o zaraďovanie rómskych detí do väčšinového systému vzdelávania (Sri Lanka);
128. Uložiť všetkým školám jasnú povinnosť na desegregáciu vo vzdelávaní a ukončiť diskrimináciu rómskych detí (Izrael);
129. Aby boli uskutočnené ďalšie kroky na preskúmanie existujúcich politik a postupov, ktoré vedú k segregácii rómskych detí v školách (Portugalsko); / Prijatť konkrétny plán a opatrenia vedúce k odstráneniu segregovaného prostredia a dosiahnutiu lepších výsledkov vzdelávania pre deti z rómskych komunít (Rakúsko);
130. Prijatť opatrenia, ktoré zaistia, aby deti z etnických menšín mohli zostať v rámci školského systému. V tejto súvislosti sa navrhuje, aby sa tieto opatrenia realizovali na úrovni miestnych samospráv s veľkým počtom rómskej a maďarskej populácie, a aby v tejto súvislosti boli zabezpečené náležité následné opatrenia (Uruguaj);
131. Prijatť a implementovať dôkladný právny rámec a primerané politiky na riešenie otázky diskriminačných praktík voči Rómom vo vzdelávaní, s využitím definície segregácie danej judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a judikatúrou Krajského súdu v Prešove, vrátane opatrení, ktoré zabezpečia rozširovanie a podporu definície súdu týkajúcej sa etnickej segregácie vo vzdelávaní medzi príslušnými aktérmi (Írsko);
132. Ďalej zvyšovať úsilie na ukončenie segregácie rómskych detí v školách vymedzením jasnej zodpovednosti príslušného orgánu identifikovať segregáciu a dať školám záväzné usmernenie na ukončenie segregačných praktík (Fínsko);
133. Zriaďť pracovnú skupinu v rámci príslušných ministerstiev a mimovládnych organizácií na vypracovanie plánu na desegregáciu Rómov vo vzdelávaní a zabezpečenie nevyhnutných zdrojov na začatie jeho implementácie (Kanada);
134. Aby boli uskutočnené náležité kroky na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania v slovenských školách a desegregácie študentov, ktorí boli umiestnení do špeciálnych tried alebo špeciálnych škôl z iných dôvodov ako je mentálne postihnutie (Nórsko);

135. Zintenzívniť úsilie zvyšovať mieru registrovania rómskych detí a zapojenie do vzdelávacieho systému (Albánsko);
136. Prijat' národnú stratégiu a akčný plán na zabezpečenie prístupu k primeranému a prijateľnému vzdelávaniu rómskych detí (Uzbekistan);
137. Venovať osobitnú pozornosť poskytovaní primeraných základných služieb rómskemu obyvateľstvu, ako je pitná voda, hygienické zariadenia, elektrina, kanalizácia a likvidácia odpadu (Španielsko);
138. Zabezpečiť, aby boli bytové politiky motivované integráciou Rómov a iných marginalizovaných a zraniteľných skupín a aby neobsahovali žiadne formy vylúčenia alebo nútenej segregácie (Mexiko);
139. Skoncovat' s nútenými vystaňovaniami a demoláciou rómskych osád bez predchádzajúceho oznámenia, a ak k takýmto prípadom dôjde, ponúknuť náhradné riešenia bývania (Španielsko);
140. Zabezpečiť rovnováhu medzi potrebou dať Rómom šancu vlastniť svoj pozemok a rizikom súvisiacej segregácie, ktoré by mohlo nastať. Dať Rómom šancu odkúpiť pozemky, na ktorých sa nachádzajú v súčasnosti niektoré nelegálne osady by taktiež vytvorilo lepšie možnosti na presadzovanie hygienických a obecných služieb (Švédsko);
141. Zastaviť oddelovanie pozemkov, ktoré vyvolalo výstavbu múrov a bariér v oblastiach ako je Prešov, Michalovce, Partizánske alebo Trebišov (Španielsko);
142. Uskutočniť kroky na zjednodušenie prístupu rómskej komunity k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a bývaniu (India);
143. Prijat' ďalšie opatrenia na udržateľný rozvoj rómskej komunity so zameraním na jej integráciu do väčšinovej spoločnosti (India);
144. Zintenzívniť úsilie s cieľom zlepšiť zastúpenie rómskej menšiny v parlamente prihliadajúc na skutočnosť, že žiadny rómsky kandidát nebol zvolený v parlamentných voľbách v roku 2010 (Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko);
145. Zaviesť mechanizmy na včasnú identifikáciu detí medzi utečencami a žiadateľmi o azyl, ktoré mohli byť zapojené do ozbrojeného konfliktu, s cieľom zabezpečiť ich ochranu, rekonvalescenciu a reintegráciu (Bulharsko);
146. Implementovať zákony a politiky, ktoré chránia a podporujú občianske, politické, sociálne a hospodárske práva migrantov, Rómov, utečencov a žiadateľov o azyl, predovšetkým právo na zdravie, vzdelanie a prácu (Svätá stolica);

Sprievodca ľudskoprávnymi záväzkami SR voči OSN

Mgr. Nina Pániková

Mgr. Zuzana Pavlíčková

Vydalo Slovenské národné stredisko pre ľudské práva v Bratislave ako svoju 83. publikáciu

Výkonný riaditeľ: **Mgr. Marian Mesároš**

Návrh obálky: Plagáty z výtvarnej súťaže „Moje ľudské práva“ organizovanej Slovenským národným strediskom pre ľudské práva v roku 2013: **Richard Baran**, 15 rokov, ZŠ Krosnianska 2, Košice, **Jolana Dzuriková**, 13 rokov, ZŠ Jasov, Košice – okolie.

Technická úprava: Mgr. Nina Pániková

1. vydanie

Počet strán: 119s

Tlač: Jozef Pavlak - OPTIMA

Náklad: 50 výtlačkov

Väzba: V2

Nepredajné

ISBN: 978-80-89016-75-4

EAN: 9788089016754